

ДОКЛАД ЗА НИВОТО НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНЦИИ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН ВИДИН-МОНТАНА-ДОЛЖ

COMPETENCE

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ОБОСНОВКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

1. Въведение

Настоящият доклад представя нивото на ключовите компетенции сред населението в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж и очертава специфичните потребности на различните целеви групи. Проучването и изготвянето на доклада се реализира от Северозападен институт за младежки политики в периода август - октомври 2025 година.

Анализът е разработен в рамките на проект Innovative educational services in the cross-border region Vidin-Montana-Dolj (INES) по Програма Interreg VI-A Румъния - България 2021-2027 и служи като основа за създаването на иновативни обучителни програми за дигитални, предприемачески и чуждоезикови умения.

Развитието на човешкия капитал е ключово за социално-икономическото укрепване на региона, който се характеризира с ограничен достъп до качествено образование и значителни предизвикателства пред уязвимите групи. Проектът INES прилага трансграничен и устойчив подход, комбинирайки традиционни и дигитални обучителни решения, включително онлайн платформа и мобилни услуги.

Резултатите от анализа ще подкрепят създаването на инструменти насочени към подобряване на качеството на живот, социалната интеграция и икономическото развитие в региона.

1

2. Цели на доклада

Докладът има за цел:

- ✚ да представи нивото на ключовите компетенции сред населението в региона Видин - Монтана - Долж;
- ✚ да очертае специфичните потребности на различните целеви групи;
- ✚ да подпомогне планирането и реализирането на ефективни образователни интервенции;
- ✚ да послужи като основа за разработване на иновативни обучителни програми и инструменти в областта на:
  - дигиталните умения;
  - предприемаческите компетенции;
  - чуждоезиковите умения.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Чрез оценка на текущото състояние и идентифициране на пропуските, докладът подкрепя формулирането на ефективни решения за социална и икономическа интеграция и повишаване конкурентоспособността на региона.

3. Контекст и значимост на изследването

Трансграничният регион Видин - Монтана - Долж се характеризира с редица дългогодишни демографски, социални и икономически предизвикателства, които оказват пряко влияние върху достъпа на населението до образование, обучение и възможности за развиване на ключови компетенции. Проучването, проведено в рамките на проекта „Иновативни образователни услуги в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES), е първа по рода си целенасочена инициатива, насочена към изследване на нивото на ключовите компетенции сред различните възрастови и социални групи в региона, с акцент върху жителите на селските райони и уязвимите групи.

3.1. Демографски предизвикателства и нужда от обучение през целия живот

Регионът е силно засегнат от процеси на застаряване на населението. През 2019 г. хората над 55-годишна възраст представляват 35% от населението на България и 31% от населението на Румъния, а според прогнозите на Евростат до 2050 г. техният дял ще се увеличи с около 10%. Тази тенденция поставя на дневен ред необходимостта от адаптиране на по-възрастната работна сила към новите технологични и икономически реалности, включително чрез обучения за повишаване на дигиталните компетенции и умения за работа в съвременната икономика.

Развитието на ефективни механизми за учене през целия живот е от ключово значение, но на практика достъпът до подобни услуги в трансграничния регион остава ограничен - особено за жителите на малките, отдалечени и слабо населени места.

3.2. Предизвикателства пред селските райони

В голяма част от трансграничния регион населението живее в селски райони:

- ✚ 40% от населението на окръг Долж живее в малки и често отдалечени населени места, много от които са с ограничена инфраструктура, липса на транспорт и оскъден достъп до образователни услуги.
- ✚ 37% от населението на област Видин живее в селските общини, от които 10 от 11 са определени като селски.
- ✚ 36.5% от населението на област Монтана живее в селски райони, като 10 общини в областта са селски.

Селските общини във Видин и Монтана са сред най-засегнатите от демографски срив, ниски доходи и ограничен достъп до образование. Както отбелязва Икономическият и социален съвет на Република България, „в селските райони образователната инфраструктура е сериозно влошена“, а жителите на тези общини често имат достъп

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

само до едно или две образователни институции, без възможности за обучение на възрастни. Това поражда ограничена информираност и скептицизъм към обучението през целия живот.

3.3. Уязвими групи и младежи, които нито учат, нито работят (NEETs)

България и Румъния са сред държавите в ЕС с най-висок процент младежи, които нито учат, нито работят:

- ✚ 14% от младежите в България са NEETs;
- ✚ 20% от младежите в Румъния са NEETs (Евростат, 2023).

Според данни от AJOFM Dolj през 2023 г. в окръга са регистрирани над 2400 младежи NEETs, а ситуацията през 2024 г. остава тревожна.

За Северозападния регион на България няма официална статистика, но според Института за пазарна икономика през 2022 г. в региона има около 40 000 неактивни младежи, а причините включват ниски доходи, миграция, липса на инвестиции, ограничени шансове за обучение и хронична безработица.

Това подчертава острата необходимост от мерки, които да помогнат на младежите (вкл. NEETs) да придобият ключови компетенции, необходими за успешно включване на пазара на труда.

3

4. Детайлно дефиниране на нуждите

В условия на недостатъчна регионална статистическа информация за образователните характеристики в областите Видин, Монтана и окръг Долж, изготвянето на детайлно проучване е критично необходимо.

Конкретната цел на доклада е:

- ✚ да предостави подробна информация за нивото на ключовите компетенции сред различните възрастови групи в трансграничния регион;
- ✚ да подпомогне разработването на специфични обучителни програми, съобразени с идентифицираните нужди.

Докладът анализира три основни групи умения:

- ✚ Дигитални компетенции
- ✚ Предприемачески компетенции, съобразени със спецификите на региона
- ✚ Чуждоезикови компетенции (български и румънски)

5. Обхват и методология

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Проучването е структурирано така, че да гарантира представителност и приложимост:

5.1. Обхват на изследването

- ✚ Възрастови групи: под 29 г., 30-55 г., над 55 г.
- ✚ Уязвими групи: жители на селски райони, малцинства, хора с увреждания, NEETs
- ✚ Двустранен обхват: оценка на уменията на населението + изследване на нуждите на работодателите
- ✚ 400 анкетирани граждани
- ✚ 60 работодатели от двата региона

5.2. Методологически подход

Методологическият подход на изследването комбинира количествени и качествени методи с цел осигуряване на висока степен на валидност и надеждност на получените емпирични данни. Използваните методи са структурирани в следните направления:

5.2.2. Количествено анкетно проучване

Проведено е стандартизирано анкетно изследване посредством структурирани анкетни карти, предназначени за различни възрастови и социални групи от населението. Чрез него са събрани данни относно:

- ✚ нивото на дигитални, предприемачески и чуждоезикови компетенции;
- ✚ образователни потребности и мотивация за участие в обучение;
- ✚ налични бариери пред достъпа до образователни ресурси.

4

1. Характеристики на анкетната карта

(А) Анкетна карта за граждани

Анкетната карта за граждани е структурирана в четири тематични части и включва общо 22 въпроса, които комбинират различни типове формати за събиране на данни. По-голямата част от въпросите са затворени, което позволява стандартизиран количествен анализ, докато няколко въпроса са полуотворени или изцяло отворени, осигурявайки допълнителна качествена информация.

Брой и типове въпроси:

Затворени въпроси: 19

(с предварително зададени отговори; подходящи за статистическа обработка)

Полуотворени въпроси: 2

(затворени въпроси с опция „Друго“, изискваща уточнение)

Отворени въпроси: 1

(въпрос 21, който позволява свободен текст)

Този баланс между затворени и отворени въпроси гарантира както възможност за количествено сравнение между респондентите, така и включване на индивидуални

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

гледни точки, особено относно бариерите пред обучението и предложенията за подобряване на условията в селските райони.

Анкетата обхваща три ключови тематични направления - дигитални компетенции, предприемачески умения и чуждоезикови способности, като същевременно събира информация за демографския профил и социалния контекст на респондентите.

Б) Анкетна карта за работодатели

Приложени са стандартизирани анкетни инструменти за работодатели от различни икономически сектори. Тази част от изследването позволява оценка на:

- ✚ изискваните професионални умения и компетентности;
- ✚ съответствието между наличните умения на работната сила и потребностите на бизнеса;
- ✚ специфичните затруднения, свързани с наемането и квалификацията на персонала.

Анкетната карта за работодатели е структурирана така, че да събира информация за потребностите от умения, затрудненията при наемане на персонал и оценката на ключовите компетенции, необходими за функционирането на предприятията в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж. Тя включва общо 19 въпроса, организирани в няколко тематични блока: профил на предприятието, нужди от умения, оценка на дигиталните и езиковите компетенции, предприемаческо мислене, нагласи към участие в обученията и бариери пред обучението.

5

Брой и типове въпроси:

Затворени въпроси: 17

(предимно едноизборни или многоизборни, подходящи за количествен анализ)

Полуотворени въпроси: 2

(напр. „Друго: ...“, което позволява уточнение)

Отворени въпроси: 0

(анкетата е строго стандартизирана, което улеснява сравнимостта на данните)

Форматът е изцяло ориентиран към събиране на обективни количествени данни от фирмите, включително оценъчни скали (Likert scale), които позволяват по-прецизна оценка на значимостта на определени компетенции. Това прави анкетата ефективен инструмент за картирането на уменията, които липсват на пазара на труда, както и за измерване на готовността на работодателите да участват в обучителни инициативи.

В.) Качествени полу-структурирани интервюта

Извършени са полу-структурирани интервюта с представители на целевите групи, включително уязвими общности. Интервютата имат за цел:

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- ✚ да допълнят количествените данни с контекстуални и качествени измерения;
- ✚ да идентифицират специфични предизвикателства, свързани с достъпа до обучение;
- ✚ да интерпретират наблюдаваните тенденции.

Характеристики на интервюта:

Дълбочинното интервю представлява качествен изследователски инструмент, използван за събиране на богата, контекстуална и детайлна информация относно нивото на ключовите компетенции, потребностите и мотивацията на жителите в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж. Интервюто включва 20 отворени въпроса, групирани в четири тематични блока: дигитални умения, предприемачески компетенции, чуждоезикови умения (български/румънски) и общ контекст на респондента.

Структура на интервюто:

Въведение и личен контекст

(1-2 въпроса: произход, заетост, локални особености)

Дигитални умения

(3-8 въпроса: използване на устройства, онлайн активност, дигитални затруднения, интерес към обучение)

Предприемачески компетенции

(9-12 въпроса: опит, познания, готовност за обучение)

Чуждоезикови умения

(13-16 въпроса: владее на езика на съседната страна, употреба...).

Барииери и препоръки

(17-20 въпроса: препятствия за участие, нужди от обучение, идеи за подобряване на регионалните условия);

6. Критерии за подбор на респондентите

Подборът на респондентите за анкетното и качественото проучване беше извършен така, че да отрази в максимална степен спецификите и потребностите на населението и бизнеса в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж. В изследването бяха включени жители и компании от трите територии – област Видин, област Монтана и окръг Долж – като приоритетно бяха подбрани участници от селските и отдалечените райони, които според изискванията на проекта са най-уязвими по отношение на достъпа до образование и възможности за развитие на ключови компетенции. За да се осигури представителност, бяха включени респонденти от трите целеви възрастови групи (под 29 години, 30-55 години и над 55 години), както и представители на уязвими групи – лица с ниски доходи, безработни, младежи NEETs, жители на обезлюдени райони и представители на етнически малцинства.

В анкетата за работодатели участваха 60 фирми от различни икономически сектори и различни размерни класове, които оперират в целевия трансграничен регион, като подборът им беше съобразен с необходимостта да се изследват специфичните

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

потребности на бизнеса по отношение на дигитални, предприемачески и езикови умения. Паралелно с това бяха проведени 16 дълбочинни интервюта с жители на региона, избрани така, че да отразяват разнообразието от социални, икономически и образователни контексти. Всички респонденти – както граждани, така и работодатели – участваха доброволно и след информирано съгласие, а подборът беше ориентиран към постигане на баланс между количествена представителност и качествено разнообразие, в съответствие с поставените цели и минимални изисквания за обем на извадката, заложиени в изпълнението на услугата.

7. Ограничение на изследването

Въпреки че настоящото изследване предоставя надеждна, систематизирана и емпирично обоснована информация за ключовите компетенции в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж, то има няколко присъщи ограничения, които следва да бъдат отчетени при интерпретацията на резултатите.

Първо, изследването разчита основно на самооценка от страна на участниците, характерна за анкетните методи. Това може да доведе до известни отклонения поради субективност, непълнота на отговорите или социално желателно поведение. Възможни са различия между декларираните и реално притежаваните компетенции.

7

Второ, обхватът на проучването, макар и представителен, е ограничен по отношение на брой анкетираните лица и работодатели. Това означава, че резултатите отразяват тенденции, но не могат да бъдат напълно прецизни на микроноиво за всички населени места или специфични групи.

Трето, изследването е проведено в конкретен времеви период, което ограничава възможността за отчитане на краткосрочни социално-икономически промени. Регионът е силно динамичен по отношение на миграционни процеси, заетост и цифрови умения, което може да повлияе на актуалността на част от резултатите в бъдеще.

Четвърто, въпреки усилията за включване на представители на уязвими групи, някои подгрупи (напр. дълготрайно безработни, хора с увреждания или маргинализирани общности) остават **по-трудно достъпни**, което може да доведе до частично представяне на техните специфични потребности.

Пето, институционалните и статистическите различия между България и Румъния **създават предизвикателства** при паралелното сравнение. Липсата на напълно унифицирани индикатори и несъответствия в методите на националните статистики ограничават степента на точна съпоставимост.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Накрая, изследването се опира на **декларираните потребности на работодателите**, които могат да се променят в зависимост от икономическата конюнктура, технологичните промени и бизнес цикъла. Това ограничава възможността за дългосрочни прогнози само на база текущите данни.

Въпреки посочените ограничения, изследването предлага цялостна и аналитично издържана основа за планиране на образователни интервенции и политики, като допринася за по-доброто разбиране на реалните нужди на населението в трансграничния регион.

В заключение, представената рамка очертава ключовите предпоставки и методологически подходи, върху които се базира изследването. Това създава здрава основа за последващите аналитични раздели, посветени на оценката на ключовите компетенции и формулирането на препоръки.

II. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН ВИДИН - МОНТАНА - ДОЛЖ

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Трансграничният регион Vidin-Montana-Dolj е част от официалната програма зона на Interreg VI-A Romania-Bulgaria 2021-2027, която обхваща седем румънски окръга и осем български области. Главният географски елемент, който обединява територията, е Дунав – реката формира значителна част от границата и осигурява естествен коридор за транспорт, икономически и културен обмен. (Източник: програмни карти и описание на зоната).

Социално-икономически, трансграничният регион Vidin-Montana-Dolj е сред

9

най-малко развитите в рамките на ЕС, с изоставане по множество показатели спрямо националните и европейските норми. (Interreg VI-A Romania-Bulgaria Programme). Наличието на сериозни структурни различия, слаб икономически растеж, демографски проблеми, ниска степен на дигитализация и недостатъчно инвестиционен потенциал, прави региона подходящ за интервенции, насочени към човешкия капитал, образование и обучение. (Източник: Presentation of the INTERREG VI-A RomaniaBulgaria Programme for 2021-2027).

1. ОБЛАСТ ВИДИН

Област Видин е разположена в най-северозападния край на България, заемайки приблизително 3030 квадратни километра, което представлява малко под 3% от общата

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

площ на страната. Нейното стратегическо географско положение в продължение на векове е благоприятствало превръщането ѝ във важен транспортен, търговски, културен и политически кръстопът.

1.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ ВИДИН

Област Видин е разположена в най-северозападната част на България и има стратегическо местоположение, което определя ключовата ѝ роля като входно-изходна точка на страната към Централна и Западна Европа. Нейната свързаност е особено значима: на север областта граничи с Румъния по река Дунав, на запад - със Сърбия, на изток - с област Монтана, а на юг е свързана със столицата София чрез основни транспортни артерии и европейски коридори. Тази географска позиция превръща Видин в логистичен възел с трансгранично значение.

През територията на областта преминават два от най-важните Трансевропейски транспортни коридора - Коридор IV (Дрезден-София-Солун) и Коридор VII (речният маршрут Рейн-Майн-Дунав), които осигуряват пряка връзка с Дунавския регион, Централна Европа и Средиземноморието. Видин е и основният български пункт към Румъния чрез Дунав мост 2 Видин-Калафат, което допълнително засилва икономическите

връзки и обмена с северната съседка. Свързаността с област Монтана е съществена както за транспортния поток към София, така и за регионалното икономическо взаимодействие в рамките на Северозападния район.

Административно област Видин включва 11 общини и 140 населени места, като град Видин е основен административен, икономически и транспортен център.

1.2. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

През периода 2022-2024 г. населението на област Видин продължава да намалява - от 72 754 души през 2022 г. до 70 542 души

през 2024 г. Спадът е видим както в градовете, така и в селата, но е по-изразен в градските райони. Населението на селата остава значително по-малко и също бележи намаление - от 26 391 души през 2022 г. до 25 934 души през 2024 г., което отразява продължаваща депопулация на малките и отдалечени населени места. Жените са повече от мъжете през всички години, което е характерно за региона и отразява общите процеси на застаряване, висока смъртност и миграция.

Таблица 1

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

НАСЕЛЕНИЕ ПО ОБЛАСТИ, ВЪЗРАСТ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ ¹										
		(брой)								
		Общо			В градовете			В селата		
		Общо	Мъж е	Жени	Общо	Мъж е	Жени	Общо	Мъж е	Жени
2022	Видин	7275 4	34935	3781 9	4636 3	22074	2428 9	2639 1	12861	1353 0
2023	Видин	7177 3	34399	3737 4	4519 3	21431	2376 2	2658 0	12968	1361 2
2024	Видин	7054 2	33785	3675 7	4460 8	21140	2346 8	2593 4	12645	1328 9

Източник: ИНФОСТАТ

А) ПАЗАР НА ТРУДА

Към 31.12.2024 г. общият брой на регистрираните безработни в област Видин е 5083 човека, а равнището на безработица е 19.1 на сто души икономически активни лица в областта.

Данните от Териториално статистическо бюро - Северозапад показват (31.12.2024), че област Видин продължава да бъде сред най-застаряващите региони в България. Към 31.12.2024 г. населението е силно дисбалансирано по възрастови групи, което влияе неблагоприятно върху пазара на труда и икономическото развитие.

Населението в трудоспособна възраст е 37 719 души (53.5%), от които 20 213 мъже и 17 506 жени. Макар тази група да остава най-голяма, тя намалява ежегодно.

Над трудоспособна възраст са 24 051 души (34.1%), което е изключително висок дял и показва силно изразено застаряване.

Под трудоспособна възраст са едва 8 772 души (12.4%), което сигнализира за нисък потенциал за бъдещо възстановяване на работната сила.

Коефициентът на демографско заместване е 59.5% - на всеки 100 напускащи трудоспособна възраст влизат само 60 младежи, което потвърждава трайния демографски срив.

Област Видин се характеризира с намаляваща и застаряваща популация, ограничен приток на млади хора и недостатъчно възпроизводство на работната сила - фактори, които изискват целенасочени мерки за обучение, активиране и подкрепа на местното

Б) ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

От гледна точка на образователната структура, делът на хората на възраст 25-64 години с висше образование е около 21%, което е значително под средното за страната (31%), а делът на лицата с основно или по-ниско образование е около 12% (Източник: Регионални профили - Видин, 2023). Тези стойности ограничават конкурентоспособността на местната работна сила и повишават риска от безработица сред нискообразованите лица.

Пазарът на труда във Видин се характеризира с много високи нива на безработица. През 2023 г. регистрираната безработица достига 14,7%, което е едно от най-високите нива в страната и е почти три пъти над националната средна стойност (5,3%) (Източник: Регионални профили - Видин, 2023). Същевременно делът на икономически активното население е значително по-нисък в сравнение със средните за страната и Северозападния район.

2. ОБЛАСТ МОНТАНА

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ МОНТАНА

Област Монтана, разположена в Северозападния регион на България, заема приблизително 3,3% от територията на страната, с обща площ от 3635 квадратни километра.

12

Област Монтана е стратегически разположена в Северозападна България и изпълнява важна роля като транспортен и икономически възел между Видин, София и Румъния. На север е свързана с Румъния чрез Дунавския транспортен коридор, на запад - със Сърбия, на изток граничи с област Враца, а на юг - със Софийска област. Близостта до Видин и основната пътна ос Видин-Монтана-Враца-София оформят един от ключовите транспортни коридори в страната.

През областта преминават два основни европейски коридора - Коридор IV (E-79), който осигурява пряка връзка от Дунав мост 2 към София и Гърция, и Коридор VII по река Дунав. Пристанище Лом, второто по значимост българско дунавско пристанище, допълнително засилва трансграничните връзки с Румъния и Централна Европа. Монтана има добра териториална свързаност със София чрез НАЙ-краткия маршрут през прохода Петрохан, което я прави важна северозападна врата към столицата.

Областта включва 11 общини и 130 населени места, от които осем са градове. Град Монтана е административен център, а голяма част от общините са гранични и разположени така, че имат потенциал за активно трансгранично сътрудничество.1.4.

2.2. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

Населението на област Монтана към 31.12.2024 година е 112 737 души, което представлява 1,75% от населението на страната. В сравнение с 2023 г. населението на областта намалява с 1 789 души, или с 1,56%.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Таблица 5

НАСЕЛЕНИЕ ПО ПОЛ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ, ОБЛАСТИ И ОБЩИНИ^{1, 2}									
	(брой)								
	2022			2023			2024		
	Общо			Общо			Общо		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Монтана	11617 2	56283	59889	11452 6	55426	59100	11273 7	54499	58238

Източник: ИНФОСТАТ

През 2024 г. населението на област Монтана възлиза на 112 737 души, от които 54 499 са мъже, а 58 238 - жени. Съотношението между половете показва, че на всеки 100 мъже се падат около 107 жени, което отразява превес на женското население в областта. Съотношението между половете показва, че на всеки 100 мъже се падат около 107 жени, което означава превес на женското население в областта.

Таблица 6

НАСЕЛЕНИЕ ПОД, ВЪВ И НАД ТРУДОСПОБНА ВЪЗРАСТ ПО ПОЛ, ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ И МЕСТОЖИВЕЕНЕ^{1, 2}				
		(брой)		
		2022 ³	2023 ⁴	2024 ⁵
		Общо	Общо	Общо
		Общо	Общо	Общо
Монтана	Под трудоспособна възраст	16123	15851	15639
	В трудоспособна възраст	64152	63161	62006
	Над трудоспособна възраст	35897	35514	35092

Източник: ИНФОСТАТ

А) ПАЗАР НА ТРУДА

Данните за област Монтана през 2023 и 2024 г. показват общо намаляване на населението във всички икономически възрастови групи. Населението под трудоспособна възраст намалява от 15 851 души през 2023 г. до 15 639 души през 2024 г., което отразява

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

продължаваща ниска раждаемост и свиване на най-младата възрастова група. Най-съществен е спадът сред хората в трудоспособна възраст - от 63 161 души през 2023 г. до 62 006 души през 2024 г., или с над 1 100 души за една година. Това е критичен показател за демографските и икономическите предизвикателства в региона, свързани с миграция, застаряване и ограничени възможности за заетост. Населението над трудоспособна възраст също намалява, макар и по-бавно - от 35 514 души през 2023 г. до 35 092 души през 2024 г. Въпреки този спад, делът на възрастните хора остава висок, което допълнително засилва демографската зависимост и натиска върху трудоспособното население. Общата картина сочи продължаващо застаряване и обезлюдяване на област Монтана. Пазарът на труда в област Монтана се характеризира с ниска заетост, висока безработица и ограничен квалификационен потенциал, което поставя региона сред най-уязвимите в страната. Коефициентът на икономическа активност през 2023 г. е 64,7%, а заетостта - едва 57,5%, което е значително под средните национални нива. Безработицата достига 11,1%, а регистрираните безработни са 6 007 души, което показва сериозни затруднения в намирането на работа.

Ниското образователно равнище ограничава възможността за привличане на работодатели, изискващи по-висока квалификация, и води до концентрация на заетост в нискоквалифицирани сектори.

Б) ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА

По отношение на образователната структура, област Монтана се характеризира с едни от най-ниските нива на образователни постижения в страната. Последните налични данни показват, че делът на хората на възраст 25-64 години с висше образование е около 19-20%, а делът на населението с основно или по-ниско образование е около 15% (Източник: Регионални профили - Монтана, 2023). Това поставя областта сред регионите с най-нисък човешки капитал.

Пазарът на труда в област Монтана отразява тези образователни характеристики. През 2023 г. равнището на безработица е 14,0%, значително над средното за страната и едно от най-високите в България (Източник: Регионални профили - Монтана, 2023). Делът на икономически активното население е нисък, а структурната безработица е висока - тоест голяма част от безработните са с ниско образование, без квалификация и с ограничени възможности за реинтеграция на пазара на труда.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

3. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОЗАПАДНИЯ РАЙОН

Икономическото развитие на Северозападния район се характеризира с ограничена индустриална база, ниска добавена стойност и доминиращ дял на сектора на услугите. Областите Видин и Монтана представляват два от най-слабо развитите региони в България, като и двете изостават значително от националните средни показатели по отношение на БДС, БВП и БВП на човек от населението. Въпреки сходните си демографски и икономически предизвикателства, между двете области съществуват важни структурни различия, които определят техните позиции в рамките на Северозападния район.

Таблица 4

БВП и БДС по икономически сектори и райони с данни за 2023 г.									
NUT S код	Статистическа зона (NUTS I)	Статистически район (NUTS II)	Област (NUTS III)	БДС по икономически сектори			БДС, Млн. лв.	БВП, Млн. лв.	БВП на човек от населението, лв.
				Аграрен	Индустрия	Услуги			
BG	БЪЛГАРИЯ			4663	41972	115779	162414	185233	28733
BG3	Северна и Югоизточна България			3135	20970	35571	59675	68059	21772
BG3 1		Северозападен район		768	4110	6316	11193	12765	19117
BG3 11			Видин	114	123	718	955	1089	15071
BG3 12			Монтана	178	372	980	1530	1745	15127

Икономическите структури на областите Видин и Монтана се характеризират с ясно изразена доминация на сектора на услугите, което е типично за региони с ограничена индустриална база и ниска добавена стойност. Във Видин този сектор

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

формира около 75% от брутната добавена стойност (БДС), докато в Монтана делът му е приблизително 64%. Въпреки сходството в общия икономически профил, Монтана се откроява със значително по-развит индустриален сектор. Индустрията в областта генерира 372 млн. лв. БДС - над три пъти повече от Видин, където индустриалният принос е едва 123 млн. лв. Тази разлика подчертава по-силното присъствие на производствени предприятия в Монтана и по-устойчива индустриална структура, което частично обяснява и по-високите общи икономически обеми на областта в сравнение с Видин.

4. ОКРЪГ ДОЛЖ

Окръг Долж е разположен в югозападната част на Румъния и представлява най-големият окръг в Югозападната област на Олтения и седми по площ в страната. С територия от 7.414 кв.км, окръг Долж заема 3,1% от националната територия и 25,4% от Югозападната област Олтения. Долж се нарежда на 7-мо място сред административно-териториалните единици на Румъния.

4.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОКРЪГ ДОЛЖ

Окръг Долж е разположен в югозападната част на Румъния и заема ключово геостратегическо положение на границата с България. На юг територията му се определя от река Дунав, която служи както като естествена държавна граница, така и като важна транспортна артерия, осигуряваща връзки с областите Видин, Монтана и Враца. На запад, север и изток Долж граничи с румънските окръзи Мехединци, Горж, Вълча и Олт, което го поставя в центъра на важни регионални транспортни и икономически коридори. Той представлява основен румънски партньор в трансграничното сътрудничество с България, особено след изграждането на моста Калафат-Видин.

Долж разполага със силно развита транспортна инфраструктура: международно летище, три пристанища по Дунав, над 2400 км пътища, 225 км електрифицирани железопътни линии и голям жп възел в Крайова. През територията му преминават два европейски коридора от мрежата TEN-T (Рейн-Дунав и Ориент/Източно Средиземноморие), което осигурява директна свързаност с Централна и Западна Европа. Това превръща Долж в един от най-добре позиционирани региони на Румъния по отношение на логистика, мобилност и международни връзки.

4.2. ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

По данни от 31.12.2021 година от преброяването на населението и жилищния фонд (RPL2021)* населението на окръг Долж наброява 599 442 души, което е намаление с 61 102 души спрямо предходното преброяване (октомври 2011 г.). По-голям процент от

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

населението са жени - 309 840 души, което представлява 51.7%. 50.2% от населението живее в градски райони - 300 950 души.

По отношение на броя на населението, окръг Долж се нарежда на 9-то място в йерархията на окръзите.

Застаряване на населението

Феноменът на застаряване се е засилил, като средната възраст на населението за окръг Долж се е увеличила до 43.2 години (спрямо 41.8 години при RPL2011).

Средната възраст на населението в окръг Долж е по-висока с 0.8 години от

Регистър на ниво окръг Долж през 2024 г.

Регистър	януари	февруари	март	април	май	юни	юли	август	септември	октомври	ноември	декември
2024	7.4	7.4	8.1	8.0	8.1	8.1	8.2	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8

средната възраст за страната (42.4 години). В класирането на окръзите по средна възраст при RPL2021, окръг Долж се нарежда на 29-то място.

Индексът на демографско застаряване (брой на възрастните хора на 65 и повече години, които се падат на 100 млади хора под 15 години) в окръг Долж е 133.5 възрастни хора на 100 млади хора. Този индекс е по-висок от средния за страната, който е 121.2 възрастни хора на 100 млади хора.

От административна гледна точка област Долж е съставена от 3 общини - Крайова, Калафат и Бъйлеци, 4 града - Сегарча, Филиаси, Бекет и Дъбулени, 104 комуни и 380 села.

Община Крайова (Craiova), административният център на окръга, е с население от 234 140 души, което е по-малко с 35 366 души отпреди десет години.

А) ПАЗАР НА ТРУДА

През 2024 г. нивото на регистрираната безработица в окръг Долж остава устойчиво високо и показва ясна възходяща тенденция. Годината започва с безработица от 7.4% (януари-февруари), след което се наблюдава повишение над 8% от март нататък.

Таблица 5

От лятото до края на 2024 година динамиката е неблагоприятна: след леко покачване през юли (8.2%) и стабилизация през август (8.1%), безработицата в окръг Долж продължава да расте през есента, достигайки 8.8% през ноември и декември - най-високите стойности за годината.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Общата картина показва, че през 2024 г. Долж се характеризира с нарастваща безработица и отслабена трудова активност, което го поставя сред окръзите с най-неблагоприятни показатели на румънския трудов пазар.

От гледна точка на разпределението на безработните по образователни нива, към 31 декември 2024 г. се наблюдава, че от общия брой регистрирани безработни 83.56% са лица с начално, основно и професионално образование, 14.59% са лица със средно и следсредно образование, а 1.85% са лица с висше образование. (Източник: Окръжна Агенция по Заетостта Долж - страница 6)

Тези дялове са характерни за безработните, регистрирани в Агенцията по заетостта - Долж, и показват ниско ниво на образователна подготовка, което пряко затруднява намирането и заемането на работно място.

Б) ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА

Долж е окръг с добре развита образователна система, доминиран от големи учебни институции в Крайова. Почти 96 000 души имат висше образование, което е много висока стойност за окръг извън столицата. Образователната структура на населението на окръг Долж показва, че преобладават хората със средно и висше образование. 16,1% от населението на окръга са с висше образование, 43.4% от населението е със средно образование, а 40.5% са с по-ниско образование (предучилищно, основно, прогимназиално или без завършено училище).

18

Структурата на населението по завършено ниво на образование се различава при двата пола:

Таблица 6

Ниво на образование	Мъже	Жени
Ниско	37.6%	43.1%
Средно	47.2%	40.0%
Висше	15.2%	16.9%

*Източник: INS - Direcția Județeană de Statistică DOLJ

5. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ОКРЪГ ДОЛЖ

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Към 2018 г. окръг Долж заема 10-то място в класацията на окръзите по отношение на приноса към националния БВП с 23 735.90 милиона леи (Източник: Стратегия за развитие на окръг Долж 2021-2027). Сравнено с първите 9 окръга по стойност на БВП на национално ниво, окръг Долж регистрира най-големия ръст спрямо предходната година - 14.17%. В същото време, най-големият ръст за 2018 г. на национално ниво е реализиран от окръг Гюргево (последно място по стойност на БВП) с 40.21%. През 2018 г. БВП на глава от населението на окръг Долж е бил 37,772.8 леи/жител, което е под националното ниво (48 864.94 леи/жител).

В икономиката на региона Югозападна Олтения земеделието играе важна роля, като благоприятният климат позволява отлична производителност. В южната част, включително окръг Долж, се отглеждат основни полски култури като пшеница, царевица, слънчоглед, соя и рапица. Земеделието е сред основните занимания на жителите, следвано от индустрията, строителството, търговията и социалните услуги.

Индустрията има значителен дял в регионалната икономика. Основните индустрии в региона, които пряко засягат и Долж, са:

- ✚ Автомобилната индустрия (концентрирана в Долж).
- ✚ Хранително-вкусовата промишленост (силно представена в Долж).
- ✚ Текстилната промишленост (в Долж и Олт).
- ✚ Черна металургия (производство на алуминий).
- ✚ Електротехническа и химическа промишленост.

19

Регионът има значителни топлоенергийни ресурси, което допринася за повече от половината от общото национално производство на топлоенергия.

Структурата на активните местни единици в окръг Долж през 2023 г. показва ясно изразено доминиране на микро- и малките предприятия. От общо 19 650 регистрирани единици, преобладаващата част са предприятия с до 9 заети лица, което е характерна особеност на икономики, базирани на малки бизнеси, семейни фирми и индивидуална предприемаческа активност. Средните и големите предприятия заемат минимален дял, което предполага ограничено присъствие на големи работодатели в региона и съответно по-ограничена концентрация на работни места от висок мащаб.

Таблица 7

Активни местни единици по дейности и размерни класове, през 2023 г. / [Unitățile locale active pe activități și clase de mărime, în anul 2023](#)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Окръг	Общо	брой единици от които: по размерни класове, по среден брой заети лица			
		0-9	10-49	50-249	250 и над
ДОЛЖ	19650	17907	1493 г.	209	41
Земеделие, горско стопанство и рибарство	707	633	67	5	2
Добивна промишленост	19	15	1	3	-
Производствена промишленост	1666 г.	1361 г.	234	57	14
Производство и доставка на електрическа и топлинна енергия, топла вода и климатизация	40	29	4	4	3
Разпределение на вода; канализация, управление на отпадъците, дейности по обеззаразяване	139	113	21	3	2
Строителство	1750 г.	1509 г.	213	26	2
Търговия на едро и дребно, ремонт и поддръжка на моторни превозни средства и мотоциклети	5912	5434	426	47	5

Транспорт и съхранение	1814 г.	1711 г.	86	11	6
Хотели и ресторанти	827	711	111	5	-
Информация и комуникации	887	844	29	12	2
Финансови дейности	313	280	27	6	-
Сделки с недвижими имоти	446	423	22	1	-
Професионални, научни и технически дейности	1690 г.	1626 г.	59	5	-
Административни услуги и спомагателни услуги	625	523	87	10	5
Образование	221	218	2	1	-
Здравеопазване и социално подпомагане	1516 г.	1436 г.	72	8	-
Развлекателни, културни и развлекателни дейности	346	324	18	4	-
Други сервизни дейности	732	717	14	1	-

Източник: INS - Direcția Județeană de Statistică DOLJ

Секторният профил сочи, че най-голям дял от предприятията е съсредоточен в търговията, ремонта и поддръжката на моторни превозни средства, следвани от строителството, транспорта и производствената промишленост. Това очертава икономика, доминирана от услуги и малки търговски структури, допълнени от стабилни, но сравнително ограничени по обем промишлени производства. Наличието на по-големи

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

предприятия в производството, търговията и транспорта показва, че именно тези сектори имат по-голям потенциал за заетост и по-значими изисквания към компетенциите на работната сила.

Разходите за персонал в окръг Долж през 2023 г. възлизат общо на 67,76 млрд. леи, като най-значителен дял заемат секторите търговия на едро и дребно (24,26 млрд. леи) и преработваща промишленост (21,72 млрд. леи). Значими разходи се наблюдават и в секторите енергетика (5,95 млрд. леи) и строителство (3,60 млрд. леи). Секторите с най-ниски разходи са образование, други обслужващи дейности и операции с недвижими имоти. Тази структура показва, че икономиката на Долж е ориентирана основно към търговията и индустрията, които осигуряват най-голямата част от заетостта и свързаните с нея разходи за персонал (източник: INS - Окръжна дирекция на статистиката Долж.)

Персонал на активните местни единици по дейности на националната икономика през 2023 г. /[Personalul unităților locale active pe activități ale economiei naționale, în anul 2023](#)

Таблица 8

Окръг	- хиляда леи -Общо
ДОЛЖ	67762337
Земеделие, горско стопанство и рибарство	1887802
Добивна промишленост	128900
Производствена промишленост	21720227
Производство и доставка на електрическа и топлинна енергия, топла вода и климатизация	5951800
Разпределение на вода; канализация, управление на отпадъците, дейности по обеззаразяване	499161

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Строителство	3598962
Търговия на едро и дребно, ремонт и поддръжка на моторни превозни средства и мотоциклети	24259168
Транспорт и съхранение	2183131
Хотели и ресторанти	803757
Информация и комуникации	1259642
Финансови дейности	919560
Сделки с недвижими имоти	403723
Професионални, научни и технически дейности	881899
Административни услуги и спомагателни услуги	1321652
Образование	50120
Здравеопазване и социално подпомагане	1083241
Развлекателни, културни и развлекателни дейности	669372
Други обслужващи дейности	140220

Източник: INS - Direcția Județeană de Statistică DOLJ

Първата част на доклада очерта рамката, в която се развива изследването, и постави акцент върху особеностите на трансграничния регион Видин - Монтана - Долж. Регионът се характеризира с едновременно присъствие на значими предизвикателства - демографски спад, ограничена икономическа активност, силна зависимост от селски

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

територии и уязвими общности - и с важни стратегически предимства, произтичащи от географската му позиция по оста Дунав-Балкани и от възможностите за трансгранично сътрудничество между България и Румъния.

Именно тази комбинация от уязвимости и потенциал подчертава необходимостта от задълбочено изследване на човешкия капитал и ключовите компетенции на населението. Избраната методология - съчетаваща количествени и качествени инструменти - позволява цялостно разбиране на съществуващите умения, бариери и потребности както сред гражданите, така и сред работодателите.

Въпреки ограниченията, свързани със самооценъчния характер на данните и разликите в националните статистически системи, настоящото изследване представлява най-подробната и структурирана картина на компетентностния профил на населението в региона до момента. То поставя основата за разработването на ефективни, адаптирани и практико-ориентирани обучителни програми, които могат да подпомогнат преодоляването на регионалните различия и да засилят интеграцията през Дунав.

Развитието на човешкия капитал е не само необходимост, но и най-силният ресурс, с който регионът разполага, за да трансформира предизвикателствата си във възможности.

II. ОЦЕНКА НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН

1. Ниво на дигитални компетенции

1.1. Дигитални компетенции на респондентите от област Видин и област Монтана (България)

Употреба на компютър или таблет

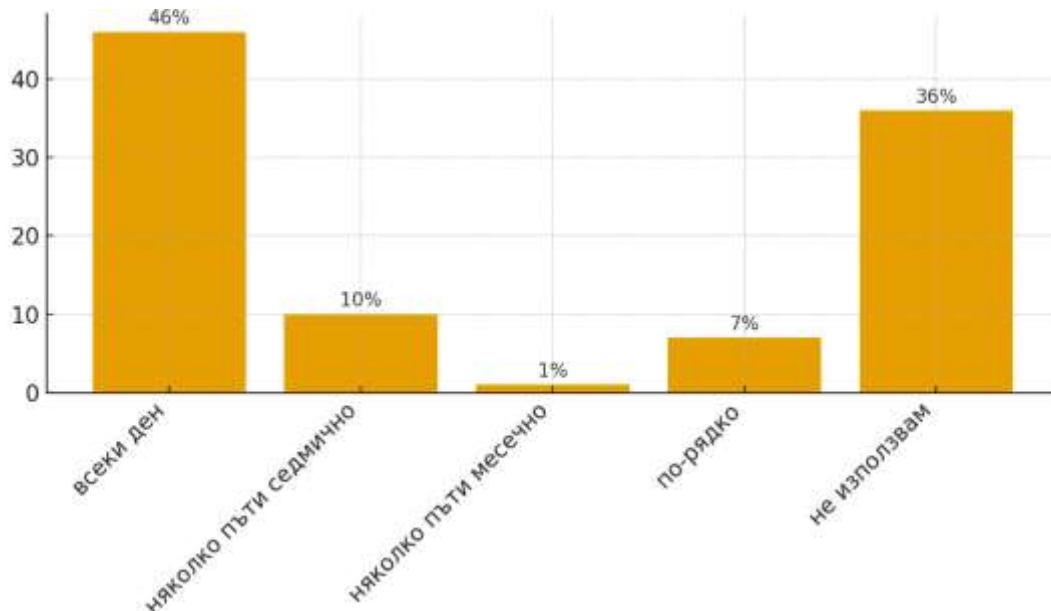
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Резултатите разкриват умерени нива на дигитална активност с настолни устройства (компютър/таблет) сред респондентите от област Видин и област Монтана.

25

Резултатите показват значителни разлики в дигиталните навици на респондентите по отношение на използването на компютър или таблет. Най-голямата група - 46% - използва компютър или таблет всеки ден, което е добър индикатор за наличие на стабилни дигитални умения и редовен достъп до настолни устройства. Впечатление обаче прави и високият дял на хората, които изобщо не използват компютър или таблет - 36%. Това е сериозна група, която може да изпитва затруднения в достъпа до дигитални услуги или в развиването на компютърни умения.

Респондентите, които използват компютър няколко пъти седмично, са 10%, което представлява по-умерена, но все пак редовна употреба. Делът на хората, които използват компютър по-рядко (7%) или няколко пъти месечно (1%), показва наличие на периферни потребители - хора, които имат достъп до устройства, но рядко ги включват в ежедневието си. Тази група може да се нуждае от допълнителна подкрепа или стимули за по-активно дигитално участие.

А) Употреба на смартфон

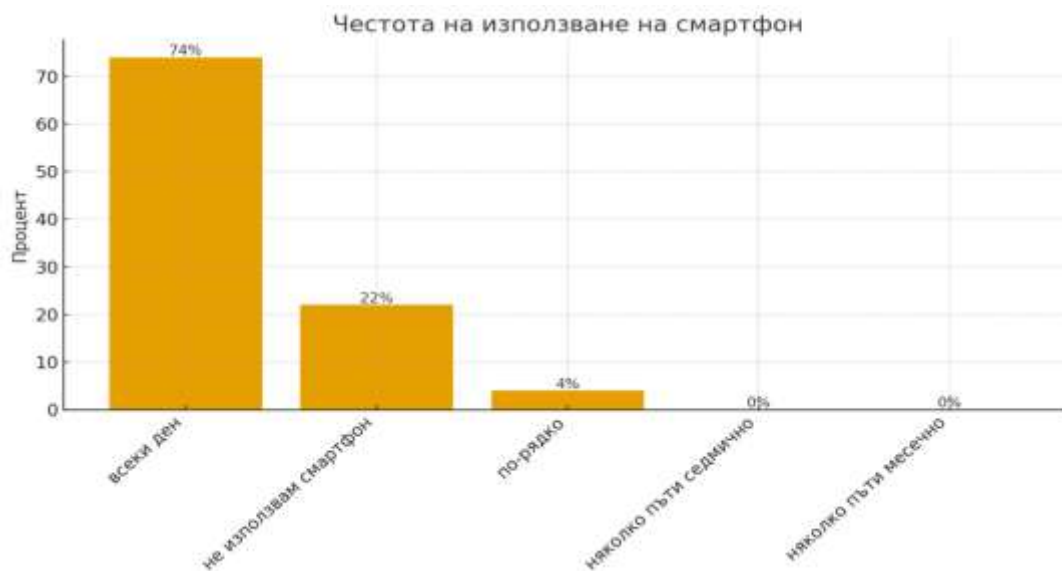
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Резултатите показват, че смартфонът е основното и най-често използвано дигитално устройство сред респондентите от България.

26

74% използват смартфон всеки ден, което ясно демонстрира, че мобилните технологии са дълбоко интегрирани в ежедневието им. На фона на високия дял ежедневно активни потребители, прави впечатление, че 22% от анкетираните заявяват, че изобщо не използват смартфон. Това е сравнително голям дял за съвременните дигитални реалности и подсказва за наличие на специфични бариери - липса на устройство, ниски дигитални умения, възрастови или социално-икономически фактори, или предпочитание към други технологии (например обикновени мобилни телефони или компютър).

Групата на хората, които използват смартфон по-рядко (5%), е сравнително малка. Това показва, че периферните потребители на смартфони са значително по-малко в сравнение с ежедневно активните и тези, които не използват устройството изобщо.

Б) Основни извършвани дейности онлайн

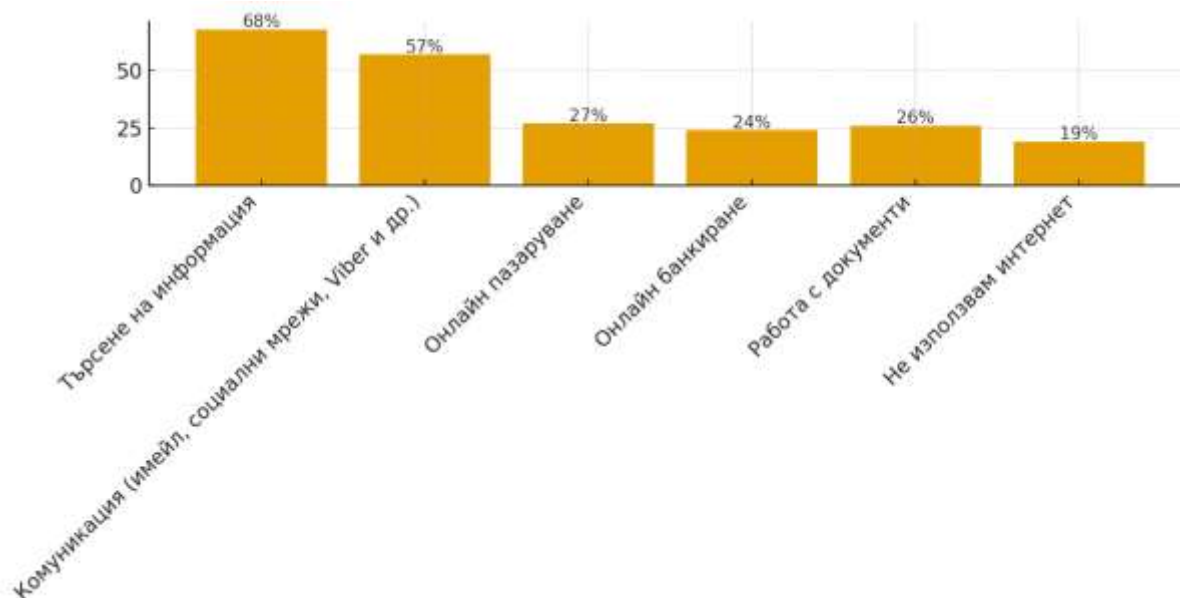
Резултатите показват отчетливо оформяне на няколко водещи типа онлайн активност сред респондентите от област Видин и област Монтана.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Най-разпространената дейност е търсенето на информация, което посочват 68% от участниците. Това е очаквано, тъй като интернет се е превърнал в основен източник на знания, справки и ориентиране в ежедневието - от новини и любопитни факти до решения на битови проблеми.

На второ място се нарежда комуникацията в онлайн среда - чрез имейл, социални мрежи, приложения за съобщения, която извършват 57% от респондентите. Това потвърждава значимата роля на интернет като основно средство за поддържане на социални контакти, работна кореспонденция и общуване.

По отношение на по-специализираните онлайн дейности, резултатите очертават умерена активност. Онлайн пазаруването е посочено от 27%, което показва, че малко над една четвърт от хората се чувстват достатъчно уверени и мотивирани да използват електронни магазини. Сходни са дяловете при работа с документи (26%) и онлайн банкиране (24%). Това предполага, че значителна част от респондентите все още не използват активно дигитални услуги, свързани с администрация, финанси и работа, което може да се дължи на липса на умения, недоверие или ограничена необходимост в ежедневието им.

Особено важен е делът на хората, които не използват интернет - 19%. Това е почти една пета от всички респонденти, което показва наличие на значителна група с ниска

дигитална включеност. Причините могат да бъдат разнообразни - ограничен достъп до технологии, липса на умения, ниска мотивация, възрастови особености или социално-икономически фактори.

В) Основни дигитални компетенции

Получените данни очертават ясна картина на дигиталните способности на респондентите и показват сериозни предизвикателства както при базови, така и при по-специализирани умения. Анализът подчертава високо ниво на дигитално изключване и необходимост от обучение в различни направления.

Половината от респондентите не могат самостоятелно да създават и редактират документи в Word - умение, което е сред основните в дигиталната грамотност. Само 33% владеят тази компетентност, а 17% имат частични умения, което предполага несигурност или липса на опит с по-сложни функции. Това ограничава възможността на значителна част от хората да изготвят формуляри, заявления, автобиографии, отчети и други често използвани документи.

28

По отношение на уменията за работа с електронни таблици (Excel), резултатите показват още по-значими дефицити: две трети от респондентите не умеят да работят самостоятелно с Excel. Само 20% имат пълни умения, а други 15% - частични. Excel е ключов инструмент в административна работа, управление на данни, финанси и бизнес процеси, така че този резултат показва ниска дигитална професионална пригодност и сериозна нужда от обучение.

Сериозен дефицит се очертава и при уменията за създаване на презентации (PowerPoint). Едва 11% могат самостоятелно да създават презентации, а огромното мнозинство (73%) изобщо не владеят това умение. Това ограничава възможностите на хората да представят информация, да участват в обучения, да комуникират визуално идеи или да се включват в професионални и образователни дейности. Ниският дял показва значителен пропуск в дигиталната култура и комуникационни умения.

В сферата на уменията за търсене и оценка на достоверност на информация се наблюдава тревожна тенденция: 41% не умеят да търсят и оценяват достоверността на

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

информация. Това ги прави уязвими към дезинформация, фалшиви новини и манипулации. 35% разполагат с необходимите умения, но една значителна група (24%) признава, че може да оценява достоверност само частично, което означава, че те често не са уверени в преценките си. Това е сериозен проблем в контекста на дигиталната среда, където критичното мислене е ключово.

При уменията за работа с онлайн обучителни платформи също се откроява висок дял на дигитално изключени лица. 64% не могат самостоятелно да използват онлайн обучителни системи. Само 18% могат да работят с такива платформи, което означава, че мнозинството е лишено от умения да участва в курсове, обучения или дигитални образователни инициативи.

Повече от половината респонденти (56%) не използват електронни административни услуги, което е сериозна бариера за достъп до публични услуги. Само 24% могат да ползват е-услуги самостоятелно, а 20% – само с помощ. Това показва ниско ниво на доверие в дигиталните платформи, липса на умения или липса на знания как да се навигират електронни системи. В резултат, много хора остават зависими от физическо посещение на институции, което затруднява административни процеси и намалява ефективността им.

Изводи

1. Основните дигитални умения са под прага на необходимото. При Word, Excel и PowerPoint между 50% и 73% нямат необходимите компетенции.
2. Критичното мислене в онлайн среда е недостатъчно развито. 41% не могат да оценяват достоверност на информация, което е рисково за ориентация в дигиталния свят.
3. Онлайн обучението е недостъпно за мнозинството. Почти 2/3 не могат да използват онлайн обучителни платформи, което създава риск от изоставане в образователно и професионално развитие.

4. Ниска дигитална включеност при административни услуги. Повече от половината не използват е-услуги, което ги поставя в неблагоприятно положение при нужда от административно обслужване.

Представените резултати недвусмислено показват сериозна необходимост от системно обучение по дигитални компетенции. Засегнатите области не са просто технически – те са фундаментални за:

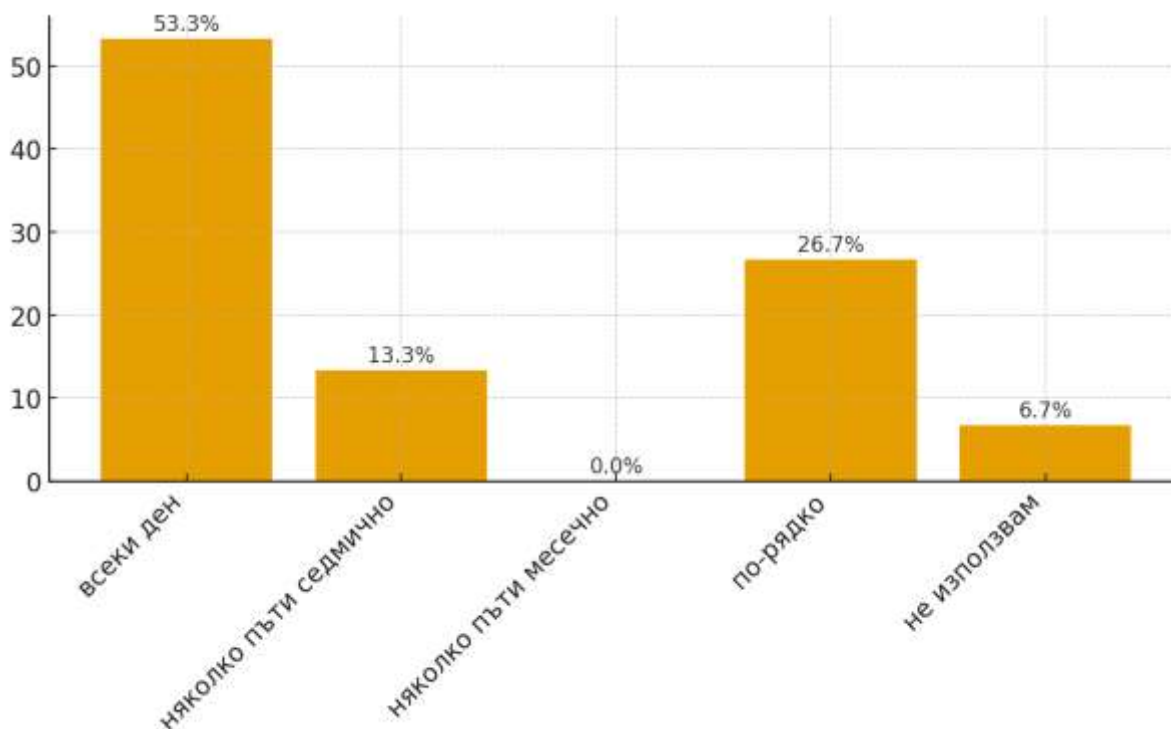
- достъпа до услуги,
- участието в пазара на труда,
- образованието,
- личната сигурност онлайн,
- гражданското участие и комуникация.

Инвестицията в дигитална грамотност би довела до значително намаляване на дигиталното изключване, повишаване на качеството на живот и разширяване на възможностите за социално и икономическо включване.

1.2. Дигитални компетенции на респондентите от окръг Долж (Румъния)

Употреба на компютър или таблет

Резултатите разкриват ясно изразено ниво на дигитална активност сред респондентите от Румъния по отношение на използването на компютър или таблет.

31

Най-големият дял - 53,3% - използват компютър или таблет ежедневно, което е висока стойност и показва стабилни дигитални навици и редовна работа с настолни устройства. Още 13,3% използват тези устройства няколко пъти седмично, което също представлява значително ниво на ангажираност. Тази група вероятно включва потребители, които използват компютър при конкретни задачи, но не ежедневно.

В същото време една четвърт от респондентите (26,7%) споделят, че използват компютър или таблет по-рядко. Това е важен дял, който подчертава наличието на по-ограничена дигитална активност - вероятно поради предпочитание към мобилни устройства, липса на необходимост или по-ниско ниво на дигитални умения.

Относително малка, но значима група - 6,7% - изобщо не използват компютър или таблет. Макар и нисък, този процент показва наличие на дигитално изключване, което може да се дължи на липса на достъп, страх от технологии, липса на мотивация или други социални фактори.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

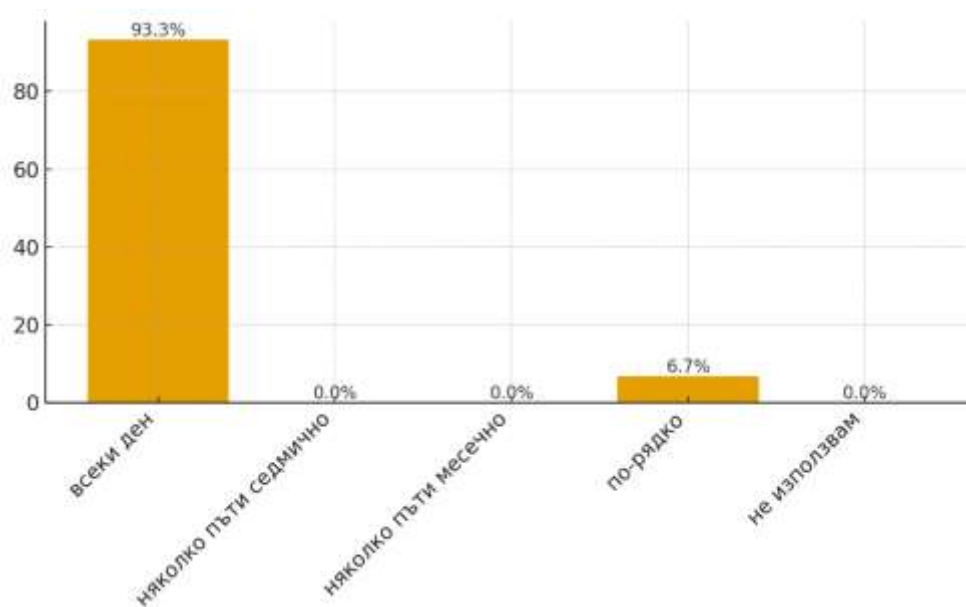
Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

А)Употреба на смартфон

Резултатите показват изключително висока степен на навлизане на мобилните технологии в ежедневието на респондентите.

32

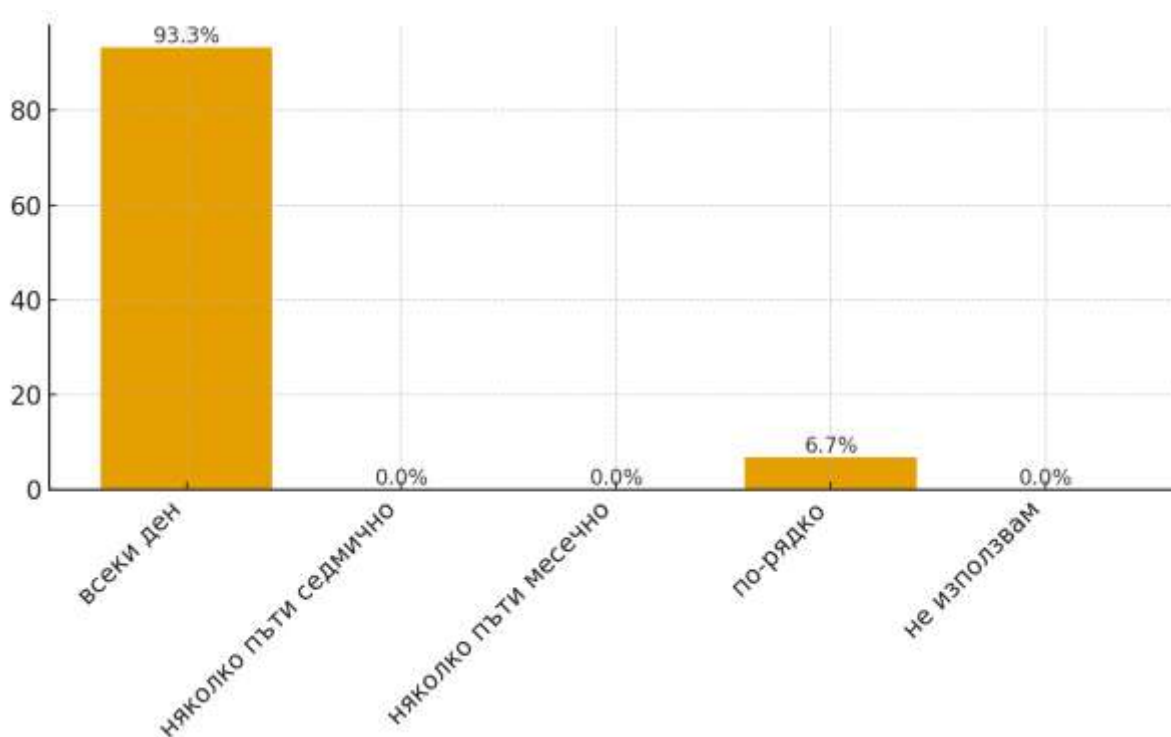
Цели 93,3% заявяват, че използват смартфон всеки ден, което ясно подчертава централната роля на мобилните устройства в съвременния начин на живот.

Останалата част от респондентите използват смартфон значително по-рядко - по-рядко от няколко пъти месечно, което ги поставя в групата на минимално ангажираните или почти неангажирани потребители. Макар този дял да е малък, той все пак е важен, защото показва наличието на група, която или няма нужда, или няма възможност, или не се чувства уверена да използва мобилни технологии в ежедневието си.

Б)Основни извършвани дейности онлайн

Резултатите показват много висока степен на дигитална активност сред респондентите.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

33

Най-ясно се откроява фактът, че 100% от анкетиранияте използват интернет за търсене на информация. Това е изключително силен показател за утвърдени дигитални навици.

След това се нарежда онлайн комуникацията, използвана от 53,3% от участниците. Въпреки че процентът е по-нисък от универсалното търсене на информация, той остава значителен и показва активно използване на имейл, социални мрежи и приложения като Viber за поддържане на връзка както в личен, така и в професионален контекст.

Онлайн пазаруването е практикувано от 46,7% от респондентите. Това е относително висок дял, който говори за доверие към електронната търговия и готовност за извършване на финансови трансакции онлайн.

Сходни по стойност са онлайн банкирането (40%) и работата с документи (40%). Тези два вида дейности изискват по-висока дигитална компетентност, включително работа с електронни услуги, документооборот, файлови формати или защита на лични данни. Фактът, че 40% от респондентите извършват подобни задачи онлайн, показва добре развита дигитална култура и доверие към различни институции и онлайн системи.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Съществено е да се отбележи, че 0% заявяват, че не използват интернет. Това означава, че всички респонденти са дигитално включени и поне минимално активни онлайн.

В) Основни дигитални компетенции

Получените данни показват разнообразни нива на дигитална грамотност сред респондентите, като се открояват както силни страни, така и ясно изразени дефицити. Анализът по отделните индикатори разкрива важни зависимости и тенденции.

Повече от половината респонденти (60%) обаче не могат самостоятелно да създават и редактират документи в Word. Това показва сериозен дефицит в основни дигитални умения, които са необходими както в образователен, така и в професионален и административен контекст.

Уменията за работа с Excel са още по-слабо развити. Половината респонденти (50%) не владеят изобщо работа с електронни таблици, а допълнителни 10% имат частични познания. Едва 40% могат самостоятелно да работят с таблици, което е сериозно ограничение, тъй като Excel е ключов инструмент в много професии и административни дейности. Ниското ниво на компетентност показва нужда от обучение в обработка на данни, базови формули и създаване на структури от информация.

При уменията за създаване на презентации (работа с POWERPOINT) се наблюдава още по-голям дефицит: 2/3 от респондентите не умеят да създават презентации. Това ограничава възможностите им да представят информация, да участват в обучителни дейности или да създават визуално съдържание.

Умения за търсене и оценка на достоверност на информация - този резултат е особено важен, тъй като оценката на информация е ключов елемент от дигиталната грамотност. Само 30% заявяват, че могат напълно самостоятелно да търсят и оценяват достоверността на онлайн съдържание. Най-голямата група - 60% - смята, че притежава само частични умения, което означава, че потребителите често не са сигурни в способността си да разпознават надеждни източници. Това ги прави по-уязвими на дезинформация. 10% изобщо не умеят да оценяват достоверност на информация, което допълнително увеличава риска от ниска информираност и манипулиране.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

По отношение на уменията за работа с платформи за онлайн обучение се наблюдават сравнително добри резултати - почти 60% могат да използват онлайн обучителни платформи. Това подсказва, че хората, които вече са дигитално активни, имат способност да се адаптират към нови инструменти. Въпреки това, 33,3% остават напълно изключени от възможността да се включват в електронно обучение - важна предпоставка за развитие, квалификация и подобряване на уменията им.

Едва 20% от респондентите заявяват, че могат самостоятелно да използват електронни административни услуги. Това е много нисък дял, който подчертава нуждата от обучение в работа с електронни платформи за заявления, справки, здравни услуги, данъчни системи и др. 33,3% използват е-услуги, но само с помощ - което означава, че им липсват самостоятелни умения. Почти половината (46,7%) изобщо не използват такива услуги, което показва дигитално изключване от държавната администрация.

1.3. Изводи:

1. Основните дигитални умения (Word, Excel, PowerPoint) са недостатъчно развити. Между 60% и 67% от респондентите нямат базови компютърни умения, които са задължителни за работа, учене и административни дейности.
2. Уменията за критично мислене в онлайн среда са ниски. 60% имат само частични умения за оценяване на достоверност, което ги прави уязвими към фалшива информация.
3. Онлайн административното обслужване е затруднено. Само 1 от 5 души може да използва е-услуги самостоятелно.
4. Повече от една трета са изключени от онлайн обучение. Това възпрепятства възможността им да придобиват квалификация или да се адаптират към нови форми на обучение.

Данните ясно показват, че сред респондентите има значителни дефицити в ключови дигитални компетентности - от основни умения с офис програми до критично мислене и използване на е-услуги.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Необходимостта от целенасочено обучение е очевидна. Програми за дигитална грамотност биха:

- подобрили достъпа до административни и социални услуги,
- улеснили професионалното развитие,
- намалили риска от дезинформация,
- повишили общата дигитална включеност на населението.

1.4 Анализ на нагласите към обучение за подобряване на дигиталните умения в Област Видин и област Монтана

Представените данни отразяват нагласите на респондентите към участие в обучение за развитие на дигитални умения, както и конкретните теми, които те смятат за най-полезни. Резултатите показват значителна готовност за обучение, но и конкретни области, в които интересът е най-силен.

Повече от половината респонденти (55%) ясно заявяват, че имат интерес да повишат своите дигитални компетентности чрез включване в обученията. Това е важен сигнал, че съществува реална потребност и мотивация за участие в структурирани обучителни инициативи.

23% изразяват условен интерес - те биха се включили, ако обучението е представено по подходящ начин, достъпно е и отговаря на техните нужди. Това показва, че добрата организация, ясната комуникация и практическата насоченост на обучението могат да разширят значително броя на участниците.

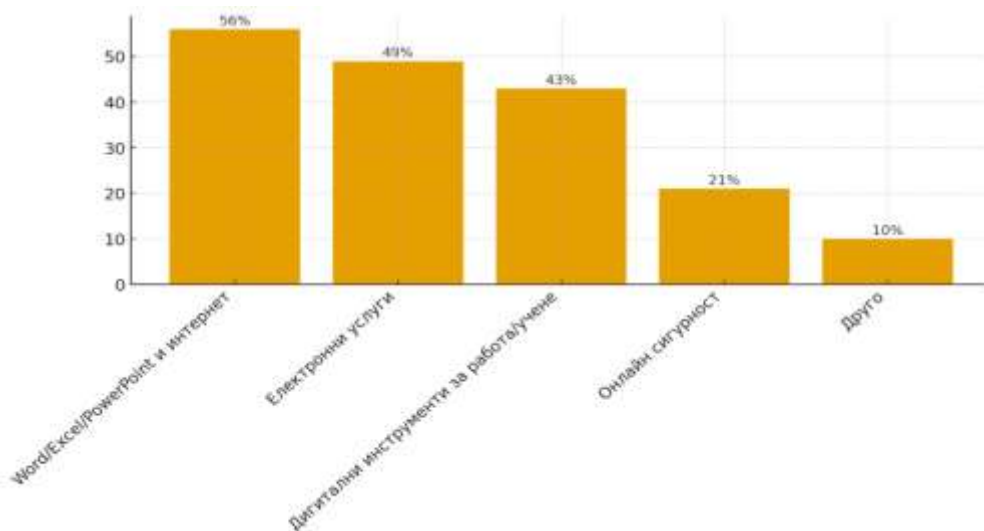
Останалите 22% не проявяват интерес. Тази група вероятно включва хора с по-слаба дигитална ангажираност, по-възрастни участници или такива, които смятат, че дигиталните умения не са приоритет за тяхното ежедневие. Точно за тях обучението би имало най-висока добавена стойност, тъй като са изложени на по-висок риск от дигитално изключване.

А) Предпочитани теми за обучение

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Респондентите е трябвало да изберат повече от една тема, което позволява да се открият ключовите области с най-голяма практическа важност.

Ако се включите в обучение по дигитални компетенции, кои теми биха били най-полезни за Вас?

37

- **Използване на дигитални инструменти за работа/учене - 43%**

Това е третата най-предпочитана тема. Интересът към нея показва, че респондентите осъзнават необходимостта от по-ефективно използване на онлайн платформи, приложения за дистанционна работа, видеоконферентни инструменти и системи за електронно обучение. Това е особено актуално в контекста на нарастващата дигитализация на трудовия процес.

- **Работа с компютър (Word, Excel, PowerPoint) и интернет - 56%**

Това е най-търсената тема, което ясно показва, че базовите дигитални умения продължават да липсват на значителна част от участниците. Независимо че това са основни компетентности, интересът към тях подчертава необходимостта от обучение, започващо от фундаментални умения.

- **Работа с електронни услуги - 49%**

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Почти половината респонденти посочват, че биха искали да се обучават в използване на онлайн банкиране, електронни административни услуги и др. Това е ясен сигнал, че хората имат нужда от повече увереност при работа с е-услуги и желаят да бъдат самостоятелни в извършването на административни и финансови дейности онлайн.

- **Онлайн сигурност и защита на личните данни - 21%**

Въпреки че този процент е по-нисък, той остава значим. Темата е особено важна в контекста на зачестяващи онлайн измами, злоупотреби с лични данни, фишинг, фалшиви сайтове и съдържание.

- **Друго - 10%**

Този резултат показва наличие на специфични нужди, които не попадат в основните теми. Това може да включва по-напреднали обучения, професионално ориентирани дигитални умения или специализиран софтуер.

1.5. Анализ на нагласите към обучение за подобряване на дигиталните умения в Окръг Долж

Представените данни очертават ясно изразена потребност и интерес към повишаване на дигиталната грамотност сред респондентите. Анализът разглежда както готовността за включване в обучение, така и предпочитаните тематични направления.

Две трети от респондентите (66,7%) изразяват категоричен интерес към обучение за подобряване на дигиталните си умения. Това е силен индикатор за осъзната нужда от развитие и желание за придобиване на нови практически способности, които могат да бъдат използвани както в ежедневието, така и професионално.

Допълнителни 13,3% проявяват условен интерес, който зависи от качеството на програмата, нейната организация и съдържание. Тази група би могла лесно да бъде ангажирана чрез добре структурирани, достъпни и практикоориентирани обучения.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

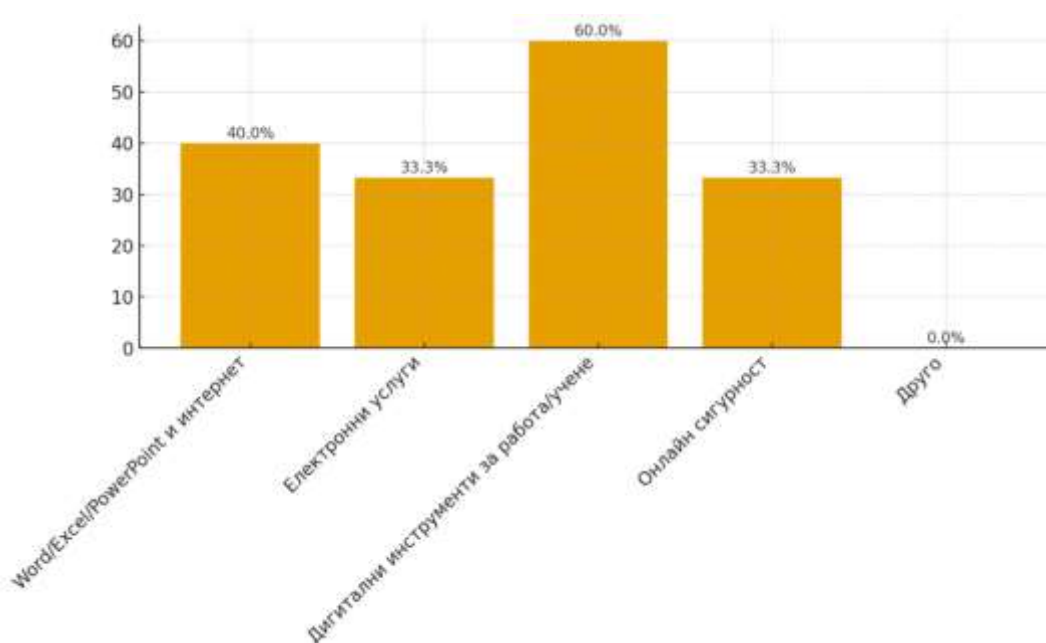
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Само 20% заявяват, че не се интересуват от подобно обучение. Възможно е това да са лица с по-ниска дигитална активност, по-висока възраст или липса на мотивация, като именно за тях обучението би имало най-висока добавена стойност.

А) Предпочитани теми за обучение

Уменията за използване на дигитални инструменти за работа/учене и за работа с компютър са основните дигитални компетенции, които респондентите оценяват като най-полезни.

Ако се включите в обучение по дигитални компетенции, кои теми биха били най-полезни за Вас?

39

- Използване на дигитални инструменти за работа/учене - 60%

Това е най-търсената категория. Тя включва платформи за онлайн обучение, инструменти за съвместна работа, видеоконферентни приложения, дигитални класни

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

стаи и др. Този резултат показва стремеж към повишаване на ефективността в учебни и професионални дейности и желание за адаптация към съвременната дигитална среда.

- **Работа с компютър (Word, Excel, PowerPoint) и интернет - 40%**

Това са базови дигитални умения, които значима част от респондентите вече са посочили като дефицитни в други въпроси. Интересът към тях потвърждава нуждата от започване на обучението от фундаментални компетенции.

- **Работа с електронни услуги - 33,3%**

Онлайн банкиране, електронно правителство, електронни плащания и др. представляват ключови сфери, в които много хора имат затруднения. Търсенето на обучение в тази тема показва необходимост потребителите да станат по-независими и уверени при боравене с административни и финансови услуги онлайн.

- **Онлайн сигурност и защита на личните данни - 33,3%**

Респондентите осъзнават рисковете на дигиталната среда. Това е важен сигнал, че потребителите имат нужда от знания за защита на профили, разпознаване на измами, безопасно онлайн пазаруване, управление на лична информация.

1.6. Обобщени изводи

1. Сериозни дефицити в базовите дигитални умения, особено в България

- В област Видин и Монтана над половината респонденти нямат самостоятелни умения за работа с Word, Excel и PowerPoint, а голяма част не използват онлайн обучителни платформи и електронни административни услуги.
- В окръг Долж ситуацията е по-добра по отношение на достъпа и активността онлайн, но основните офис умения (Word, Excel, PowerPoint) отново са недостатъчно развити при значителен дял от участниците.

2. Разлика в дигиталната включеност между двете страни

- В България има осезаем дял хора, които не използват компютър, смартфон или интернет изобщо, както и висок процент, които не ползват е-услуги и онлайн обучение. Това показва висока степен на дигитално изключване.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- В Долж практически всички използват интернет, голямата част ползват смартфони ежедневно, а онлайн пазаруване, банкиране и работа с документи са значително по-разпространени. Дигиталната култура е потвърдена, но неравномерно подкрепена от базови умения.
- 3. Основните онлайн активности са информационни и комуникационни**
- И в двата региона най-честите дейности онлайн са търсене на информация и комуникация (имейл, социални мрежи, чат приложения).
  - По-сложни и „чувствителни“ дейности - онлайн банкиране, административни услуги, работа с документи - се използват от значително по-малък дял от хората, особено в България, което показва липса на доверие и/или умения.
- 4. Недостатъчно развити умения за критично мислене онлайн**
- В България близо половината респонденти не могат да търсят и оценяват достоверността на информацията, а голяма част имат само частични умения.
  - В Долж мнозинството също се самоопределя с частични умения по този показател. И в двата случая хората са уязвими към дезинформация, фалшиви новини и измами.
- 5. Ограничен достъп до онлайн обучение и е-администрация**
- В България почти 2/3 не използват онлайн обучителни платформи и над половината не използват електронни административни услуги.
  - В Румъния картината е по-добра, но и там значителен дял от хората не могат да работят самостоятелно с е-услуги и не участват в онлайн обучение.
  - Това води до изоставане в квалификацията, по-труден достъп до публични услуги и зависимост от помощ от трети лица.
- 6. Висока заявена мотивация за обучение и в двата региона**
- В България над половината респонденти проявяват ясен или условен интерес към курсове по дигитални умения.

- В Долж две трети заявяват категоричен интерес, а допълнителна група - условен.
- И в двете страни най-търсени са:
  - базови офис умения (Word, Excel, PowerPoint и интернет);
  - работа с дигитални инструменти за работа/учене;
  - е-услуги (банкиране, администрация);
  - онлайн сигурност и защита на личните данни.

Тази картина ясно показва нуждата от целенасочени, практически ориентирани програми за обучение по дигитални компетентности. На първо място е необходимо да се развият базовите умения за работа с компютър - Word, Excel, PowerPoint, интернет и електронна поща - като обучение, започващо от фундаментално ниво за напълно начинаещи и надграждащо за хората с частични знания. Паралелно с това следва да се предвидят модули, посветени на използването на електронни административни услуги и онлайн банкиране, представени по достъпен и „стъпка по стъпка“ начин, така че гражданите да придобият увереност и самостоятелност в общуването с институциите и финансовите системи. Особено важно е и развитието на умения за критично мислене онлайн - разпознаване на фалшива информация, проверка на източници, защита на личните данни и безопасно поведение в дигитална среда.

За да бъдат ефективни, тези обучения трябва да комбинират присъствена и онлайн форма, да са адаптирани към различни групи - хора с ниско образование, безработни, възрастни, жители на по-малки населени места - и да предлагат бавно темпо, повече практика и индивидуална подкрепа за най-уязвимите. Важно е да се използва и потенциалът на трансграничното сътрудничество: съвместни българо-румънски инициативи, общи учебни материали и обмен на опит биха засилили ефекта от обученията и биха допринесли за по-голяма дигитална и социална свързаност в региона. Информационни и мотивационни кампании, които показват конкретни ползи от дигиталните умения и реални истории на хора, подобрили живота си чрез тях, могат допълнително да активират колебаещите се.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

В заключение, данните ясно показват, че дигиталните умения вече не са допълнителен плюс, а основно условие за равноправно участие в съвременното общество. И в България, и в Румъния съществуват значителни дефицити, но и силна заявка за промяна. Инвестицията в системно, добре организирано обучение по дигитална грамотност има потенциала да намали дигиталното изключване, да подобри достъпа до услуги и образование, да повиши заетостта и да допринесе за общото социално и икономическо развитие на трансграничния регион.

2.Ниво на предприемачески компетенции

2.1.Ниво на предприемачески компетенции в Област Видин и област Монтана

Получените данни очертават сравнително ниско ниво на предприемачески опит сред респондентите от България. Значително мнозинство - 76,1% - заявяват, че нямат опит със самостоятелна стопанска дейност или семеен бизнес. Липсата на подобен опит може да е свързана с различни фактори - несигурност, липса на знания за стартиране на бизнес, недостатъчна финансова подкрепа или липса на предприемаческа култура.

43

Едва 19,3% от респондентите имат опит в самостоятелна стопанска дейност или семеен бизнес. Това е малка, но важна група, която притежава практически знания и може да послужи като основа за развитие на предприемачески инициативи или за обмен на добри практики.

Допълнителните 4,6%, които не желаят да отговорят, могат да бъдат интерпретирани като лица, които са несигурни, не се чувстват комфортно да споделят информация или нямат ясна позиция по въпроса.

А)Познания за започване на самостоятелна икономическа дейност

Анкетите включват въпроси, които имат за цел да изяснят познанията на респондентите относно започването на самостоятелна икономическа дейност.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Знаете ли какви стъпки са необходими за регистрацията на малък бизнес?

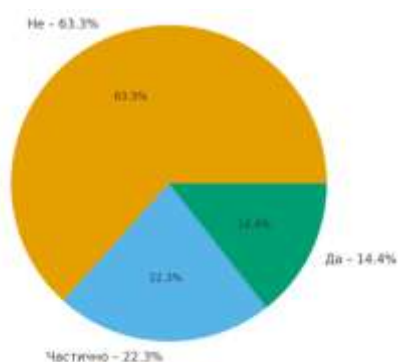
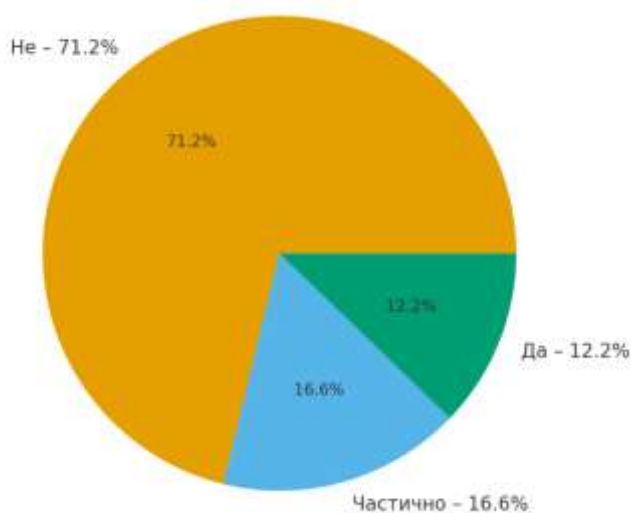
Резултатите показват, че по-голямата част от респондентите не са запознати с необходимите стъпки за регистрацията на малък бизнес. Цели 63,3% посочват, че не знаят как се осъществява този процес. Това е силен индикатор за липса на базови предприемачески знания и информация, което може да възпрепятства стартирането на собствена стопанска дейност. Липсата на информираност често е една от основните бариери пред потенциалните предприемачи.

Допълнителни 22,3% от респондентите заявяват, че имат частични познания. Тази група вероятно е запозната с някои от процесите, но изпитва несигурност относно конкретните

административни, правни или финансови изисквания. Това ги прави уязвими към грешки или зависими от външна помощ при реално стартиране на бизнес.

Само 14,4% от участниците напълно познават стъпките за регистрацията на малък бизнес. Това е сравнително малък дял, показващ, че предприемаческите компетенции и информираността за процедурите са

слабо развити в групата.

Знаете ли как да направите базов бизнес план?

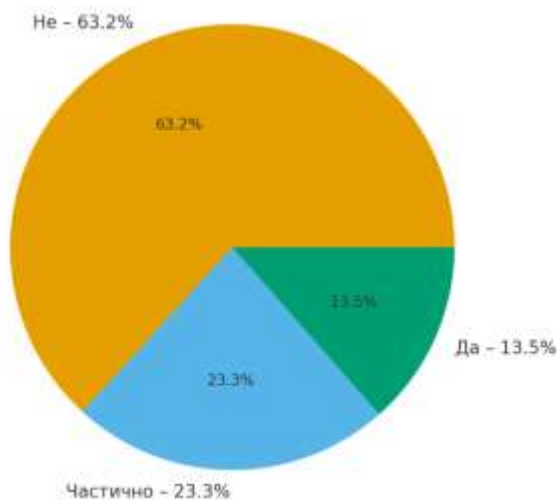
Резултатите показват, че преобладаващата част от респондентите не притежават умения за изготвяне на базов бизнес план. Цели 71,2% от тях посочват, че не знаят как да създадат бизнес план, което е ключов индикатор за липса на основни предприемачески компетенции. Това значително затруднява стартирането на собствен

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

бизнес, тъй като бизнес планът е основен инструмент за планиране, оценка на риска и финансово прогнозиране.

Допълнителните 16,6% имат частични познания, което означава известна осведоменост, но и несигурност относно ключови елементи като пазарен анализ, ценообразуване, разходи или стратегия за развитие.

Само 12,2% от респондентите заявяват, че могат самостоятелно да изготвят базов

бизнес план, което е сравнително малък дял и показва ограничена предприемаческа подготвеност в групата.

45

Познавате ли източници на финансиране за стартиращи бизнеси?

Данните показват, че значителна част от респондентите не са запознати с източниците на финансиране за стартиращи бизнеси. Цели 63,2% от тях посочват, че не познават никакви възможности за финансиране, което е ключова бариера пред стартирането на собствена предприемаческа инициатива. Това може да включва непознаване на програми за субсидии, грантове, микрокредити, фондове за стартиращи компании или други форми на финансова подкрепа.

Около 23,3% имат частични познания, което предполага, че са чували за определени механизми, но не разполагат с достатъчно информация, за да ги използват ефективно. Липсата на яснота и увереност в тази област често води до нерешителност и отлагане на предприемачески действия.

Само 13,5% от респондентите заявяват, че познават източници на финансиране, което е сравнително малък дял. Това означава, че потенциалът за стартиране на бизнес е ограничен не само от липсата на умения, но и от липсата на информация за достъпни финансови инструменти.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Бихте ли участвали в кратък курс по предприемачество, адаптиран към възможностите в региона?

Резултатите показват значителен интерес към обучение по предприемачество, съобразено с възможностите и специфичните условия в региона. 45% от респондентите заявяват, че биха участвали в такъв курс, което е силен индикатор за готовност за развитие на предприемачески умения и желание за професионално или личностно надграждане.

Още 31% изразяват условен интерес, който зависи от съдържанието, качеството и организацията на курса. Това е важна група, която може лесно да бъде мотивирана чрез добре подготвена програма, практическа насоченост, достъпна форма на обучение и реална приложимост към местния контекст.

Само 24% от респондентите заявяват, че не биха участвали. Този дял вероятно включва лица, които не планират предприемаческа дейност, не проявяват интерес към подобни теми или имат ниска мотивация за включване в обученията.

46

2.2. Ниво на предприемачески компетенции в Окръг Долж

Резултатите показват сравнително балансирано разпределение по отношение на предприемаческия опит сред респондентите. Малко повече от половината (53,3%) заявяват, че нямат опит със самостоятелна стопанска дейност или семеен бизнес, което означава, че за тях предприемачеството остава непозната или недоразвита сфера.

От друга страна, 46,7% посочват, че имат опит в тази област – значително по-висок дял в сравнение с други групи, което подсказва наличието на по-силно развита предприемаческа активност или интерес. Това може да бъде ценен ресурс при включването им в програми за бизнес развитие или обученията.

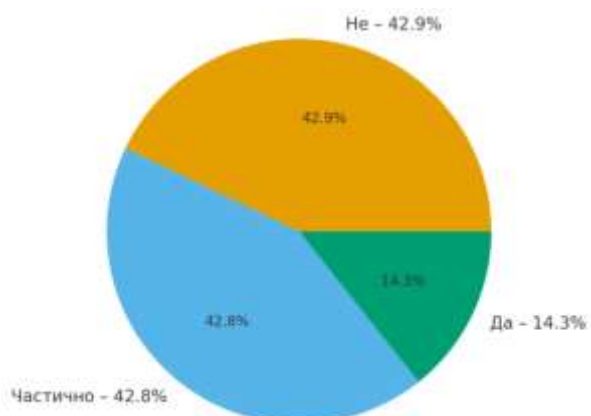
Интересно е и че 0% са избрали опцията „Не желая да отговоря“, което предполага, че респондентите се чувстват комфортно да споделят информация по тази тема и няма укриване или несигурност относно предприемаческия им опит.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Познания за започване на самостоятелна икономическа дейност

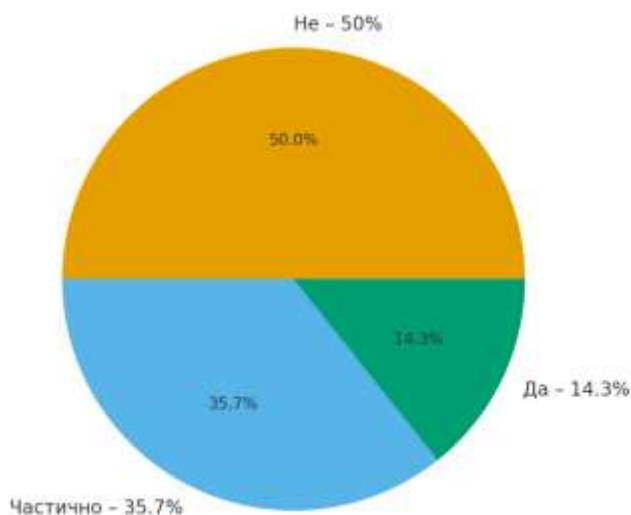
Знаете ли какви стъпки са необходими за регистрацията на малък бизнес?

Резултатите показват, че познанията относно стъпките за регистрацията на малък бизнес са неравномерно развити сред респондентите. Над 40% (42,9%) заявяват, че не познават необходимите процедури,

което е индикатор за значителна липса на административна информираност и потенциална бариера пред предприемачеството.

Други 42,8% имат частични знания, което предполага, че притежават обща представа, но не разполагат с достатъчно информация или увереност да преминат самостоятелно през целия процес. Това е група с добър потенциал за надграждане чрез обучение.

Едва 14,3% от респондентите посочват, че знаят какви са стъпките за регистрацията на малък бизнес. Този малък дял показва, че само ограничена част от участниците имат реална готовност да стартират собствен бизнес от административна гледна точка.

Знаете ли как да направите базов бизнес план?

Получените данни показват, че уменията за изготвяне на базов бизнес план са ограничени сред респондентите. Половината (50%) посочват, че не знаят как да създадат бизнес план, което е основен индикатор за липса на ключови предприемачески компетенции. Това може да затрудни развитието и

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

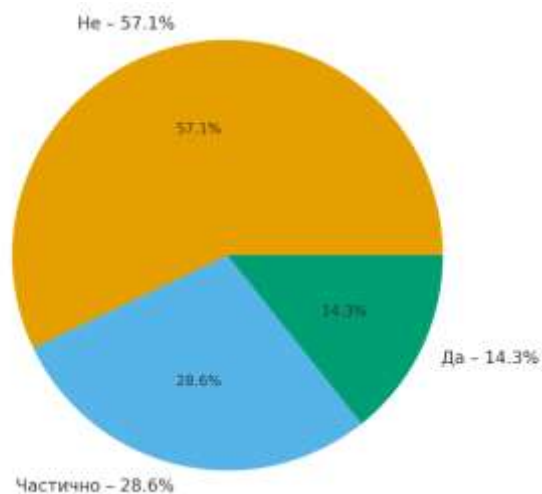
Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

устойчивостта на бъдещи бизнес идеи.

Други 35,7% имат частични познания, което предполага известна осведоменост, но и несигурност относно структурата, финансовото планиране, пазарния анализ или

стратегическите елементи на един бизнес план. Тази група има потенциал да развие уменията си чрез целенасочено обучение.

Само 14,3% заявяват, че могат да създадат базов бизнес план, което е сравнително малък дял и подчертава необходимостта от програми, насочени към развитие на планирането и управленските умения в предприемачеството.

Познавате ли източници на финансиране за

стартиращи бизнеси?

Резултатите показват, че повечето респонденти не познават източниците на финансиране за стартиращи бизнеси. Над половината (57,1%) заявяват, че нямат информация за наличните програми, грантове, кредити или фондове, което представлява съществена бариера пред стартирането на самостоятелна стопанска дейност.

Около 28,6% имат частични познания, което означава, че са запознати с отделни възможности, но не разполагат с достатъчно информация, за да ги използват ефективно. Това е група с потенциал, която би се възползвала от по-детайлни обучения или консултации.

Само 14,3% от респондентите заявяват, че познават източници на финансиране, което е сравнително малък дял. Това показва ограничена предприемаческа информираност и подчертава необходимостта от целенасочени инициативи, които да популяризират възможностите за финансова подкрепа на стартиращи бизнеси.

2.3. Анализ на нагласите към обучение за подобряване на предприемаческите компетенции

Бихте ли участвали в кратък курс по предприемачество, адаптиран към възможностите в региона?

Резултатите показват умерено висок интерес към участие в кратък курс по предприемачество, съобразен с възможностите и потребностите на региона. Най-големият дял – 53,3% – заявяват, че биха участвали, което показва силна мотивация и желание за развитие на предприемачески умения. Този резултат говори за добра основа за реализиране на обучителни инициативи и за наличие на потенциална група участници, готови да се включат в програма, насочена към стартиране и управление на бизнес.

13,4% от респондентите посочват, че биха участвали в зависимост от съдържанието и организацията на курса. Това показва, че част от аудиторията се нуждае от повече яснота относно практическата стойност, качеството и формата на обучението. Добре структурирано съдържание, подходящ формат (присъствено или онлайн), достъпност и практическа насоченост биха могли да привлекат значителна част от тази група.

В същото време 33,3% от анкетиранияте заявяват, че не биха участвали. Това може да се дължи на липса на интерес към предприемачеството, несигурност в способностите им, ограничено време или други лични причини. Въпреки това остава възможност част от тях да бъдат ангажирани чрез информационни кампании и демонстрация на ползите от подобно обучение.

2.4. Обобщени изводи

Анализът на данните от област Видин и област Монтана (България), както и от окръг Долж (Румъния), разкрива сходни тенденции в нивото на предприемаческите компетенции. И в двете групи се наблюдава значителен дял респонденти, които нямат опит със самостоятелна стопанска дейност (76,1% в България и 53,3% в Румъния). Това показва ограничено практическо запознаване с реалното стартиране и управление на бизнес, както и ниско развитие на предприемаческата култура.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

По отношение на знанията, свързани с регистрацията на бизнес, и двете групи демонстрират ниска информираност. В България 63,3% не познават стъпките за регистрация, а в Румъния - 42,9%. Въпреки че делът е по-нисък в Долж, и в двата случая ясно личи липса на базова административна готовност за предприемаческа дейност.

Уменията за изготвяне на базов бизнес план са ограничени и в двете групи - 71,2% от респондентите в България и 50% в Румъния заявяват, че не умеят да съставят бизнес план. Това показва общ дефицит на умения, свързани с бизнес планиране, анализ на пазара, финансови прогнози и стратегическо управление.

Информираността относно източници на финансиране е на ниско ниво - 63,2% от анкетираните в България и 57,1% в Румъния не познават възможностите за финансиране на стартиращи бизнеси. Това е критичен фактор, тъй като липсата на достъп до информация за финансиране е една от основните бариери пред стартирането на бизнес инициативи.

- И в двете извадки се наблюдава ниско ниво на предприемачески опит, което ограничава вероятността за спонтанно стартиране на бизнес и подчертава зависимостта от подкрепящи програми.
- Административните знания, свързани с регистрация на бизнес, са недостатъчни. В България ситуацията е по-критична, но и в Румъния почти половината респонденти нямат нужните познания.
- Уменията за планиране, стратегическо мислене и изготвяне на бизнес план са слабо развити. Това затруднява устойчивото развитие на бизнес идея и прави респондентите неподготвени за реални предприемачески стъпки.
- Финансовата информираност е ниска и в двете групи, което е значима бариера пред предприемачеството. Непознаването на финансиращите механизми ограничава възможността за стартиране на бизнес, дори при наличие на идея и мотивация.
- Групите с частични знания представляват важен потенциал, който може да бъде активиран чрез подходящи обучения. Това са респондентите, които вече имат

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

базова представа, но нямат достатъчно увереност и информация, за да предприемат действия.

- Съществува готовност и откритост към темата - особено в Румъния, където никоой не е отказал да отговори. Това означава, че участниците са ангажирани и биха участвали в обучителни и подкрепящи програми.

Необходимо е създаване на практически ориентирани обучения, които да покриват: регистрация и административни изисквания за малък бизнес, изготвяне на бизнес план и бизнес модел, базови финансови умения: бюджетирание, анализ на разходи, прогнозиране, управление на малък бизнес.

Следва да бъдат разработени модули, които да запознават бъдещите предприемачи с национални и европейски програми, микрокредитиране и гаранционни схеми, фондове за стартиращи компании, процес на кандидатстване и изисквания.

За хората с ниска информираност е необходимо разработване на визуални и лесни за разбиране информационни материали. Препоръчително е да се създадат практични ръководства „Стъпка по стъпка“ за регистрация на бизнес, шаблони за бизнес план, инфографики за източници на финансиране.

Чрез кампании, уъркшопи и информационни събития може да се повиши разбирането за предимствата и възможностите на самостоятелната икономическа дейност.

3.Ниво на чуждоезикови компетенции

Изследването на чуждоезиковите умения и нагласите към изучаване на езика на съседната страна разкрива ценна информация за потребностите, мотивацията и потенциала за развитие на жителите в трансграничния регион. Данните очертават както нивото на владеене на различни езикови компоненти, така и възприятието за ползите от изучаването на езика и конкретните причини, които биха мотивирали респондентите да го усвоят. Анализът предоставя ясна картина за готовността на населението да подобри своята езикова компетентност, важноста на устната комуникация в ежедневието и

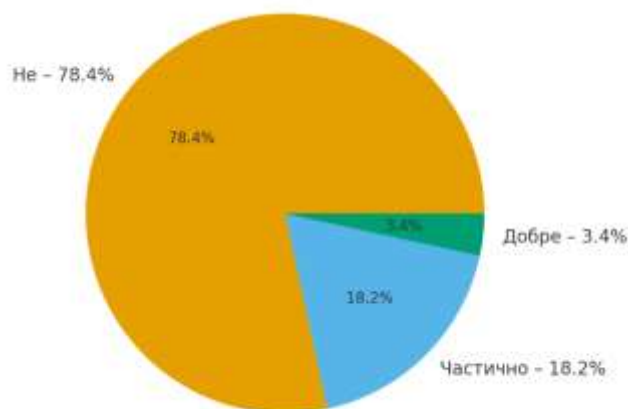
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

работната среда, както и ключовите фактори, които оформят отношението към езиковото обучение.

3.1. Ниво на чуждоезикови компетенции в Област Видин и област Монтана

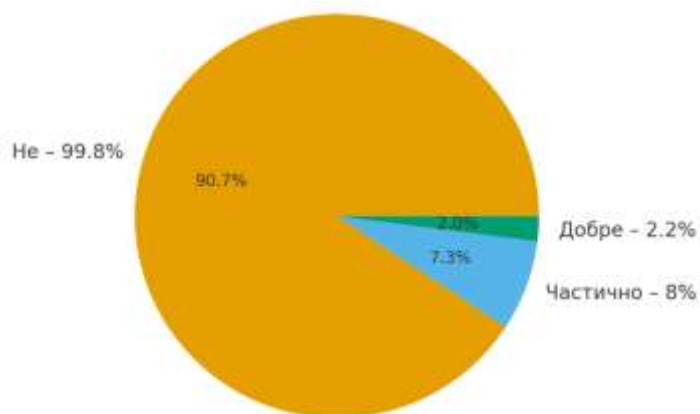
Получените данни на база проведените анкети сред жители на областите Видин и Монтана показват, че респондентите в преобладаващата си част не владеят румънски език. Цели 99,8% заявяват, че *не могат да разбират румънски*, което е

категоричен показател за липса на езикови умения в тази област. Това може да се дължи на липса на интерес, недостатъчни възможности за обучение или ограничен контакт с румънска езикова среда.

Едва 8% от респондентите посочват, че *частично разбират румънски*, което означава, че имат минимални познания – вероятно на ниво основни думи или фрази, но без

увереност в реална комуникация. Само 2,2% твърдят, че *разбират добре* езика.

Резултатите също така показват, че по-голямата част от респондентите не могат да водят дори базов разговор на езика на съседната страна. Цели 78,4% посочват, че *не владеят езика на ниво, необходимо за ежедневни ситуации* като

пазруване, разговор в административна служба или кратка устна комуникация. Това представлява съществена езикова бариера в контекст на трансгранична мобилност и взаимодействие.

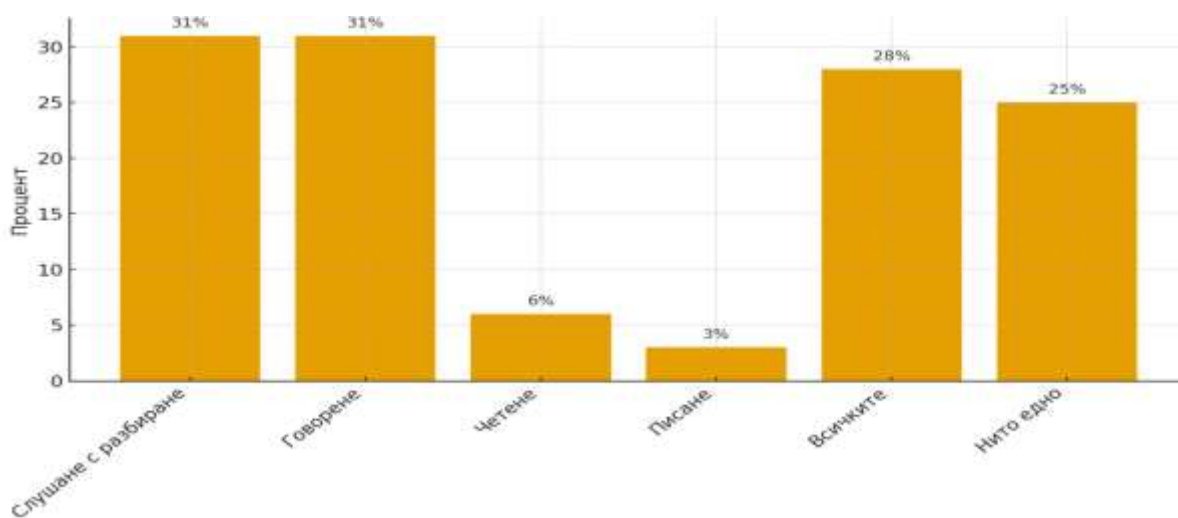
Около 18,2% от анкетиранияте заявяват, че *частично могат* да водят такъв разговор. Това показва наличие на минимални умения, но не и достатъчна увереност или речников запас за свободна комуникация. Тази група представлява потенциална цел за надграждане чрез кратки практически езикови обучения.

Само 3,4% от респондентите *могат добре да водят основен разговор*.

Изключително ниските проценти на респонденти, които посочват че разбират добре румънски език и могат да водят основен разговор на този език показват, че функционалната двуезичност практически липсва.

А) Анализ на нагласите към обучение за подобряване на чуждоезиковите компетенции (румънски език)?

Кои чуждоезикови умения бихте искали да подобрите? (възможни повече от един отговор)

Резултатите очертават разнообразни, но ясно изразени потребности за подобряване на различни аспекти от чуждоезиковата подготовка. Най-голям интерес е насочен към практическите компоненти на езиковото общуване. 31% от респондентите желаят да

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

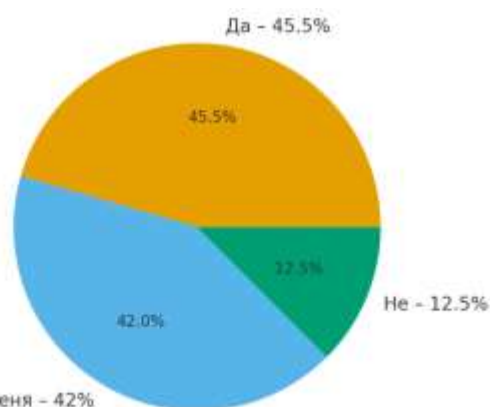
Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

подобрят уменията си за *слушане с разбиране*, а същият дял - 31% - посочват *говоренето* като ключова област за развитие. Това показва нужда от повече увереност и умения в реални комуникационни ситуации, което е особено важно при взаимодействие в трансгранична или многоезична среда.

По-нисък интерес се наблюдава към уменията за *четене* (6%) и *писане* (3%), което подсказва, че респондентите възприемат продуктивните писмени умения и работата с текст като по-малко приоритетни за своето ежедневие или професионална дейност.

Значителен дял - 28% - заявяват, че желаят да подобрят *всички езикови умения*. Това е силен индикатор за осъзната нужда от цялостно надграждане, което предполага по-комплексни езикови затруднения или желание за по-високо ниво на владееене на чужд език.

От друга страна, 25% посочват, че *не желаят да подобряват никакви езикови умения*. Този дял може да включва лица, които не използват активно чужди езици, не виждат необходимост или се чувстват неуверени в обучителни процеси.

Смятате ли, че познаването на езика на съседната страна би Ви помогнало в работата или ежедневието?

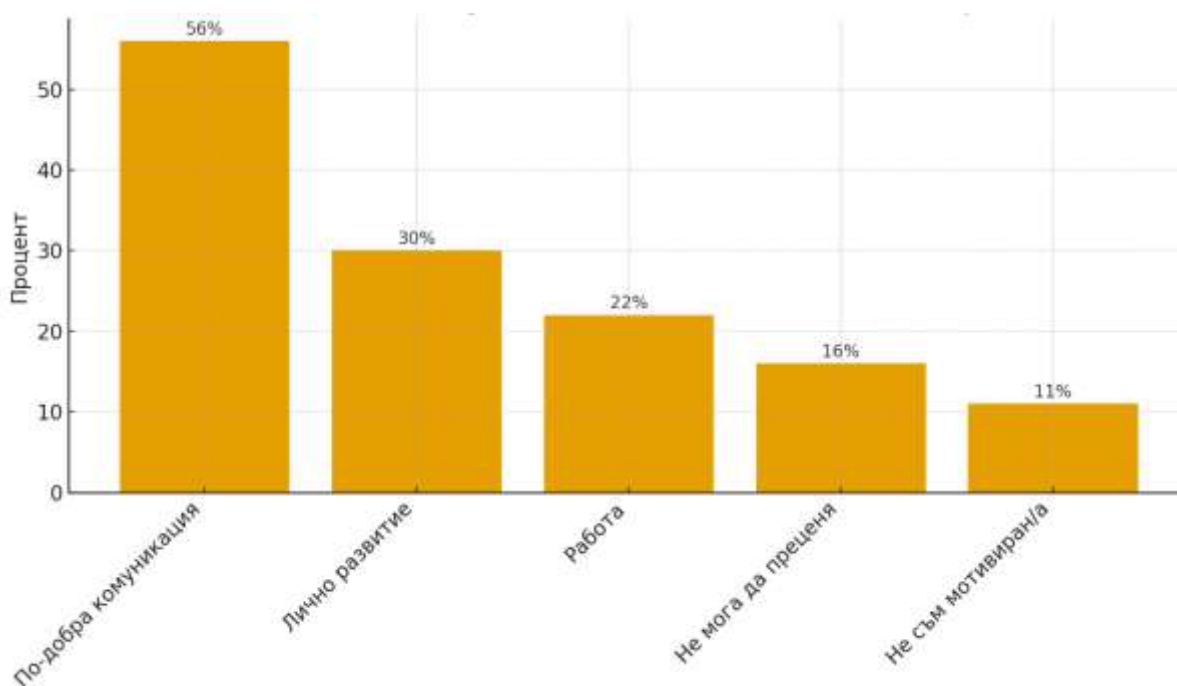
Резултатите показват, че значителна част от респондентите осъзнават потенциалните предимства от владеенето на езика на съседната страна. 45,5% са на мнение, че познаването на езика би подобрило работата или ежедневието им, което ясно показва необходимост от развитие на езикови компетенции и разбиране за практическата им стойност. Този дял отразява отвореност към трансгранично общуване, мобилност, достъп до услуги и по-лесна комуникация с хора от близки региони.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Същевременно 42% от респондентите посочват, че *не могат да преценят*. Това е значителна група, която вероятно няма достатъчно информация или опит, за да оцени конкретните ползи. Този резултат подчертава нуждата от повече разяснения, примери и популяризиране на реалните случаи, в които езиковите умения улесняват ежедневно и професионално взаимодействие.

Само 12,5% считат, че познаването на езика на съседната страна *не би им помогнало*. Вероятно това са респонденти, които не осъществяват трансгранични контакти, не работят в сфера, изискваща международна комуникация, или не виждат практическо приложение на езиковите умения.

Каква би била основната Ви мотивация да научите езика на съседната страна? (може да се даде повече от един отговор)

Резултатите разкриват, че основната движеща сила за изучаване на езика на съседната страна е практическата необходимост от комуникация. Най-големият дял от респондентите - 56% - посочват, че биха научили езика, за да общуват по-лесно с хора от

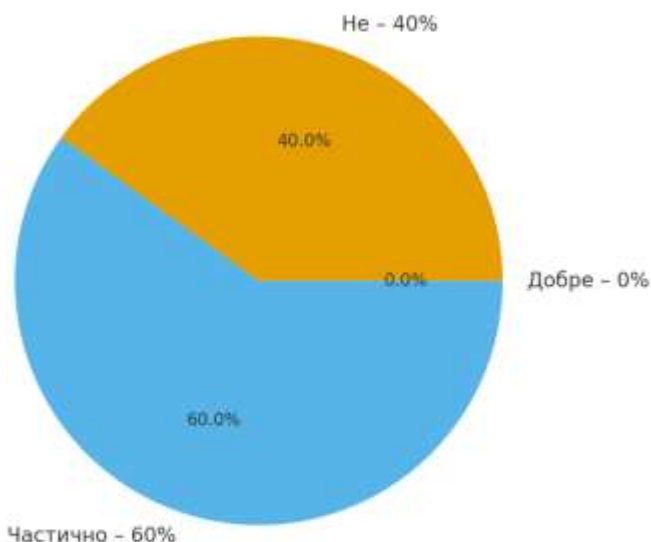
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

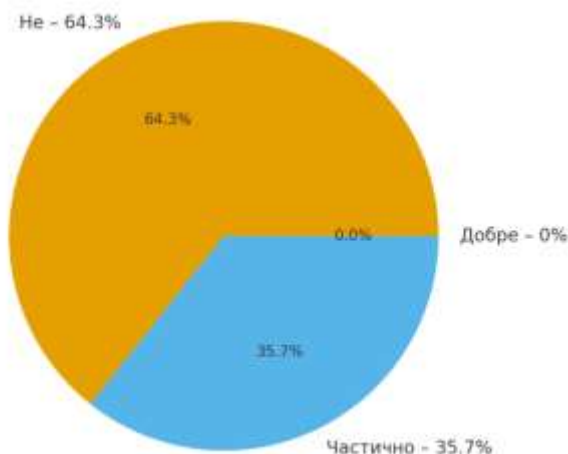
региона. Това подчертава важността на езиковите умения в трансграничните отношения, ежедневни контакти и социална интеграция.

30% от участниците посочват *личното развитие* като мотивация. Това е група, която вижда в обучението възможност за разширяване на умения, културен обмен или повишаване на общата си грамотност. Тази вътрешна мотивация е ценна, тъй като предполага висока ангажираност в процеса на обучение. 22% биха изучавали езика с цел *професионална реализация*. Това показва връзка между езиковите

56

умения и възможностите за работа, включително в трансгранични предприятия, услуги и пазар на труда, както и потенциал за подобряване на заетостта чрез езикова подготовка.

16% не могат да преценят основната си мотивация. Този дял отразява несигурност или липса на информираност относно ползите, което може да бъде преодоляно чрез повече примери и представяне на успешни случаи на употреба на езика.

11% не са мотивирани да изучават езика. Това вероятно са хора, които нямат реален контакт с езиковата среда или не виждат непосредствена лична полза.

3.2. Ниво на чуждоезикови

компетенции в Окръг Долж

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Резултатите показват, че по-голямата част от респондентите имат частично разбиране на български език. Цели 60% посочват, че разбират езика до известна степен, което предполага базови, но недостатъчни умения за пълноценна комуникация. Значителен дял - 40% - заявяват, че не разбират български, което представлява сериозна езикова бариера в контекст на трансгранично общуване, достъп до услуги или работа.

Нито един от респондентите (0%) не посочва, че разбира български добре, което ясно показва липсата на свободно владение на езика и подчертава нуждата от езикова подкрепа и обучение.

На следващо място, резултатите показват, че повечето респонденти не могат да водят основен разговор на езика на съседната страна. Значителен дял - 64,3% - заявяват, че *не владеят езика на ниво, необходимо за ежедневни ситуации* като пазаруване или посещение в административна служба.

Около 35,7% посочват, че *могат частично* да комуникират, което означава, че разполагат с базови умения, но изпитват затруднения при свободен разговор. Нито един респондент (0%) не е заявил, че умее добре да води разговор, което ясно показва липса на уверени говорещи и подчертава необходимостта от езиково обучение в трансграничния контекст.

3.3. Анализ на нагласите към обучение за подобряване на чуждоезиковите компетенции (български език)?

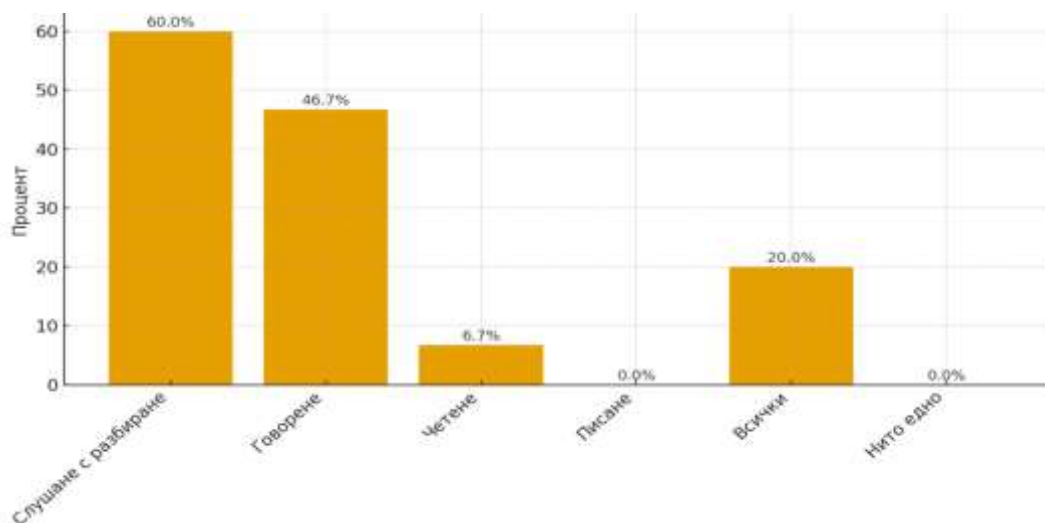
Кои чуждоезикови умения бихте искали да подобрите? (възможни повече от един отговор)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Резултатите показват ясно изразена потребност от подобряване на практически чуждоезикови умения сред респондентите. Най-висок дял - 60% - посочват, че желаят да подобрят уменията си за слушане с разбиране, което подчертава затруднения при възприемането на устна реч и нуждата от по-добра ориентация в реални комуникационни ситуации.

Следва говоренето, избрано от 46,7%, което е индикатор за липса на увереност при устно изразяване и необходимост от повече практика в разговорна среда. Това са двете ключови умения за ефективна комуникация, особено в трансграничен или многоезичен контекст.

По-малък дял - 6,7% - желае да подобри четенето, а за писането интересът е 0%, което показва, че писмената комуникация не се възприема като приоритет.

Важно е да се отбележи, че 20% от респондентите желаят да подобрят всички езикови умения, което говори за осъзната необходимост от цялостно езиково развитие и вероятно за по-съществени затруднения във владенето на езика.

Интересен е фактът, че няма респонденти, които да посочат, че *не желаят* да подобряват езикови умения, което показва висока мотивация и готовност за обучение в езиковата сфера.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

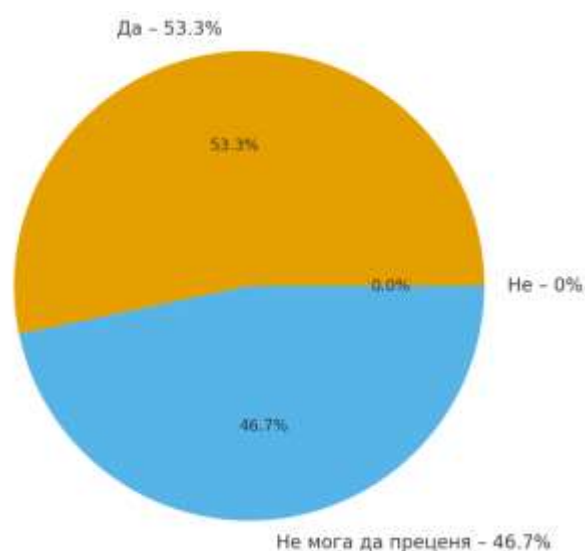
Смятате ли, че познаването на езика на съседната страна би Ви помогнало в работата или ежедневието?

Резултатите показват ясно изразено положително отношение към ползите от владенето на езика на съседната страна. 53,3% от респондентите смятат, че познаването на езика би им помогнало в работата или ежедневието, което подчертава практическата стойност на езиковите умения в трансграничния регион.

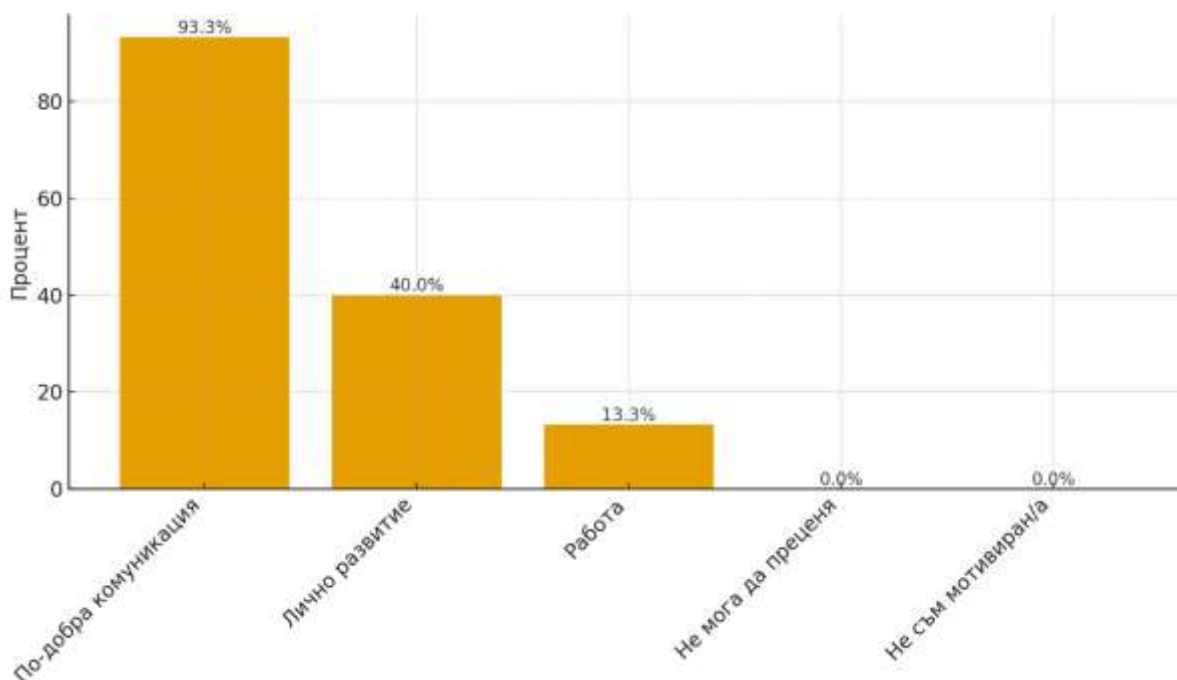
Останалите 46,7% посочват, че *не могат да преценят*, което говори за известна несигурност или липса на достатъчен опит и информация относно реалните ползи. Това е група, която може да бъде допълнително мотивирана чрез разяснителни кампании и примери от практиката.

Прави впечатление фактът, че няма респонденти (0%), които смятат, че езиковите

умения не биха им помогнали. Това показва липса на негативни нагласи и добър потенциал за участие в езикови обучения.

Каква би била основната Ви мотивация да научите езика на съседната страна? (може да се даде повече от един отговор)

60

Резултатите сочат изключително силна мотивация за изучаване на езика на съседната страна, водена най-вече от необходимостта за по-ефективна комуникация. Почти всички респонденти - 93,3% - посочват, че биха изучавали езика с цел по-добро общуване с хора от региона, което подчертава значението на езиковите умения в трансграничното взаимодействие и ежедневните контакти.

Втората най-силна мотивация е личното развитие, избрана от 40% от участниците. Това показва осъзнат интерес към разширяване на собствените знания, културен обмен и обща езикова грамотност.

Сравнително малък дял - 13,3% - виждат в изучаването на езика възможност за професионално развитие, което може да е свързано с конкретни сфери на заетост или контакт със съседната страна.

Прави впечатление, че няма респонденти, които да заявят, че *не са мотивирани* или че *не могат да преценят* мотивацията си. Това показва ясно изразена положителна нагласа към езиковото обучение и готовност за участие, при условие че съществуват подходящи програми и условия.

3.4. Обобщени изводи

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Данните очертават ясно изразена ниска степен на функционална двуезичност в трансграничния регион. Както в област Видин и Монтана, така и в окръг Долж респондентите демонстрират ограничено владение на езика на съседната страна. В повечето случаи познанията са частични или напълно липсват, което значително затруднява комуникацията, мобилността и достъпа до услуги от двете страни на границата.

Област Видин и област Монтана

- В България почти пълна липса на познания по румънски език - 99,8% не разбират езика, а 78,4% не могат да водят дори базов разговор.
- Функционална двуезичност почти отсъства - едва 2-3% имат минимални умения за разбиране или разговор.
- Силни потребности са отчетени в областта на устното общуване, като слушането и говоренето са ключови зони за развитие.
- Мотивацията за изучаване на езика е умерена до висока, водена основно от практически нужди - комуникация в региона, личностно развитие и професионални цели.

61

Окръг Долж

- Румънските респонденти показват подобна тенденция – макар и в по-малка степен: 40% не разбират български, а 64,3% не могат да водят основен разговор.
- Няма лица, които да владеят български добре, което също показва липса на двуезичност в региона.
- Интересът е фокусиран основно върху слушане и говорене, което съвпада с българските резултати.
- Мотивацията за изучаване на езика е много висока – почти всички респонденти признават ползите от езиковата подготовка.

Мотивация и потребности

- В двете страни се наблюдава ясно осъзната необходимост от практическа езикова компетентност, особено в устната комуникация.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- Висок дял от респондентите посочват, че езиковите умения биха подобрили работата или ежедневието им (45-53%).
- Най-честата мотивация за изучаване на езика е по-добра комуникация с хора от региона - 56% до 93,3% в зависимост от групата.
- Личното развитие и професионалните възможности също са значими стимули.
- Значителни групи в България (25%) заявяват, че не биха подобрявали езикови умения, което показва ограничена мотивация при част от населението – но при румънските респонденти този дял е нула, което е положителен сигнал.

Предвид ниското ниво на владеене на езика от двете страни, е необходимо създаване на:

- Кратки, практически ориентирани курсове по румънски и български език;
- Модули, фокусирани върху слушане и говорене, включващи реални ситуации - пазаруване, административни услуги, транспорт, работа.

За да се ангажира групата „Не мога да преценя“, е препоръчително провеждане на информационни събития за ползите от езиковото обучение; популяризиране на лични истории и успешни примери; повишаване на видимостта на трансграничните възможности. В тази връзка успешни модели могат да бъдат общи езикови програми между България и Румъния; съвместни обучения, обмен на преподаватели, ресурси и материали; създаване на „езикови мостове“ - двуезични центрове за обучение в ключови населени места. Положителен ефект би имало интегриране на езиковите умения в регионални политики чрез включване на езиковите обучения в програми за заетост, социално включване, младежки инициативи и стимули за работодатели да подкрепят служителите си в изучаването на езика.

Данните от изследването показват категорично, че нивата на чуждоезикова компетентност в трансграничния регион са недостатъчни, което ограничава възможностите за ефективно взаимодействие, мобилност и икономическо развитие. В същото време се наблюдава силна мотивация за усвояване на езика на съседната страна и ясно изразени нужди, особено в областта на устната комуникация. Това създава отлични условия за разработване и внедряване на целеви обучителни програми, които

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

могат значително да подобрят регионалното взаимодействие, социалната свързаност и икономическата активност.

4. Нагласи към включване в обучения

Представените резултати от анкетното проучване сред жителите на област Видин и област Монтана и на окръг Долж разкриват важни аспекти, свързани с мотивацията, бариерите и нуждите от обучение в региона. Данните очертават както факторите, които стимулират участието в обучителни инициативи, така и ключовите затруднения, които възпрепятстват включването на хората в подобни програми. Освен това те показват и конкретните направления, в които респондентите усещат най-голяма необходимост от подкрепа. Анализът позволява да се разбере по-добре какви условия, подходи и теми биха направили обучението по-привлекателно и полезно за местното население и предоставя ценна основа за планиране на ефективни образователни и квалификационни инициативи в региона.

63

4.1. Нагласи към включване в обучения в Област Видин и област Монтана

Резултатите показват, че най-силните стимули за участие в обучение са свързани с достъпността и практическата стойност на курса.

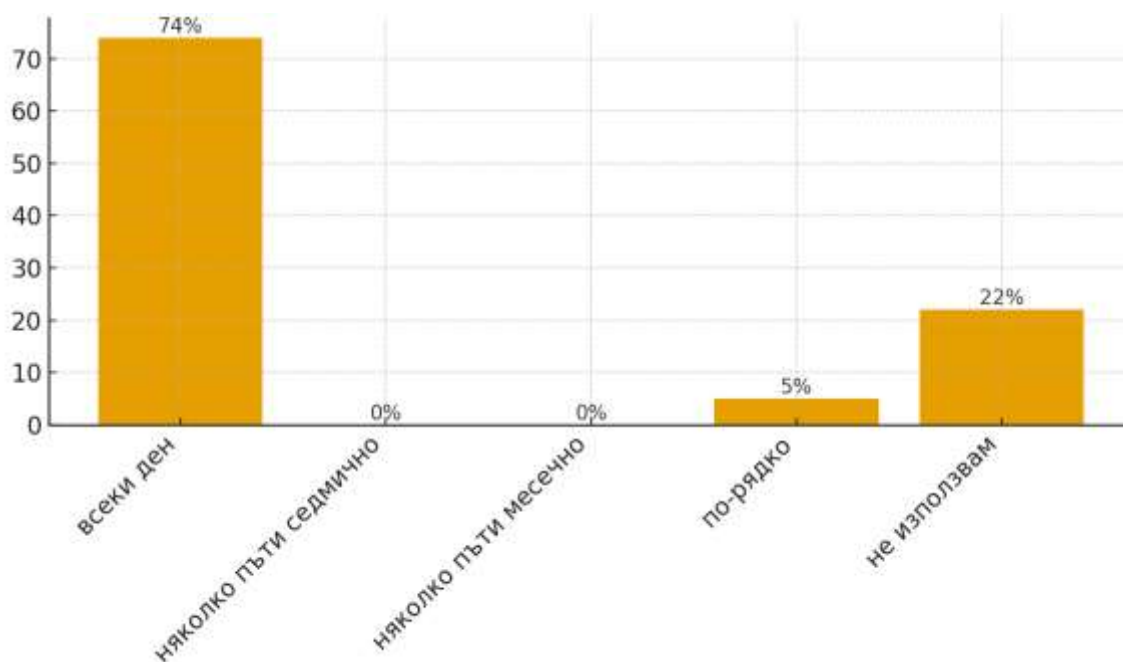
Кое би Ви насърчило най-много да участвате в обучение? (можете да посочите повече от един отговор)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Най-голямата група респонденти - цели 69% - посочват, че безплатният достъп е решаващ фактор за включване в обучителна програма. Това подчертава значението на финансовата достъпност, особено в региони с по-ниска икономическа активност или сред групи с ограничени ресурси.

На второ място, практическата насоченост на обучението мотивира 39% от участниците. Това показва, че респондентите търсят знания и умения, които могат да бъдат прилагани директно в работа или ежедневието, а не общи или прекалено теоретични курсове.

31% от анкетиранияте сочат сертификатът след завършване като значим фактор. Това предполага, че част от участниците виждат в обучението възможност за признаване на нови умения, което може да подкрепи професионалното им развитие или кандидатстването за работа.

Гъвкавото време е важно за 26%, което показва нужда от адаптивни формати - вечерни часове, уикенд обучения или онлайн достъп, позволяващи съчетаване с работа или семейни ангажименти.

Около 14% от респондентите не могат да преценят какво би ги мотивирало, което може да се дължи на липса на информация, несигурност или ограничен опит с обучения. Едва

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

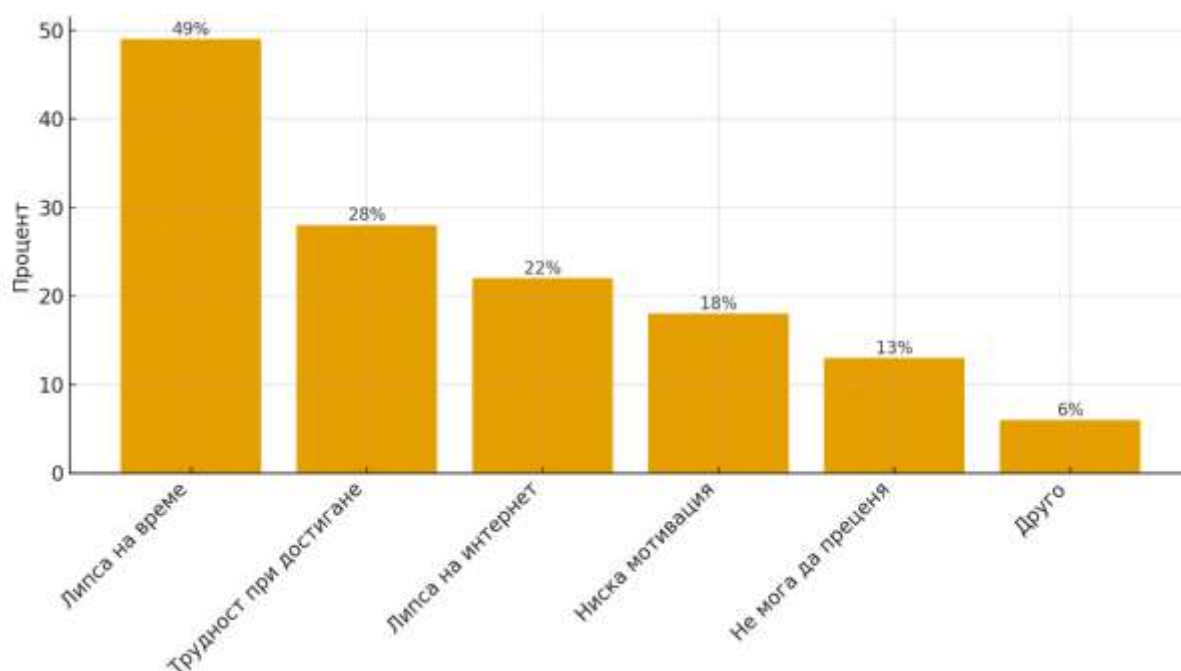
Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

2% избират опцията „Друго“, което показва, че преобладаващата част от мотивационните фактори е добре обхваната в посочените категории.

Като цяло резултатите ясно подчертават нуждата от достъпни, практикоориентирани, гъвкави и сертифицирани обучителни програми, които отговарят на реалните потребности и условия на респондентите.

Какви пречки биха Ви попречили да участвате?

65

Резултатите очертават комплексен набор от фактори, които възпрепятстват участието на респондентите в обученията, като ясно се открояват както организационни, така и лични бариери. Най-често срещаната пречка е липсата на време, посочена от 49% от участниците. Това показва, че голяма част от хората изпитват затруднения да съчетават професионалните, семейните или личните си ангажименти с възможността за обучение. На второ място се нарежда трудността при достигане до мястото на провеждане на обучението (28%). Този показател подчертава значението на удобната локация и достъпния транспорт - фактори, които често са проблем в по-отдалечени или слабо обслужвани населени места. Ограничената мобилност, липсата на обществен транспорт

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

или необходимостта от пътуване до други населени места могат значително да намалят възможността за включване.

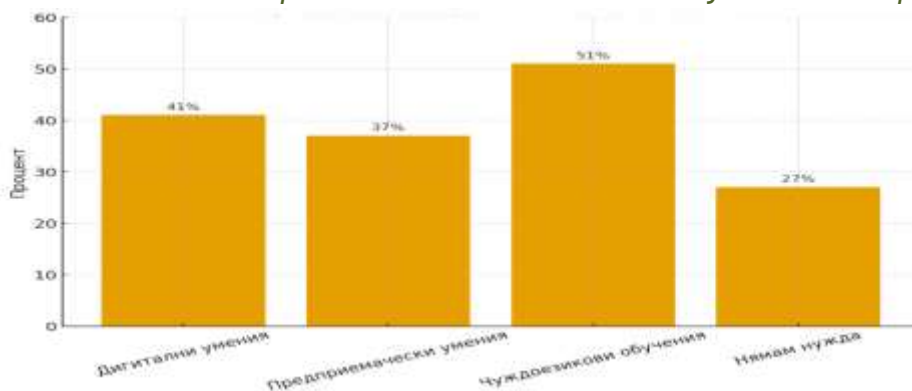
Липсата на достъп до интернет е посочена от 22% от респондентите и представлява съществена бариера, особено в контекста на дигиталните обучения. Този резултат показва, че част от участниците нямат технически възможности да се включат в онлайн формати, което ограничава достъпа им до обучение независимо от тяхната мотивация.

Ниската мотивация е отчетена от 18% от анкетираните. Това е индикатор за по-слабо изразена лична ангажираност, несигурност в собствените способности или липса на усещане за необходимост от обучение. Тази група изисква по-целенасочени стимули и разяснения за ползите от участието.

13% от респондентите посочват, че не могат да преценят какво би им попречило. Това може да означава неопределеност, липса на опит с обучения или колебание относно личната си готовност.

Категорията „Друго“ е посочена от 6% от респондентите, като тук най-често срещаният посочен фактор е възрастта. Това показва, че част от хората възприемат напредналата възраст като пречка за обучение - било поради затруднения с усвояването на нови умения, липса на увереност или усещане, че обучението е насочено към по-млади групи.

„В кои от следните направления имате най-голяма нужда от подкрепа?“

Представените резултати очертават ясно профила на основните потребности от подкрепа сред респондентите и показват кои области се възприемат като най-необходими за развитие. Най-висок дял от участниците - 51% - посочват, че имат най-голяма нужда от

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

чуждоезикови обучения. Това подчертава значимо осъзнаване на важноста на езиковите умения в контекста на трансгранично сътрудничество, професионална мобилност и ежедневна комуникация.

На второ място се нарежда потребността от дигитални умения, посочена от 41% от респондентите. Този резултат е в съответствие с общите тенденции за дигитална трансформация и показва, че значителна част от хората усещат липса на увереност или умения, необходими за работа с технологии, електронни услуги и онлайн платформи. Това е важен сигнал за нуждата от обучения, насочени както към базови дигитални компетентности, така и към по-специализирани умения.

Сходно висок е и делът на респондентите, които имат нужда от предприемачески умения (37%). Това показва интерес и потенциал за развитие на предприемачество, но също така и липса на достатъчно знания в области като бизнес планиране, регистрация на фирма, финансова грамотност и устойчиво управление. Специализирани обучения биха подпомогнали хората да превърнат идеи в реални бизнес инициативи.

Забележим е и делът на участниците, които заявяват, че нямат нужда от подкрепа - 27%. Това вероятно са респонденти, които вече притежават необходимите умения или не усещат потребност от развитие в изброените сфери.

4.2 Нагласи към включване в обучения Окръг Долж

Резултатите ясно очертават ключовите фактори, които биха насърчили респондентите да участват в обучение, като показват силни предпочитания към определени условия и форми на подкрепа.

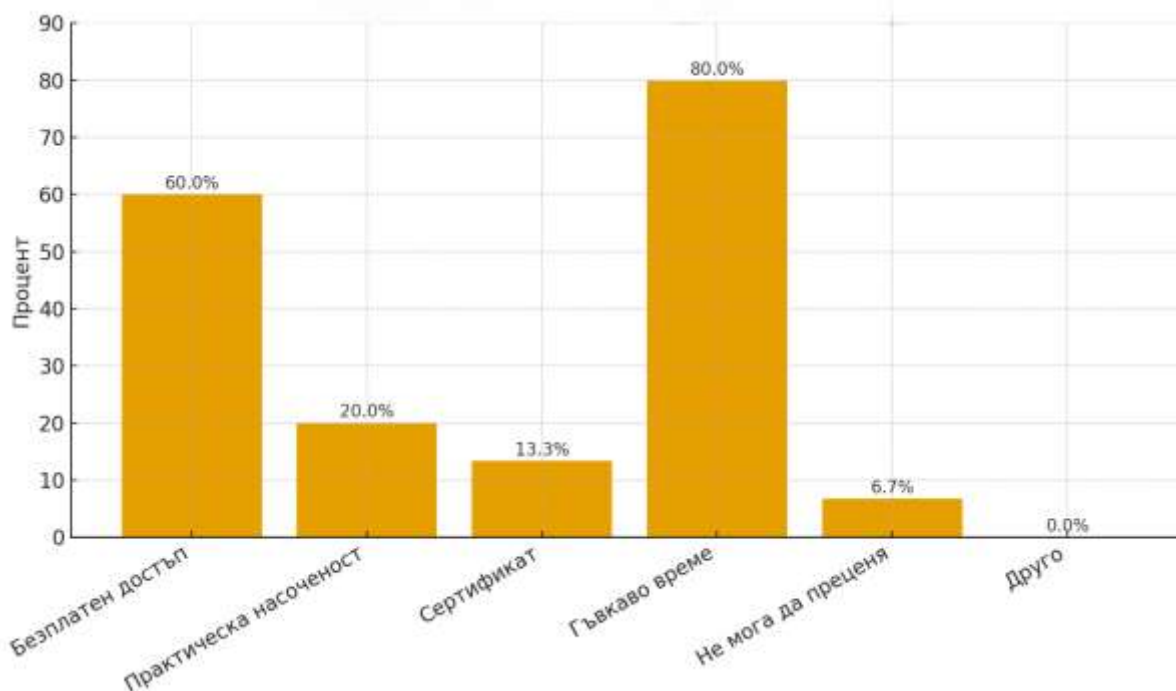
Кое би Ви насърчило най-много да участвате в обучение? (можете да посочите повече от един отговор)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

68

Най-силният мотиватор е гъвкавото време, което 80% от участниците посочват като решаващо за включване в обучителна програма. Това подчертава необходимостта от адаптивни формати - онлайн обучения, вечерни занятия или варианти през уикенда, които позволяват съчетаване с работа, семейни задължения или други ангажименти.

На второ място по значимост е безплатният достъп (60%), което показва, че финансовата бариера остава съществен фактор. Това е особено валидно в области с по-ниска икономическа активност, където дори минималните такси могат да възпрепятстват участието.

По-нисък, но все пак значим дял - 20% - отдават значение на практическата насоченост на обучението. Това означава, че респондентите предпочитат съдържание, което е пряко приложимо и ориентирано към реални ситуации, а не теоретични модули без ясна практическа стойност.

Сертификатът след завършване е важен за 13,3% от анкетираните, което показва, че макар и по-малка група, част от респондентите ценят формалното признаване на

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

придобитите умения, особено във връзка с професионална реализация или кандидатстване за работа.

Малък дял - 6,7% - посочват, че не могат да преценят какво би ги мотивирало, което може да е свързано с липса на опит с обучения или колебания относно собствените потребности. Няма респонденти, избрали опцията „Друго“, което говори за достатъчно добре формулирани и обхватни основни категории в анкетата.

Какви пречки биха Ви попречили да участвате?

Резултатите очертават ясна картина на основните фактори, които възпрепятстват участието в обучения сред респондентите. Най-съществената пречка, посочена от впечатляващите 80%, е липсата на време. Този много висок дял показва, че ежедневните ангажименти - работа, семейни задължения или други отговорности - значително ограничават възможността за включване в допълнителни обучителни дейности. Това подчертава необходимостта от гъвкави формати, като дистанционни курсове, кратки модули или обучения извън работно време.

Втората по значимост бариера е трудността при достигане на мястото на провеждане, отчетена от 26,7% от респондентите. Този резултат насочва към логистични проблеми - ограничен транспорт, отдалечени локации или липса на удобни връзки между населени места. За да бъде обучение по-достъпно, е важно да се предлагат мобилни обучителни екипи, регионални центрове или онлайн формати.

Липсата на достъп до интернет, посочена от 6,7%, също представлява бариера, макар и значително по-малка в сравнение с останалите. В контекста на нарастващо дигитализиране на обучителните процеси тази група остава уязвима, тъй като ограничената свързаност може да възпрепятства дори минимално участие в дистанционни курсове.

Сравнително нисък, но не и пренебрежим дял - 12,2% - отбелязват ниска мотивация като пречка. Това може да е резултат от липса на увереност, негативен опит с предишни обучения или усещане, че обучението няма да им донесе реална полза. За тази група е необходимо допълнително стимулиране и разясняване на ползите.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

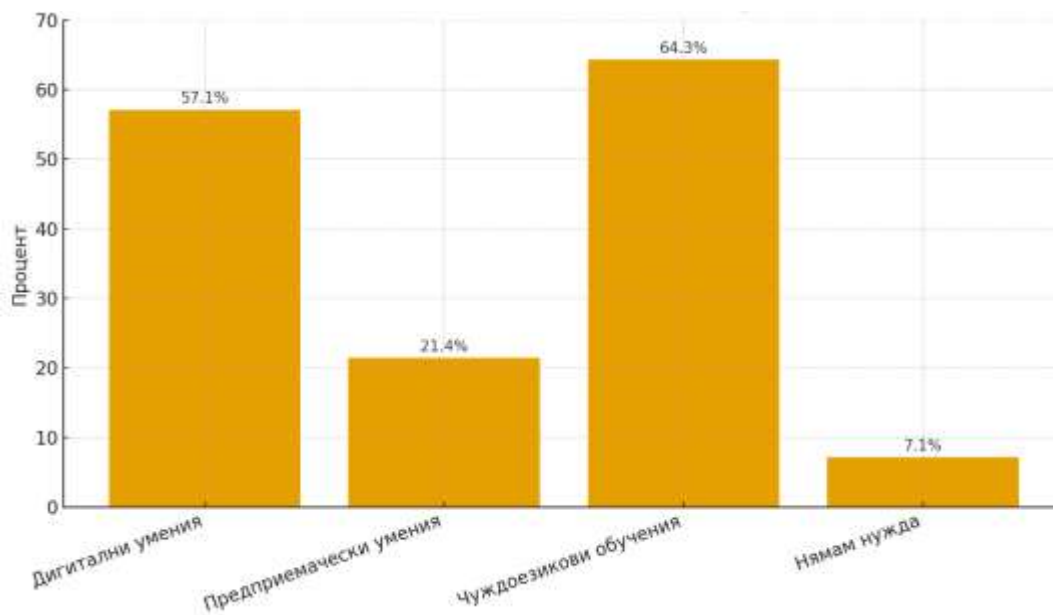
Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Шест и седем десети процента (6,7%) заявяват, че не могат да преценят какво би им попречило. Това може да показва неопределеност, липса на опит или колебания относно личните възможности.

Интересен е фактът, че никой от респондентите не е посочил категорията „Друго“, което означава, че основните бариери са добре обхванати от предложените варианти и допълнителни специфични пречки не са идентифицирани.

В кои от следните направления имате най-голяма нужда от подкрепа?

70

Резултатите представят ясно очертани приоритети по отношение на нуждите от подкрепа сред респондентите. Най-голямата група - 64,3% - посочва, че има най-голяма нужда от чуждоезикови обучения. Това показва, че езиковата подготовка е ключов дефицит и приоритет за мнозинството, вероятно поради необходимост от по-ефективна комуникация в трансграничния регион, по-добри възможности за работа или улеснен достъп до услуги и информация. В контекст на засилени регионални взаимодействия, тази потребност е напълно обоснована.

Втора по значимост е нуждата от дигитални умения, посочена от 57,1% от участниците. Това подчертава нарастващата роля на дигиталната грамотност в ежедневието и

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

професионалния живот - от работа с устройства и софтуер до използване на електронни услуги и онлайн комуникация. Значителният дял показва, че много респонденти осъзнават ограниченията си и имат конкретна потребност от обучение, което да ги направи по-конкурентоспособни и по-уверени в дигитална среда.

Предприемаческите умения се явяват нужда за 21,4% от участниците. Това е по-малък, но важен дял, който отразява интерес към развитие на знания в сферата на бизнес планирането, регистрацията на фирма, финансово управление и създаване на устойчиви инициативи. Макар предприемачеството да не е водеща потребност, наличието на над една пета респонденти с такива нужди показва потенциал за развитие на малки бизнеси и самоинициирани дейности.

Само 7,1% заявяват, че нямат нужда от никакъв вид подкрепа. Това може да са хора, които вече притежават необходимите умения или не се интересуват от лично или професионално развитие в очертаните области.

4.3. Обобщени изводи

Анализът на нагласите към участие в обучения сред респондентите от област Видин, област Монтана и окръг Долж показва сходни тенденции в двата региона, както по отношение на мотивиращите фактори, така и по отношение на съществуващите бариери и конкретните нужди от подкрепа.

На първо място, данните ясно показват, че гъвкавостта и достъпността са ключови за привличане на обучаеми. И в трите региона значителен дял от респондентите посочват гъвкавото време и безплатния достъп като най-силни стимули за включване в обучение. Това показва, че голяма част от населението изпитва организационни и финансови затруднения, които трябва да бъдат взети предвид при разработването на обучителни програми.

Друг важен извод е свързан с основните бариери пред участието. Липсата на време е водещ проблем и в България, и в Румъния, като достига до 80% сред респондентите от Долж. Трудностите при пътуване до обучителното място, липсата на интернет и ниската

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

мотивация също имат съществено влияние, което подчертава, че обучителните програми трябва да бъдат максимално достъпни, близки до хората или дигитално обезпечени.

По отношение на нуждите от подкрепа се открояват три основни направления:

- **чуждоезикови умения**, при които се наблюдава най-висок дял на потребност - между 51% и 64,3% в зависимост от региона;
- **дигитални умения**, където над половината респонденти заявяват липси - между 41% и 57,1%;
- **предприемачески умения**, нужни на около една пета до една трета от участниците.

Тези резултати подчертават липсата на ключови компетенции, които са важни за социалната и икономическата интеграция в трансграничния регион. Същевременно делът на хората, които не смятат, че им е нужна подкрепа, остава относително малък, което потвърждава общата готовност за усвояване на нови умения.

Препоръки

1. Разработка на гъвкави обучителни формати

- предлагане на онлайн курсове, кратки модули, вечерни и уикенд обучения;
- използване на хибриден модел за хора с ограничена мобилност и липса на време.

2. Осигуряване на безплатен или нискобюджетен достъп

- финансиране чрез програми на ЕС, местни инициативи или неправителствени организации;
- покриване на транспортни разходи или организиране на мобилни обучителни центрове.

3. Съобразяване на учебното съдържание с практическите нужди

- включване на реални примери, симулации, практически задачи и казуси от ежедневието;
- обучение, ориентирано към решаване на конкретни проблеми.

4. Целенасочена подкрепа в ключови области

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- чуждоезикови курсове (с акцент върху български/румънски език), подходящи за начинаещи;
- базови и напреднали дигитални умения;
- въвеждащи обучения по предприемачество – бизнес план, регистрация, финансиране.

5. Работа върху повишаване на мотивацията

- разяснителни кампании за ползите от обучението;
- представяне на успешни примери от региона;
- индивидуални консултации за хора с по-ниска увереност.

6. Специална подкрепа за възрастните участници

- адаптирани учебителни методики, по-бавно темпо и персонално внимание;
- създаване на дружелюбна и спокойна учебна среда, без технически изисквания, които биха могли да ги обезкуражат.

7. Сертификати и признато удостоверяване

- издаване на сертификати, които имат практическа стойност и могат да се използват при кандидатстване за работа.

Данните от проучването показват висока готовност за включване в обучения, но и значителни бариери, които трябва да бъдат взети предвид при организирането им. Чуждоезиковите, дигиталните и предприемаческите умения са ключови сфери, в които населението най-силно се нуждае от подкрепа. Ефективните учебителни програми трябва да бъдат гъвкави, достъпни, практикоориентирани и адаптирани към реалния контекст на региона. Само по този начин могат да бъдат преодолените съществуващите затруднения и да се подкрепи устойчивото развитие на трансграничните общности.

5. Резултатите от анкетно проучване сред представители на бизнеса в трансграничния регион

Резултатите от анкетното проучване сред представители на бизнеса в трансграничния регион очертават разнообразна, но отчетливо ориентирана към услугите икономическа

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

структура. Най-големият дял от предприятията – 45,5% – оперират в сферата на услугите, което е характерна тенденция за региони с по-слабо индустриално развитие и по-ограничена инфраструктура. Секторът на услугите обикновено включва малки и средни предприятия, насочени към местни потребители: транспорт, ремонтни услуги, административни консултации, хотели, ресторанти и др. Преобладаването му подчертава значението на този сектор като основен двигател на местната икономика и важен източник на заетост.

На второ място се нарежда селското стопанство (18,2%), което е традиционно водещ сектор за региона. Тези данни отразяват устойчивото значение на земеделието и животновъдството в трансграничната зона, където голяма част от населението разчита на този вид дейност. Секторът е потенциален източник на развитие чрез модернизация, биопроизводство и трансгранични пазари.

Производството, с дял от 13,6%, играе по-скромна, но важна роля. Макар и не доминиращ сектор, неговото присъствие показва наличието на индустриална база, която може да бъде развивана чрез иновации, технологично обновяване и партньорства. В контекст на трансгранично сътрудничество този дял предполага възможност за създаване на производствени клъстери или логистични партньорства.

По-малките сектори - здравеопазване (9,1%), държавни и общински служби (4,5%), образование (4,5%) и търговия (4,5%) - показват, че в анкетата участват и институционални и административни структури, както и малки търговски субекти. Макар и с малък относителен дял, тези сектори са ключови за функционирането на местната среда и отразяват междусекторния характер на местната икономика.

Сред респондентите, значителното мнозинство – 68,2% – са фирми с под 10 служители. Това е характерна особеност за икономически по-слабо развити и периферни региони, където малките семейни фирми, микро-предприятията и самонаетите лица играят ключова роля за местната икономика. Следващата по големина група – 18,2% – включва предприятия с между 10 и 50 служители. Това са малки, но по-стабилни фирми, които често имат потенциал за разширяване, включване в трансгранични партньорства и

участие в местни икономически проекти. Фирмите със среден мащаб – между 51 и 250 служители – представляват едва 13,4% от анкетираните.

Резултатите от анкетата показват, че предприятията в областите Видин и Монтана и в окръг Долж изпитват значителни предизвикателства, свързани с намирането на квалифицирани служители. Най-голямата група от респонденти – **36,4%** – посочват, че често срещат трудности при привличането на подходящи кадри. Това е показател за сериозен недостиг на работна сила или на специалисти с нужните компетенции в региона. Подобна тенденция може да бъде резултат от миграция на младото население, ограничени възможности за образование и обучение или несъответствие между уменията на кандидатите и изискванията на бизнеса.

Допълнителни **22,7%** заявяват, че *понякога* срещат подобни затруднения, което подсказва, че проблемът е широко разпространен, но не засяга еднакво всички сектори и не е постоянен за всички предприятия. За някои бизнеси затрудненията вероятно са сезонни, свързани с определени позиции или произтичат от липса на мотивация и подготовка сред кандидатите.

Само **3,1%** посочват, че *рядко* имат проблеми, което представлява минимален дял и показва, че в малко на брой предприятия кадрите са достатъчно, стабилни или изискванията за работните позиции са по-лесни за покриване.

Интересно е да се отбележи, че **37,8%** от анкетираните твърдят, че нямат затруднения с намирането на подходящи кадри – дял, почти равен на този на респондентите, които често имат проблеми. Това означава, че регионът е силно поляризиран: докато част от бизнеса изпитва сериозен недостиг на квалифициран персонал, други, вероятно в по-ниско квалифицирани или по-атрактивни за работниците сектори, не усещат сериозен дефицит.

5.1. Анализ на липсващи и необходими умения сред кандидати за работа

Резултатите от анкетното проучване сред представители на бизнеса в област Видин, област Монтана и окръг Долж очертават ясно изразени дефицити в уменията на

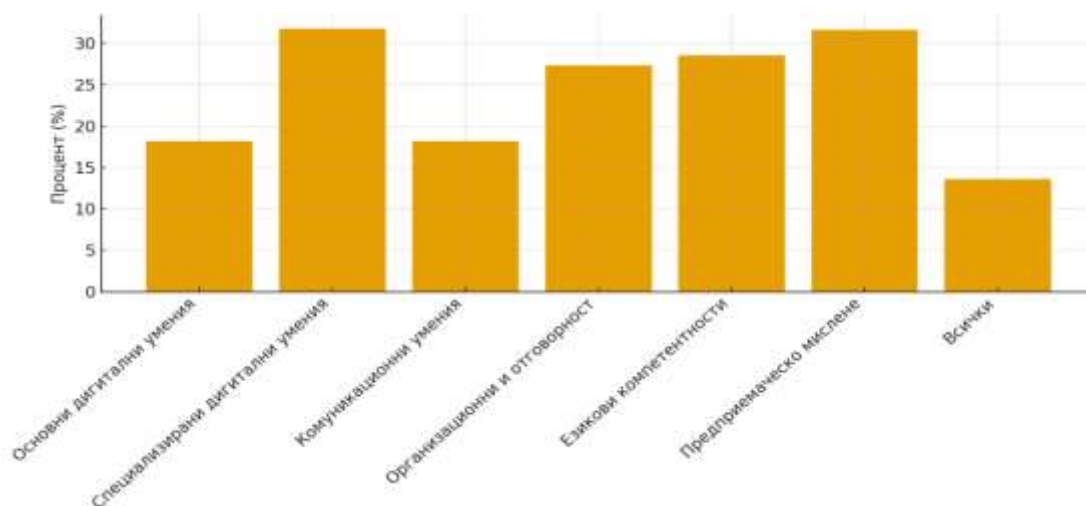
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

кандидатите за работа. Данните показват, че работодателите се сблъскват с множество пропуски, които засягат както дигиталните, така и социалните и професионалните компетентности.

76

На първо място, специализираните дигитални умения се открояват като най-сериозен дефицит – 31,8% от работодателите посочват, че кандидатите не владеят достатъчно Excel, електронни таблици, дигитални инструменти за комуникация или други по-напреднали компютърни приложения. Това подсказва, че макар базовата компютърна грамотност да е сравнително разпространена, уменията, необходими за реална работа в съвременна организация, често отсъстват.

Много близък по стойност е делът на респондентите (31,6%), които отбелязват липса на предприемаческо мислене и инициативност. Това означава, че голяма част от кандидатите не демонстрират проактивност, самостоятелност, способност за вземане на решения или желание да допринасят за подобрения в работния процес. Този дефицит е особено проблематичен за малките и средни предприятия, които разчитат на гъвкав и инициативен персонал.

Съществен проблем представляват и езиковите компетентности, посочени от 28,5% от работодателите. Това включва владене на български или румънски в трансграничния регион, както и английски като международен работен език. Липсата на езикови умения

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

може силно да ограничи възможностите за комуникация, обслужване на клиенти или работа с партньори от чужбина.

Следват организационните умения и отговорността, посочени от 27,3%. Това е показател, че кандидатите често имат затруднения с планиране, приоритизиране, спазване на срокове или поемане на ангажименти – ключови качества за ефективна работа в екип и стабилност в работния процес.

Интересно е, че основните дигитални умения – като работа с компютър, имейл или електронни услуги – липсват при 18,2% от кандидатите. Това показва, че макар тези компетентности да са по-разпространени, все още има значителна група, която не е подготвена за базова дигитална работа.

Подобен дял (18,2%) посочва, че кандидатите често нямат достатъчно развити комуникационни умения – умения за ясно изразяване, активно слушане, работа с клиенти или ефективно взаимодействие в екип.

Особено показателен е фактът, че 13,6% от работодателите смятат, че *всички* изброени умения липсват при кандидатите. Това подчертава сериозни пропуски в образователната и квалификационната подготовка и наличие на група кандидати, които не разполагат с базов минимум от умения за успешна трудова реализация.

5.2. Анализ на нагласите на работодателите към значимостта на различни умения при подбор на кадри

Получените данни от анкетното проучване сред представители на бизнеса в областите Видин и Монтана и в окръг Долж показват ясни тенденции относно очакванията на работодателите и значимостта на различни умения при оценката на кандидатите за работа.

А) Значимост на базовите дигитални умения

Работодателите отдават висока стойност на базовите дигитални компетентности.

- 28,6% считат тези умения за важни, а 33,3% - за много важни, което означава, че над 60% от анкетираните ги определят като решаващ фактор.
- Само 14,3% смятат, че те са “без значение”.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Това показва, че дигиталната грамотност (работа с компютър, имейл, електронни услуги) е възприемана като базово изискване в съвременната работна среда, независимо от сектора. Липсата ѝ съществено намалява шансовете за успешна реализация на кандидатите.

Б) Работа с мобилни приложения и онлайн платформи

Тук се наблюдава подобна тенденция, но с леко по-нисък интензитет:

- 38,1% определят уменията като важни, а 19% - като много важни (общо 57,1%).
- 23,4% ги смятат за “малко важни”.

Това подсказва, че работодателите в региона все още не изискват масово задълбочени умения за работа с разнообразни мобилни приложения, но ги разглеждат като значимо предимство особено в контекст на дигитализиращи се услуги, мобилна комуникация и дистанционни процеси.

В) Значимост на езиковите умения

Езиковите компетентности (български/румънски/английски) имат умерена, но стабилна тежест в оценката на работодателите:

- 20,9% ги смятат за важни, 20% - за много важни.
- Най-голям дял (28,6%) ги оценяват като умерено важни.

Това показва, че езиковите умения не са водещо изискване, но често играят ролята на добавена стойност - особено в трансграничния регион, където комуникацията с партньори или клиенти от съседната страна е необходимост.

Способност за решаване на проблеми и инициативност

Това е една от най-високо ценените компетентности:

- 50% от работодателите я определят като важна, а 36,4% - като много важна.
- Няма нито един работодател, който да смята тази компетентност за маловажна или несъществена.

Резултатите подчертават, че гъвкавостта, инициативността и уменията за справяне с непредвидени ситуации са фундаментални за бързо променящата се работна среда и често надделяват над техническите знания.

Предприемаческо мислене и отговорност

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Тази група умения също се откроява като силно значима:

- 45,5% определят уменията като много важни, а още 22,7% - като важни.
- Само 13,6% ги смятат за “без значение”.

Това показва, че работодателите търсят служители, които проявяват инициативност, самостоятелност, способност за вземане на решения и дългосрочна ангажираност с работния процес.

Г) Умения за организиране на собствената работа

Организационните умения са сред ключовите за доброто функциониране на всяко предприятие:

- 42,9% ги определят като важни, а 33,3% - като много важни.
- Липсата на тези умения се възприема като сериозен недостатък.

Това показва, че работодателите очакват кандидатите да бъдат самостоятелни в планирането на работния ден, управлението на времето и приоритизирането на задачите.

79

Д) Влияние на по-добрите дигитални умения върху организациите

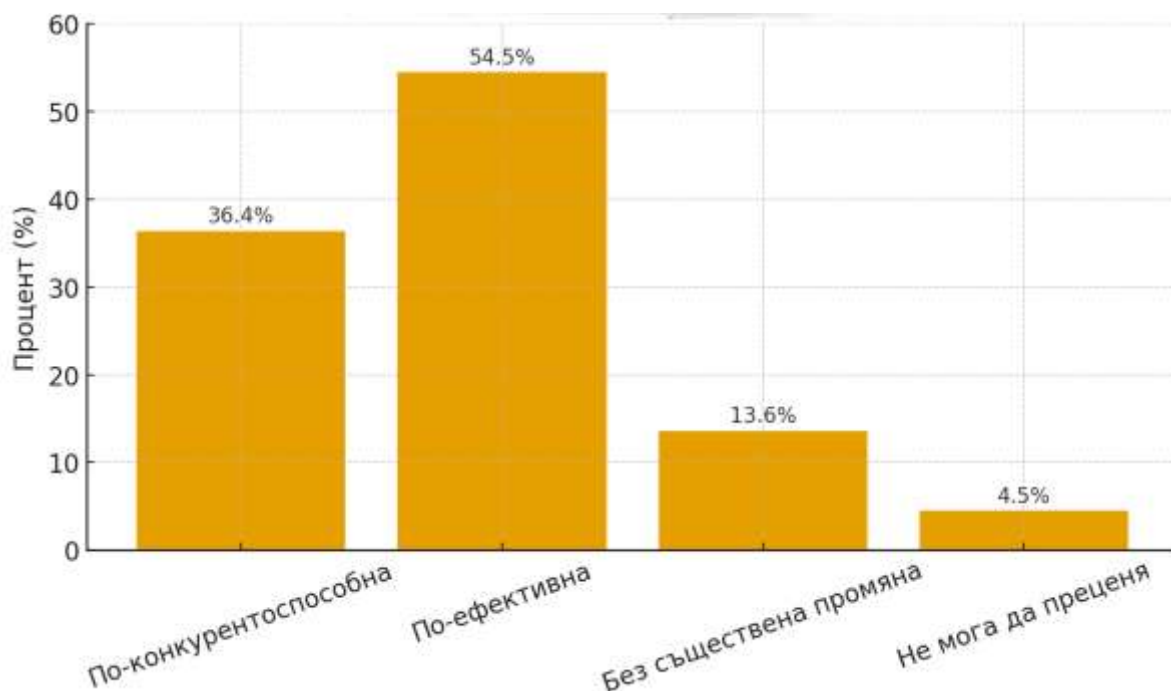
Резултатите от анкетното проучване сред представители на бизнеса в област Видин, област Монтана и окръг Долж показват ясна и последователна тенденция: работодателите виждат значителни ползи от повишаването на дигиталните умения на своите служители. Данните подчертават, че дигиталната компетентност се възприема не просто като допълнително умение, а като ключов фактор за организационното развитие и конкурентоспособност.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

80

Най-голям дял от респондентите - 54,5% - смятат, че по-добрите дигитални умения биха направили тяхната организация по-ефективна. Това показва, че работодателите ясно осъзнават ролята на дигитализацията за оптимизиране на работните процеси, намаляване на времето за изпълнение на задачи, автоматизация на административните операции, по-лесно управление на документи, комуникация и данни.

Над една трета от работодателите - 36,4% - вярват, че по-добрите дигитални умения биха направили организацията им по-конкурентоспособна.

Около 13,6% от запитаните смятат, че подобряването на дигиталните умения не би довело до значима промяна за тяхната организация.

Малък дял от респондентите заявяват, че не могат да преценят.

Данните ясно показват, че за мнозинството от работодателите в региона дигиталните умения представляват стратегически ресурс. Над 90% от тях виждат пряка полза - под формата на по-голяма ефективност или по-висока конкурентоспособност. Това е силен индикатор за нуждата от обучения по дигитални компетенции както за настоящи

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

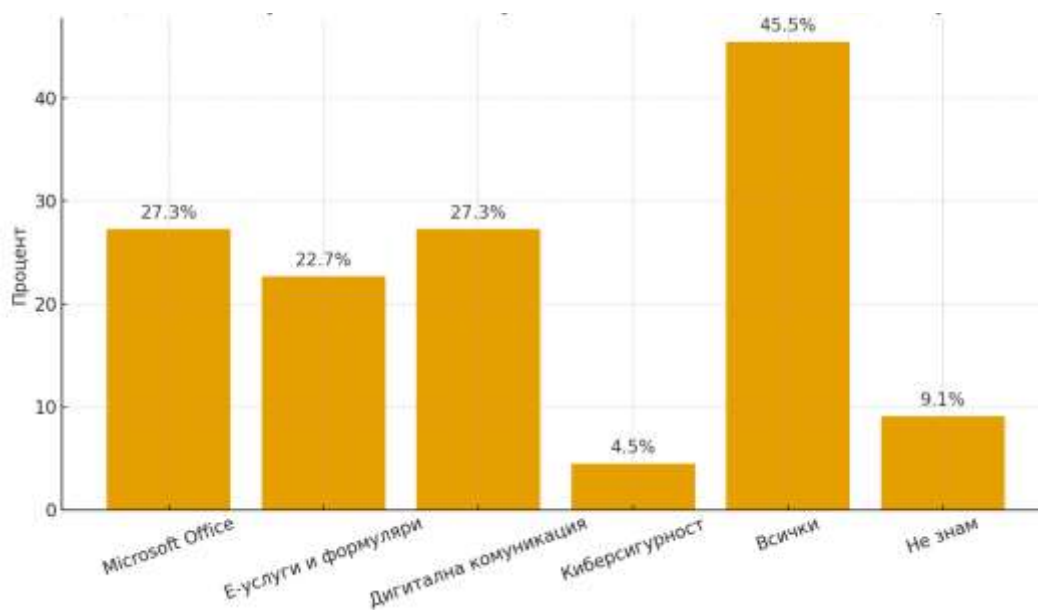
Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

служители, така и за бъдещи кадри, особено в контекст на регионите, които често срещат затруднения с намирането на квалифицирани работници.

Кои от следните дигитални умения смятате, че най-много увеличават стойността на един служител?

81

Най-големият дял от респондентите (45,5%) отбелязват, че *комплекс от умения* в сферата на дигиталните компетенции (Работа с Microsoft Office, Използване на електронни услуги и онлайн формуляри, Дигитална комуникация, Киберсигурност и защита на личните данни) увеличават стойността на служителя. Това е важен индикатор, че бизнесът гледа на дигиталната грамотност като на комплексна компетентност, съставена от множество елементи, които се допълват и са взаимозависими. Работодателите осъзнават, че ефективната работа в дигитална среда изисква широк набор от умения, а не единични способности.

Идентични дялове от 27,3% сочат *работата с Microsoft Office* и *дигиталната комуникация* като ключови за повишаване стойността на служителя

22,7% от работодателите считат, че *използването на електронни услуги и онлайн формуляри* е сред най-важните дигитални умения. Това е съществено умение предвид

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

дигитализацията на административните процеси (електронно правителство, банкиране, бизнес регистри), но очевидно не е водещ приоритет за всички организации.

Само 4,5% от работодателите посочват *киберсигурността и защитата на личните данни* като ключово умение. Това е изненадващо нисък дял, тъй като киберсигурността става все по-важен аспект на бизнеса. Ниската оценка може да отразява липса на осведоменост или подценяване на рисковете от страна на работодателите.

9,1% от респондентите посочват, че *не знаят* кои дигитални умения увеличават най-много стойността на служителя.

Данните показват, че работодателите в региона Видин - Монтана - Долж смятат дигиталните умения за ключови за добавена стойност на служителите. Най-важни са офис уменията и дигиталната комуникация, но почти половината респонденти виждат ценността на всички посочени умения. Подценяването на киберсигурността е потенциален риск, който трябва да бъде адресиран.

5.3. Анализ на значението на предприемаческото мислене сред служителите в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж

Резултатите от анкетното проучване сред работодатели в трансграничния регион показват ясно изразена положителна оценка към служителите, които притежават предприемаческо мислене - инициативност, умения за планиране, гъвкавост и самостоятелност в работата.

Двете най-високи стойности са равни: 40,9% от работодателите посочват, че служителите с предприемаческо мислене са „много по-ценни“, а още 40,9% ги определят като „по-ценни“ за организацията. Това означава, че над 81% от работодателите признават висока добавена стойност на тези умения. Така предприемаческото мислене не се възприема като допълнителен бонус, а като ключова компетентност, която подобрява ефективността, адаптивността и иновативността на екипа.

Само 13,6% смятат, че предприемаческото мислене е „без значение“, което може да се свърже с организации, чиито дейности са силно стандартизирани, рутинни или строго

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

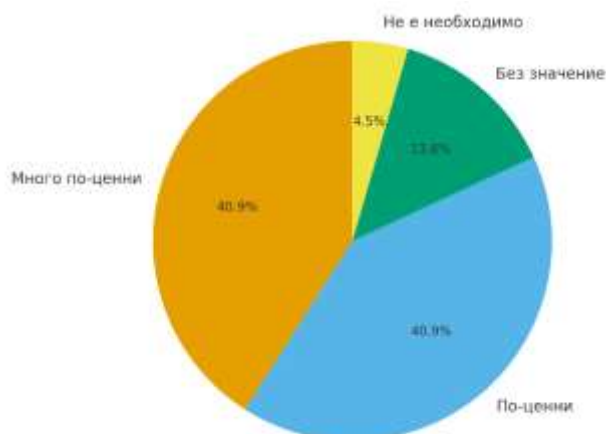
Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

регламентирани. Те вероятно разчитат повече на изпълнение на конкретни указания, отколкото на инициативност.

Минимален дял - 4,5% - заявяват, че предприемаческото мислене „не е необходимо“. Това е показател, че отрицателната нагласа към тези компетенции практически липсва в региона.

5.4. Анализ на значението на предприемаческото мислене сред служителите в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж

Резултатите от анкетното проучване сред работодатели в трансграничния регион показват ясно изразена положителна оценка към служителите, които притежават предприемаческо

мислене - инициативност, умения за планиране, гъвкавост и самостоятелност в работата. Двете най-високи стойности са равни: 40,9% от работодателите посочват, че служителите с предприемаческо мислене са „много по-ценни“, а още 40,9% ги определят като „по-ценни“ за организацията. Това означава, че над 81% от работодателите признават висока добавена стойност на тези умения. Така предприемаческото мислене не се възприема като допълнителен бонус, а като ключова компетентност, която подобрява ефективността, адаптивността и иновативността на екипа.

Само 13,6% смятат, че предприемаческото мислене е „без значение“, което може да се свърже с организации, чиито дейности са силно стандартизирани, рутинни или строго регламентирани. Те вероятно разчитат повече на изпълнение на конкретни указания, отколкото на инициативност.

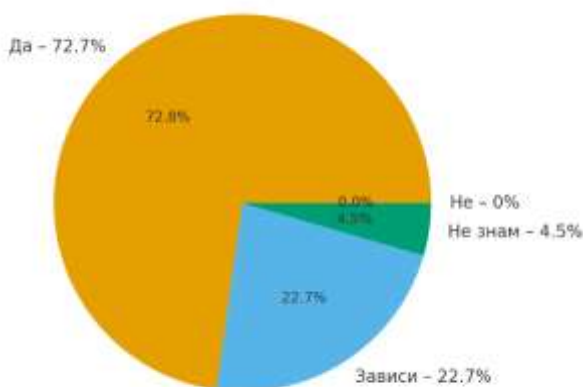
Минимален дял - 4,5% - заявяват, че предприемаческото мислене „не е необходимо“. Това е показател, че отрицателната нагласа към тези компетенции практически липсва в региона.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Резултатите показват изключително положителна нагласа сред работодателите в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж към обучението по предприемачество и иновации. Значителното мнозинство от респондентите - 72,7% - заявяват, че биха насърчили свои служители да преминат подобно обучение. Това ясно подчертава разбирането, че предприемаческите

умения и иновативното мислене не са необходими само при стартиране на бизнес, а са ценни и в рамките на вече съществуващи организации.

Интересен е фактът, че 0% от работодателите заявяват, че не биха насърчили служители да се обучават в тази област. Това показва пълно отсъствие на негативна нагласа и подчертава универсално признание за значимостта на предприемаческите компетенции.

Още 22,7% от респондентите биха насърчили служители *в зависимост от съдържанието* на обучението. Тази група вероятно оценява необходимостта обучението да бъде релевантно, практическо и приложимо към специфичните нужди на бизнеса. Техният отговор сигнализира за важността на структуриран и качествен учебен процес, който да предоставя реални ползи.

Малък дял от 4,5% посочват, че *не знаят* дали биха насърчили подобно обучение. Това може да се дължи на липса на достатъчна информация относно съдържанието, ползите или приложението на предприемаческите тренинги в контекста на тяхната организация.

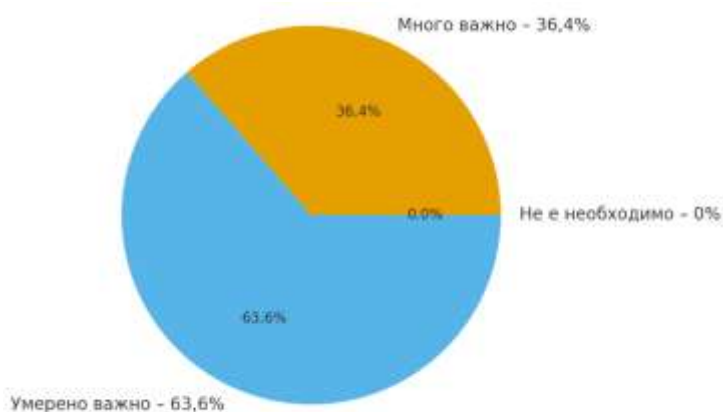
5.5. Анализ за значение на владенето на чужд език за бизнеса в региона Видин-Монтана-Долж

Резултатите от проучването недвусмислено показват, че владенето на чужд език е ключов фактор за ефективната работа на предприятията в трансграничния регион. Нито един от анкетираните работодатели не е заявил, че езиковите умения „не са необходими“, което само по себе си е показателно за стратегическото значение на езиковата компетентност в местния бизнес контекст.

Най-големият дял от респондентите - 63,6% - определят владенето на чужд език като „умерено важно“. Това подсказва, че езиковите умения са все по-значима част от ежедневната работа, но може би не са критични за всяка позиция. За много фирми вероятно е достатъчно служителите да разбират основни термини, да комуникират с партньори или клиенти и да се ориентират в документация или онлайн ресурси.

Други 36,4% са категорични, че езиковите компетентности са „много важни“. Това е силен индикатор за бизнеси, които работят активно с партньори от съседната страна, обслужват международни клиенти, участват в трансгранични инициативи или имат нужда от комуникация на английски за административни, логистични или технически процеси. За тези предприятия владенето на език е конкурентно предимство и пряко допринася за ефективност и професионализъм.

Особено важен е фактът, че 0% от работодателите смятат езиковите умения за

„ненужни“. Това означава, че езиковата подготовка може да се разглежда като общ стандарт или минимум за повечето фирми. В контекста на динамичните икономически взаимодействия между България и Румъния този резултат подчертава важността от насърчаване и инвестиции в чуждоезикови обучения.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Срещата ли трудности в работата с партньори от съседната страна поради езикова бариера?

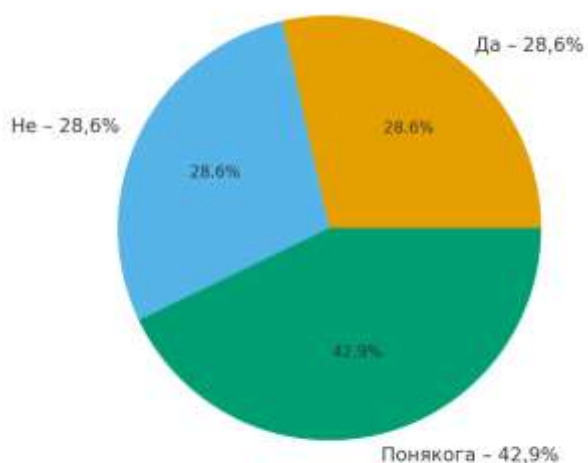
Данните от проучването разкриват, че езиковата бариера е съществен фактор в бизнес отношенията в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж. Най-големият дял от респондентите - 42,9% - посочват, че понякога срещат трудности при работа с партньори от съседната страна. Това показва, че езиковите пречки не са постоянни, но възникват достатъчно често, за да оказват влияние върху качеството и ефективността на комуникацията. Подобен резултат предполага наличието на непоследователни умения, зависими от конкретни ситуации, ниво на формалност, сложност на задачите или индивидуални езикови компетентности.

Равният дял на отговорите „Да“ (28,6%) и „Не“ (28,6%) показва ясно разделение сред работодателите: част от тях изпитват постоянни затруднения, докато други изобщо не срещат проблеми. Това вероятно отразява разлики в сектора на дейност, честотата на трансграничните контакти и нивото на владеене на чужди езици както в организациите, така и сред партньорите им.

Фактът, че почти една трета от организациите изпитват постоянни езикови затруднения, подчертава нуждата от подобряване на езиковите компетенции - било чрез обучения за

служители, използване на двуезична документация или включване на посреднически услуги в специфични ситуации.

В същото време почти половината (42,9%), които само понякога срещат затруднения, представляват група, за която целенасочено езиково развитие може значително да подобри трансграничното сътрудничество и да намали оперативните бариери.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Владеенето на чужд език (български/румънски/английски) би направило един кандидат за работа...

Получените данни показват ясно, че владеенето на чужд език - независимо дали български, румънски или английски - е значим фактор за работодателите в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж.

Най-големият дял от респондентите (68,2%) посочват, че кандидат, който владее чужд език, би бил по-предпочитан при подбор на персонал. Това показва, че езиковите умения се възприемат като практическо предимство, което улеснява комуникацията, разширява възможностите за партньорства и отговаря на нуждите на бизнеса в трансгранична среда.

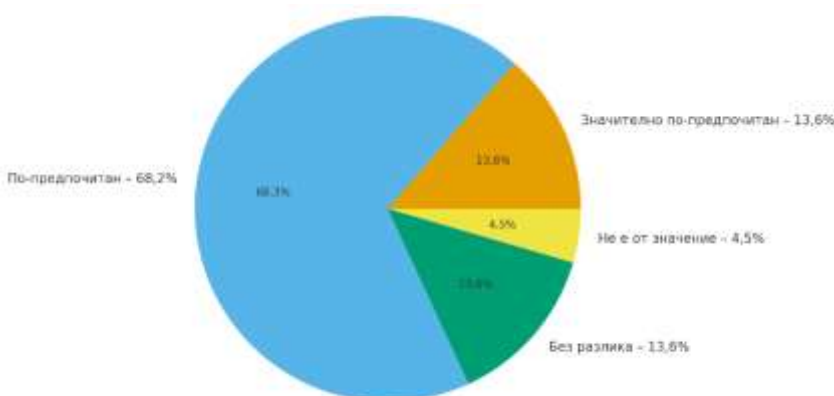
Значителна част - 13,6% - смятат, че такъв кандидат би бил значително по-предпочитан, което подчертава, че за част от работодателите езиковата компетентност е стратегически важно умение, особено в сектори, които ежедневно взаимодействат с партньори, клиенти или институции от съседната страна.

От друга страна, 13,6% заявяват, че владеенето на чужд език не би направило разлика. Това вероятно са работодатели, чиито дейности са силно локализирани или не изискват международна комуникация.

Едва 4,5% смятат, че езиковите умения не са от значение. Този малък дял показва, че

почти всички работодатели отчитат поне известна полза от владеенето на чужд език, което е напълно очаквано за трансграничен регион.

Анализ на нуждите от допълнително обучение сред служителите в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж

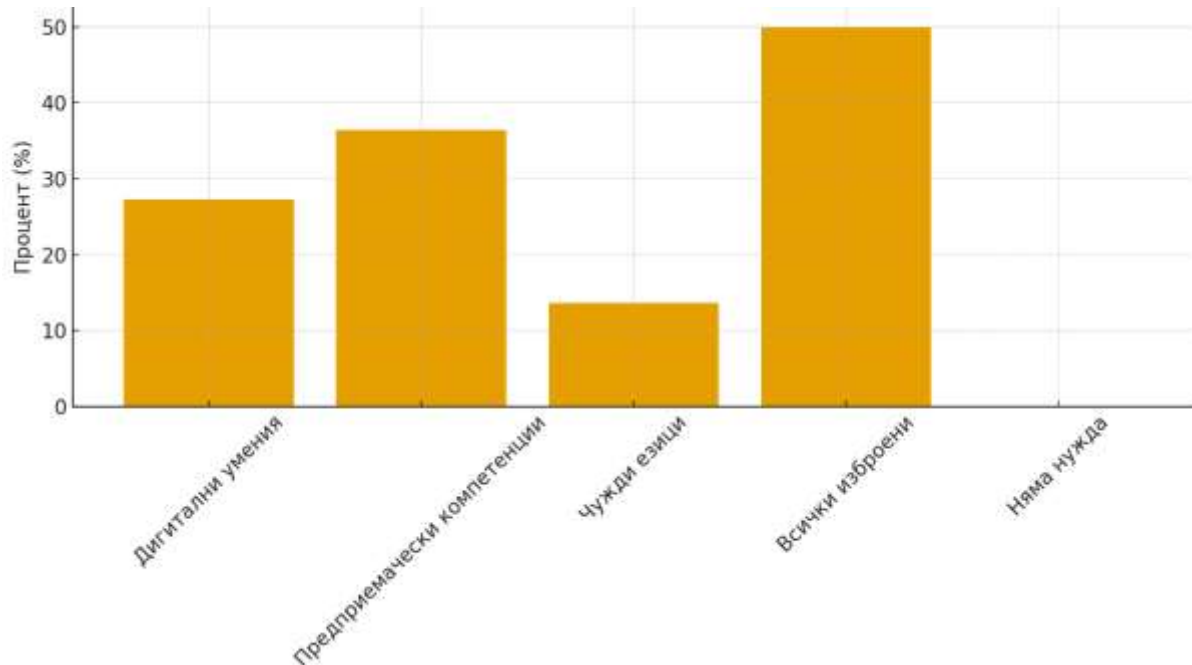
Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Получените данни очертават ясно ориентирани приоритети на работодателите по отношение на необходимостта от развитие на уменията на служителите.

88

Най-висок дял - 50% - заявяват, че служителите им се нуждаят от обучение във всички посочени области. Това е силен индикатор, че работодателите възприемат квалификацията като комплексен процес, включващ едновременно дигитални, предприемачески и езикови умения. Подобна тенденция подсказва за сериозни пропуски в общото ниво на подготовка на работната сила и нужда от интегрирани, многокомпонентни обучителни програми.

На следващо място, предприемаческите компетенции са посочени от 36,4% от работодателите. Това означава, че инициативността, уменията за вземане на решения, планиране и гъвкавост се превръщат във все по-важни характеристики в съвременната работна среда. Работодателите търсят служители, които могат да поемат отговорност, да предлагат решения и да допринасят за иновации и развитие на организацията.

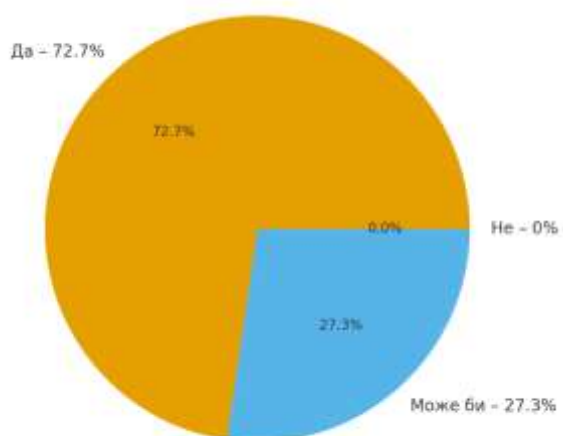
Дигиталните умения, посочени от 27,3%, също остават ключов приоритет. В контекста на ускорената дигитализация, работодателите ясно осъзнават значението на работата с компютър, онлайн услуги, специализирани приложения и дигитална комуникация. Този

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

дъл, макар и по-нисък, показва, че в част от организациите дигиталната компетентност все още е критичен фактор за ефективност.

По-нисък дял - 13,6% - определя нужда от обучение по чужди езици (български/румънски). Макар и не водещ приоритет, това показва, че за част от бизнеса езиковата бариера продължава да създава затруднения, особено при

взаимодействие със съседната страна или с туристи, партньори и клиенти от региона.

Важно е да се отбележи, че 0% от работодателите смятат, че служителите им нямат нужда от обучение. Това е категоричен знак за висока осъзнатост относно необходимостта от непрекъснато развитие и адаптация към променящата се икономическа среда.

89

Бихте ли участвали в програмата, предлагаща безплатни обучения за Вашите служители в областите Дигитални умения; Предприемачески компетенции; Чужди езици (български/румънски)

Резултатите показват ясно изразена положителна нагласа сред работодателите към участие в програми за обучение на служители. Цели 72,7% заявяват, че със сигурност биха участвали в програмата, която предлага безплатни обучения в ключови области като дигитални умения, предприемачески компетенции и чужди езици. Това е много силен индикатор за осъзната нужда от повишаване на квалификацията на персонала и готовност на организациите да инвестират време и ресурси в подобни инициативи, когато финансовата бариера е премахната.

Допълнителните 27,3%, които отговарят „Може би - зависи от съдържанието“, показват, че за част от работодателите е важна качеството и релевантността на програмата. Това предполага, че обучителните модули трябва да бъдат практикоориентирани, адаптирани

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

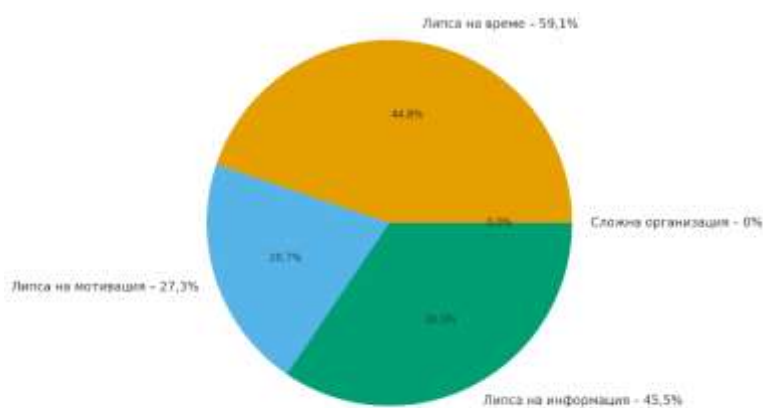
към реалните нужди на бизнеса и поднесени по достъпен начин. Тази група може лесно да бъде привлечена чрез добре структуриран учебен план, ясни ползи и конкретни примери за приложимост.

Забележително е, че няма нито един работодател, който категорично да отказва участие (0%). Това подсказва високо ниво на отвореност към развитие на човешкия капитал и признаване на важността на непрекъснатото обучение в условия на динамична икономическа и технологична среда.

Кои според Вас са основните пречки пред участието на служители в обученията?

Получените данни от проучването сред представители на бизнеса в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж показват ясно очертани бариери, които пречат на служителите да участват в обученията. Най-сериозният проблем, посочен от работодателите, е липсата на време - фактор, който е отчетен от 59,1% от респондентите. Това показва, че служителите често са натоварени с ежедневни професионални или лични ангажименти, което прави включването в обученията трудно или невъзможно без гъвкави формати и адаптирани графици.

Втората най-често посочвана пречка е липсата на информация за подходящи обученията (45,5%). Това подчертава необходимостта от по-добра комуникация и разпространение на информация за налични курсове, възможности за квалификация и програми за развитие.

Липсата на информираност често означава, че дори мотивирани служители не могат да намерят подходящи възможности или не знаят откъде да започнат.

Липсата на мотивация сред служителите, отчетена от 27,3%, представлява трети значим фактор. Тази група

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

изисква активни подходи за мотивация, като ясно показване на ползите, признание на постигнатите резултати или включване в практически ориентирани програми.

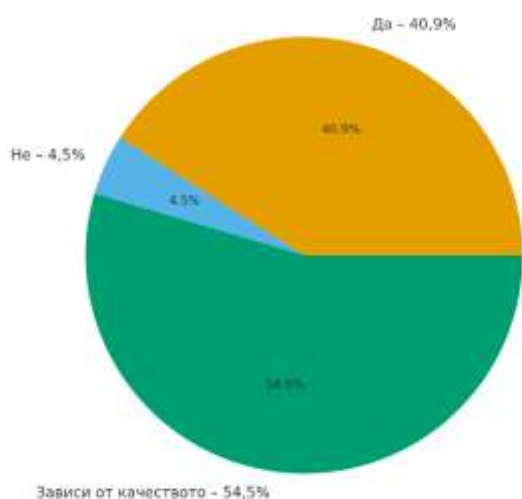
Интересно е, че 0% от работодателите посочват „сложна или неясна организация“ като пречка. Това предполага, че когато обученията са налични, тяхната структура и организация обикновено са ясни и не представляват значим проблем. От друга страна, това може да означава, че проблемите са много по-силно концентрирани в сферите на информираността, времевата достъпност и мотивацията, отколкото в самите обучителни процеси.

Ако бъде създадена регионална обучителна платформа (вкл. онлайн курсове, видеа, наръчници), бихте ли я използвали за обучение на Вашите служители?

Резултатите от проучването показват висока степен на интерес към създаването на регионална обучителна платформа, като същевременно поставят акцент върху значението на качеството на предоставяното съдържание.

91

Най-голямата група респонденти - 54,5% - заявяват, че биха използвали подобна платформа, но само ако съдържанието е качествено, полезно и релевантно. Това ясно показва, че работодателите имат положителна нагласа към дигиталните ресурси, но са критични към тяхната практическа стойност. За тях е важно платформата

да съдържа актуални материали, добре структурирани обучения, ясно поднесена информация и инструменти, които реално ще подкрепят професионалното развитие на служителите.

Около 40,9% категорично заявяват, че биха използвали платформата. Това е силен индикатор за готовност за въвеждане на дигитални обучителни решения в организациите. Тази група вижда в платформата възможност за

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

гъвкаво, достъпно и ефективно обучение, което да подобри квалификацията на персонала.

Много малък дял - 4,5% - заявяват, че не биха използвали подобна платформа. Това показва почти пълно отсъствие на негативни нагласи, което е обещаващо за бъдещото внедряване на подобен инструмент. Тези респонденти вероятно предпочитат други форми на обучение или имат съмнения относно ефективността на онлайн ресурсите.

5.6. Обобщени изводи

Анализът на данните показва, че икономиката в трансграничния регион е доминирана от малки предприятия в сферата на услугите и селското стопанство, с висока концентрация на микро-фирми с под 10 служители. Това прави бизнеса по-уязвим към липса на кадри и изоставащи компетенции, тъй като малките структури трудно отделят ресурс за системно обучение и развитие. Значителна част от работодателите съобщават за чести или периодични затруднения при намиране на подходящи кадри, а част от тях оценяват, че кандидатите имат дефицити не само в специализирани дигитални умения, но и в езикови, организационни и комуникационни компетентности, както и в предприемаческо мислене и инициативност.

Работодателите ясно разглеждат дигиталните умения като ключов фактор за ефективността и конкурентоспособността на организациите си. Повечето смятат, че подобряването на дигиталните компетентности на служителите би довело до по-висока ефективност и в немалка степен - до по-силна конкурентна позиция. При това дигиталната грамотност се възприема комплексно: работа с офис софтуер, електронни услуги, онлайн комуникация и, макар и подценена, киберсигурност.

Паралелно с това езиковите умения се очертават като важен, макар и не винаги решаващ, елемент в подбора и ежедневната работа. Почти всички работодатели признават, че владението на български, румънски или английски език прави кандидата поне по-предпочитан, а немалка част го виждат като значително предимство. Езиковата

бариера се проявява реално в контактите с партньори от съседната страна - за част от фирмите тя е постоянен проблем, а за още по-голяма група - периодично затруднение.

Особено силно е признатото значение на предприемаческото мислене, инициативността и уменията за решаване на проблеми. Преобладаващото мнозинство от работодателите оценяват служителите с подобни качества като по-ценни или много по-ценни, а почти никой не смята тези умения за излишни. В допълнение, организационните умения и уменията за самостоятелно планиране на работата също се оценяват като критично важни.

Нагласите към обучение са отчетливо положителни. Работодателите в голямата си част биха участвали в програми за безплатно обучение на служителите в областите дигитални умения, предприемачески компетенции и чужди езици, като много от тях заявяват, че служителите им се нуждаят от развитие едновременно във всички тези сфери. Основните пречки за участие са липсата на време, недостатъчната информация за подходящи обучения и по-ниската мотивация на част от персонала. В същото време идеята за регионална онлайн обучителна платформа се приема добре - мнозинството биха я използвали или са склонни да я използват, ако съдържанието е качествено и практически ориентирано.

5.7. Препоръки

На първо място е необходимо разработване на интегрирана регионална стратегия за обучение, която да отразява специфичния профил на местната икономика - доминирана от микро- и малки предприятия в услуги, селско стопанство и малко производство. Обучителните програми следва да бъдат модулни, практически насочени и съобразени с реалната заетост на служителите - кратки формати, вечерни и уикенд занятия, хибридни и онлайн решения, които да намалят бариерата „липса на време“.

В дигиталната сфера е препоръчително да се започне с офис софтуер, електронни услуги и дигитална комуникация, но постепенно да се включат и теми за киберсигурност и защита на данните, тъй като настоящото им подценяване създава потенциални рискове за бизнеса. В областта на предприемачеството обученията следва да развият

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

инициативност, планиране, отговорност, работа по проекти и решаване на проблеми - качества, които работодателите вече ясно идентифицират като ключови.

Чуждоезиковите курсове е добре да бъдат конкретно ориентирани към бизнес и административна комуникация в трансграничен контекст - български-румънски-английски - с акцент върху реални ситуации: преговори, обслужване на клиенти, работа с документи и електронна кореспонденция. Така обученията ще адресират както езиковата бариера, така и нуждата от по-ефективно регионално сътрудничество.

Необходимо е да се инвестира в системно информиране на бизнеса за наличните обучителни възможности. Тъй като липсата на информация е водеща пречка след недостига на време, ясната и регулярна комуникация може значително да увеличи реалното участие.

Разработването на регионална онлайн обучителна платформа би могло да бъде ключов инструмент за устойчиво развитие на уменията. Тя трябва да предлага структурирани курсове, видеа, наръчници и шаблони, лесна навигация, ясни нива на трудност и възможност за сертификати след завършване.

И накрая, препоръчително е да се предвиди механизъм за стимулиране и мотивация - както за работодателите, така и за служителите. Това може да включва официално признаване на придобитите квалификации, обвързване на обучението с възможности за кариерно израстване, символични награди или публично разпознаване на активните организации. Така обучението ще бъде възприемано не като допълнително натоварване, а като реална инвестиция в бъдещето на бизнеса и региона.

6. Гласове от региона: Какво споделят жителите от Видин, Монтана и Долж

Дълбочинните интервюта с жители на област Видин, област Монтана и окръг Долж очертават сходна картина на трансграничен регион с голям потенциал, но и с ясно осъзнати трудности.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Интервютата показват силна дигитална активност сред респондентите - почти всички използват ежедневно смартфони, интернет и електронни услуги, а интересът към нови технологии е осезаем.

Съществува и потребност от обучение: в дигитални умения, в езикови компетентности и в основи на предприемачеството. Основните бариери са липсата на време, заетостта и необходимостта обучението да бъдат кратки, практични и често - онлайн.

Трансграничният регион Видин - Монтана - Долж разполага с мотивирани хора, които виждат смисъл в своето развитие и в засилването на трансграничните връзки, ако им се предоставят достъпни и добре организирани обучителни възможности.

6.1. Област Видин и област Монтана

Интервютата с жители на област Видин и област Монтана очертават картина на регион с голям потенциал, но и с ясно осъзнати дефицити - икономически, демографски и свързани с уменията. Участниците едновременно критикуват изоставането и липсата на използване на местните ресурси, и виждат възможности за развитие, ако се инвестира в хората, в обучението и в по-добро използване на географските дадености.

А) Регион с потенциал, но „богатство, което не използваме достатъчно“

Всички интервюирани подчертават специфичното положение на региона - отдалечен от столицата, но с важно географско и трансгранично положение. Един от участниците описва своя град като „икономически недобре развит... със застаряващо население, с намаляване на учениците в училищата, много млади хора напускат града“. В същото време се посочва, че има сериозен, но неизползван потенциал: „... един град, който има голям потенциал за развитие. За жалост, няма тези перспективи, които в момента другите градове имат... относно инфраструктура, предприятия, инвестиции“.

Река Дунав и близостта до Сърбия и Румъния се възприемат като ключово, но недостатъчно използвано предимство. „... като че ли не винаги се замисляме какво богатство е за нас реката... това е прекрасна даденост, която ние тепърва може би... започваме да използваме“, казва една от участничките, давайки примери за потенциал в

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

туризма, водните спортове и събитията. Друг респондент изрично подчертава, че има „прекрасни дадености... възможности за перспектива за развитие и в сферата на туризма, и в земеделието, и в екоземеделието“.

Б) Дигитални умения и нагласи към новите технологии

Мнозинството интервюирани активно използват дигитални устройства - компютър, таблет, смартфон - основно всеки ден и често за работа. „Постоянно използвам компютър“, споделя един от участниците, а друг добавя: „Да, и компютър, и таблет. Всеки ден... Толкова много съм свикнала с интернет и с употребата на тези устройства, че не знам...“. Смартфонът е възприеман като „достоеен заместител на компютъра“, който „има същите функции, че даже и повече“.

Интернетът е неразделна част от ежедневието - „предпочитам да прочета някаква информация в интернет, вместо да гледам телевизия“, казва една участничка. Онлайн комуникацията и социалните мрежи са доминиращи: „предимно... за комуникации - в днешно време стават основно по интернет, било то със социалните мрежи, било то с приложения като Viber, WhatsApp“.

Електронните административни услуги се ползват от част от интервюираните и се оценяват по-скоро положително: „имаме достъп да направим всичко от нашето информационно устройство вместо да ходим да чакаме по опашки... тези услуги са много добре направени“, споделя респондент с по-висока дигитална компетентност. Друг участник използва ПИК и „следя това, което ме интересува по отношение на личните ми данни“, като също споделя, че се ориентира лесно.

Особено силен интерес се откроява към темата за изкуствения интелект. Един от участниците директно казва, че би се обучавал „за възможностите на изкуствения интелект“, друг уточнява, че курс по AI би му бил интересен, за да види „как изкуственият интелект може да помогне на индустриите... да се оптимизира работният процес“. Една от участничките, която все още рядко използва подобни инструменти, признава: „това е технология, която вече навлиза и със сигурност трябва да се научим как да ни бъде от полза“.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

В) Предприемачество - идеи, но и усещане за бюрократични и системни пречки

Опитът в предприемачеството сред участниците е разнообразен - има както хора с „много кратък“ минал опит в търговска дейност, така и такива, които са „работили на мениджърски позиции“, отваряли офис в партньорство с румънска фирма и са участвали в регистрацията на международна фирма.

Независимо от това, всички ясно разбират, че условията за стартиране на бизнес не са лесни. Една участничка коментира: „прекалено е голяма бюрокрацията... трябва да се улесни процесът на стартиране на бизнес... за да могат малките предприемачи да тръгнат от някъде“. Друг участник признава, че познава стъпките за регистрацията, но подчертава, че „много от законите са се променили“ и че би участвал в курс по предприемачество, за да актуализира знанията си.

В интервютата се появяват и конкретни бизнес идеи, свързани с местния контекст - например „малка ферма, специализирана в бутикови продукти“, която да предлага свежи, местни продукти по атрактивен начин. Това показва, че предприемаческо мислене съществува, но е съпроводено с несигурност „доколко би работело“ в условията на малък пазар и ограничена платежоспособност.

В същото време част от участниците, особено тези в по-зряла възраст, виждат предприемачеството като възможен път след пенсиониране: „след пенсиониране човек трябва да се занимава с нещо... чувствам се достатъчно способен да се занимавам... например в сферата на туризма или образователните услуги“.

Г) Езикова бариера и мотивация за изучаване на румънски

Въпреки близостта до Румъния, повечето участници не владеят румънски език, а познанията им се ограничават до „няколко думички... при пазаруване“. Един от интервюираните признава: „за съжаление, не съм имал удоволствието да се запозная с румънския език“, като разчита на преводачи или на научени „базови фрази“ при пътувания.

Любопитството и мотивацията обаче са налице. „Всяко знание на език е добре дошло“, казва една участничка, друга допълва: „много би ми се искало... да мога да се

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

ориентирам в разговор с търговци“, а трети смята, че английският вече „не е достатъчен“ и че „е по-добре да се знае и друг език... определено съм заинтересован от обучение по румънски език, било то и минимално“.

Един от респондентите формулира особено ясно общата нагласа: „Познаването на езика е богатство... независимо какъв е той... за комуникацията, която в съвременното общество е толкова глобална, това е задължително“.

Д) Бариерата „време и формат“, но силно желание за качествени обучения

В редица случаи участниците посочват времето като ключова пречка за участие в обученията. „Времето - продължителността... времето на провеждане - дали ще мога да участвам; мястото - също“, обяснява една участничка. Друга е директна: „От сутрин до вечер съм на работа“ - това я ограничава да се включва в курсове, въпреки интереса.

Форматът на обучението също е важен. Има предпочитания както към присъствени обучения - „да има лектор, хората да са там, да присъстват тяло и духом“, така и към смесени форми - „част дигитална и по-голямата част в пряк контакт“. В малките населени места кратките курсове се посочват като по-подходящи: „хората живеят разпиляно... трудно можем да разтеглим обучението във времето... курс в рамките на няколко дни би било добро решение“.

В същото време се посочва и нуждата от системна, ранна работа с младите хора: „програмите... биха могли да започнат още в гимназиалния курс... има млади хора, които остават тук и тяхното внимание трябва да се ангажира по-отрано, докато все още са с интерес към образованието“.

Е) Идеи за развитие на учене и работа в малките населени места

Интервюираните не само описват проблемите, но и формулират конкретни идеи. Освен обучителните програми за младежи, друг акцент е върху необходимостта „да се направят по-мънички групи за обучения“ и да се помисли за „командироване тук и там“ - т.е. обучението да стига до хората, а не винаги хората до обучението. Така се отразява реалността на малките населени места, в които събирането на големи групи е трудно.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Обобщено, интервютата показват регион с осъзнат потенциал, силна дигитална ангажираност, нарастващ интерес към изкуствения интелект и желание за развитие - както в дигитални, така и в езикови и предприемачески умения. Основните препятствия са липса на време, формат, достъпност и усещането за бюрократични и системни бариери. Въпреки това, във всички разговори личи нагласата, че „човек трябва да излезе от зоната си на комфорт“ и че познанията - било то дигитални, чуждозикови или в предприемачеството - е ценен ресурс.

6.2. Окръг Долж

Интервютата с жители на окръг Долж очертават картина на малък, спокоен, но стратегически разположен регион, в който близостта до България и реката се усеща като важен ресурс - и емоционален, и практически.

Един от участниците подчертава, че родното му място има „историческо значение, тук са се провели войните за независимост от 1877-1878. Локацията до брега на реката е много значима. Имаме отсреща на Дунава една съседна приятелска страна - България.“ Друг добавя, че „... много живописен и красив град, също е много чист... градът е малък и има тясна общност, хората се познават помежду си. Атмосферата е спокойна за разлика от големите градове“.

А) Дигитални умения и нагласи към новите технологии

Дигиталните умения и достъпът до технологии са силно присъстващи в ежедневието на интервюираните. Почти всички споделят, че използват компютър, смартфон и интернет всеки ден - „използвам: компютър, таблет - всеки ден, смартфон - всеки ден и интернет - всеки ден“. За някои това е свързано с професията - например учителка, която „постоянно участвам в курсове за подобряване на знанията и дигитални компетенции“, или фармацевт, който „всеки ден ползвам компютър, поради естеството на работата, смартфон също, имам и интернет“. Електронните услуги (ANAF, CNPP, e-government) се използват „дотогава, доколкото има необходимост“, като един от респондентите подчертава: „използвам електронни услуги и се оправям достатъчно добре“.

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Нагласите към допълнително обучение са отчетливо положителни. На въпроса дали биха участвали в курс за подобряване на знанията си, отговорите са категорични: „Да, бих взел участие в провеждането на курс. Областта на курса - български език, дигитални компетенции“, „да, бих взел участие... областта на курса - дигитални компетенции“ или „интересувам се от провеждането на курс за подобряване на дигиталните компетенции“. Темите, които интересуват хората, са ясно насочени - дигитални умения, работа с електронни услуги.

Б) Предприемачество - ниска активност, но потенциал за развитие

Анализът на интервютата с респонденти от окръг Долж показва, че участниците рядко имат реален опит със стартиране или управление на собствен бизнес. В отговорите многократно се срещат фрази като „не мога да отговоря“ или „не съм се занимавала с това“, което ясно показва липса на познания за предприемаческите стъпки.

Въпреки това част от респондентите демонстрират интерес към професионално развитие, макар и не конкретно в предприемачеството. Те са по-мотивирани да подобрят дигиталните или езиковите си умения. Като цяло, интервютата подчертават потенциал за развитие на предприемаческа култура, но показват и силна нужда от насочващи обучения, достъпна информация и подкрепа, за да могат хората да изградят увереност и практически умения за стартиране на собствен бизнес.

В) Езикова бариера и мотивация за изучаване на български

Езиковият аспект е особено важен за хората от окръг Долж. Някои вече имат частични умения: „Да, частично разбирам български, използвам български, когато ходим на покупки в България“, „разбирам български, тъй като имаме роднини в България... но не мога да говоря. Използвам кратки думи в разговорите ни.“ Други признават, че „много малко разбирам“, знаят „няколко думи, поздравя“, но усещат, че „в момента, знаейки няколко думи, не е достатъчно“. Мотивацията за подобряване на езиковите компетенции е пряко свързана с ежедневно общуване и трансграничния контакт: „искам да подобра лингвистичните си знания и компетенции, мотивацията е за по-добро общуване с

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

българските граждани. Да се запознаем по-добре и да опознаем България“, „познаването на езика на съседите ще помогне в ежедневието ни“, „познаването на езика на съседите ще ми помогне в работата... да разбираме по-добре желанията... на пациентите“.

Г) Бариери пред мотивацията за обучени: време, формат, възраст

Едновременно с високата мотивация, ясно се открояват и основните бариери за участие в обученията. Почти всички интервюирани посочват времето като ключов ограничителен фактор: „липсата на време, желание имам“, „липсата на време“, „възрастта, липсата на време“. Възрастните участници добавят и допълнителен нюанс - усещането, че годините могат да бъдат пречка за включване в курс, въпреки желанието да учат. Това показва нуждата от обучителните програми да са добре адаптирани към графика и темпото на различни възрастови групи.

Почти всички интервюирани ясно предпочитат гъвкави, дистанционни формати на обучение. На няколко места се подчертава, че „онлайн“ формата би била „много по-лесно“, „най-удобно“, особено в периода на ваканции или за заети и по-възрастни хора: „Да, искам да участвам в бъдещи курсове, като да са онлайн, тъй като ще е много по-лесно“, „да, бих участвала в изучаването на български език във формат - онлайн“, „в периода на ваканциите ще ми е най-удобно или онлайн“. Това показва висока дигитална готовност и добра основа за развитие на онлайн и хибридни обучителни решения.

Като цяло интервютата очертават общност, свикнала е да използва дигитални технологии ежедневно и ясно осъзнава ползите от по-добрите дигитални и езикови умения. Желанието да се учи е налице, но за да се реализира този потенциал, обученията трябва да бъдат достъпни по време, формат и съдържание, съобразени както с професионалните роли, така и с трансграничния характер на региона.

7. Заключение

Анализът на ключовите компетенции в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж разкрива последователна картина на значителни демографски, социални и икономически предизвикателства, които оказват пряко влияние върху възможностите за заетост,

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

мобилност и професионално развитие на населението. Дигиталните, предприемаческите и чуждоезиковите умения - ключови за конкурентоспособността на съвременната работна сила - са слабо развити при голяма част от респондентите, особено сред жителите на селските райони, уязвимите групи и по-възрастните поколения. Въпреки това, изследването показва и ясно изразен потенциал за развитие, подкрепен от висока заявена мотивация за участие в обученията и желание за усъвършенстване на уменията, които биха подобрили качеството на живот и достъпа до пазара на труда.

И в трите територии - Видин, Монтана и Долж - съществува отчетлива нужда от модерни, достъпни и практикоориентирани обучителни програми, които да адресират установените дефицити. Това важи особено за цифровата грамотност, предприемаческата култура, познаването на езика на съседната страна и уменията за адаптиране към динамично променящата се икономическа среда. Разширяването на образователните възможности, включително чрез онлайн платформи, мобилни обученията и местни партньорства, може да компенсират ограниченията, произтичащи от географската периферност, демографския спад и недостатъчната инфраструктура.

В този контекст проектът INES предоставя уникална възможност за насърчаване на трансграничното сътрудничество, укрепване на човешкия капитал и стимулиране на местната икономика чрез инвестиции в знания, умения и учене през целия живот. Резултатите от изследването показват, че чрез целенасочена подкрепа, адекватно планиране и устойчиви обучителни инициативи регионът може да превърне своите предизвикателства в ресурс и да разгърне потенциала на местната работна сила в полза на социалното и икономическото развитие от двете страни на Дунав.

Приложения:

Анкетна карта граждани - приложение 1

Анкетна карта граждани - приложение 2

Дълбочинно интервю- приложение 3

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Приложение 1

АНКЕТА ЗА ГРАЖДАНИ

Настоящата анкета е част от проект „Иновативни образователни услуги в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES), съфинансиран от Европейския съюз чрез програмата Interreg VI-A Румъния-България.

Проучването се провежда в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж.

Целта на проучването е да събере информация за образователните потребности и нивото на ключови умения сред жителите на трансграничния регион Видин-Монтана-Долж.

Ще изследваме три основни типа компетентности, които са от значение за пазара на труда и съвременното общество:

- Дигитални умения
- Предприемачески компетенции, съобразени с местните условия
- Чуждоезикови умения - български и румънски език

Вашето участие е анонимно и доброволно, а събраната информация ще бъде използвана само с цел разработване на обучения и политики, които по-добре да отговарят на реалните нужди на хората и бизнеса в трансграничния регион.

Благодарим ви, че отделяте време да участвате и да допринесете за едно по-добро бъдеще за местната общност!

ЧАСТ 1:ДЕМОГРАФСКИ И СОЦИАЛЕН ПРОФИЛ НА РЕСПОНДЕНТА

1. Каква е Вашата възраст?

- Под 29 години
 От 30 до 55 години
 Над 55 години

2. Пол

- Жена
 Мъж
 Предпочитам да не отговарям

3. Местоживеене

- Село

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- Малък град (общински център)
- Областен град

4. Вашето населено място попада ли в селски район според административното деление?

- Да
- Не
- Не знам / Не мога да преценя

5. Принадлежите ли към някоя от следните групи?

(Отговорът е доброволен и ще бъде използван единствено за целите на изследването)

- Лице с трайно увреждане
- Безработно лице
- Лице до 29 години извън образование, обучение или заетост (NEET)
- Лице с ниски доходи (непокриващи основни месечни нужди - храна, комунални разходи и др.)
- Представител на етническо малцинство
- Лице, живеещо в слабо населено/отдалечено селско населено място
- Друго (моля, уточнете) _____
- Не попадам в никоя от посочените категории

ЧАСТ 2: ДИГИТАЛНИ КОМПЕТЕНЦИИ

1. Колко често използвате компютър или таблет? (Моля оградете един от изброените отговори)

- всеки ден
- няколко пъти седмично
- няколко пъти месечно
- по рядко
- не използвам компютър или таблет

2. Колко често използвате смартфон? (Моля оградете един от изброените отговори)

- всеки ден
- няколко пъти седмично
- няколко пъти месечно
- по рядко
- не използвам смартфон

3. Какви основни дейности извършвате онлайн? (Можете да отбележите повече от един от изброените отговори)

- Търсене на информация
- Комуникация (имейл, социални мрежи, Viber и др.)
- Онлайн пазаруване

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- Онлайн банкиране
 Работа с документи
 Не използвам интернет

4. Можете ли самостоятелно да (отбележете върното с “х”):

Умение	Да	Частично	Не
Създавате и редактирате документ в Word			
Създавате и работите с таблици в Excel			
Създавате презентация (PowerPoint)			
Търсите и оценявате достоверност на информацията онлайн			
Използвате платформи за онлайн обучение			

5. Използвате ли електронни административни услуги (e-government)? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да, самостоятелно
 Да, с помощ
 Не

6. Интересувате ли се от обучение за подобряване на дигиталните си умения? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Не
 Не знам, в зависимост от програмата и организацията на провеждане

7. Ако се включите в обучение по дигитални компетенции, кои теми биха били най-полезни за Вас? (Можете да отбележите повече от един отговор)

- Работа с компютър (програми Word, Excel, PowerPoint) и интернет
 Работа с електронни услуги (онлайн банкиране, използване на електронни административни услуги и др.)
 Онлайн сигурност и защита на личните данни
 Използване на дигитални инструменти за работа/ учене
 Друго: .....

ЧАСТ 3: КОМПЕТЕНЦИИ ЗА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

8. Имате ли опит със самостоятелна стопанска дейност или семеен бизнес? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Не
 не желая да отговоря

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

9. Знаете ли какви стъпки са необходими за регистрация на малък бизнес? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Частично
 Не

10. Знаете ли как да направите базов бизнес план? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Частично
 Не

11. Познавате ли източници на финансиране за стартиращи бизнеси - напр. програми, субсидии, микрокредити? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Частично
 Не

12. Бихте ли участвали в кратък курс по предприемачество, адаптиран към възможностите в региона? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
 Не
 Може би - в зависимост от съдържанието и организацията на провеждане

ЧАСТ 4: ЧУЖДОЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

13. Можете ли да разбирате румънски (ако сте от България) или български (ако сте от Румъния)? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Добре
 Частично
 Не

14. Умеете ли да водите основен разговор на езика на съседната страна - например при пазаруване, в административна служба и др.? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Добре
 Частично
 Не

15. Кои чуждоезикови умения бихте искали да подобрите? (Можете да отбележите повече от един от изброените отговори)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- Слушане с разбиране
- Говорене
- Четене
- Писане
- Всичките
- Нито едно

16. Смятате ли, че познаването на езика на съседната страна би Ви помогнало в работата или ежедневието? (Моля оградете един от изброените отговори)

- Да
- Не
- Не мога да преценя

17. Каква би била основната Ви мотивация да научите езика на съседната страна? (Можете да отбележите повече от един от изброените отговори)

- За работа
- За по-добра комуникация с хора от региона
- За лично развитие
- Не съм мотивиран/а
- Не мога да преценя

107 18. Кое би Ви насърчило най-много да участвате в обучение? (Можете да посочите повече от един от изброените отговори)

- Безплатен достъп
- Гъвкаво време
- Сертификат след завършване
- Практическа насоченост
- Друго: _____
- Не мога да преценя

19. Какви пречки биха Ви попречили да участвате? (Можете да посочите повече от един от изброените отговори)

- Липса на време
- Трудност при достигане на мястото на провеждане на обучението
- Липса на достъп до интернет
- Ниска мотивация
- Друго: _____
- Не мога да преценя

20. В кои от следните направления имате най-голяма нужда от подкрепа? (Можете да посочите повече от един от изброените отговори)

- Дигитални умения
- Предприемачески умения

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

- Чуждоезикови умения
 Нямам нужда

21. Как според Вас могат да се подобрят възможностите за учене и работа в малките населени места?

.....
.....
.....
.....

22. Бихте ли искали да участвате в бъдещи обучения и инициативи по проекта, в рамките на който се провежда настоящата анкета? (Моля оградете един от изброените отговори)

- a) Да
b) Не
c) без отговор

Ако отговорът Ви е „Да“ и желаете да получавате информация, моля попълнете следните данни за контакт (по избор):

✉ Имейл: _____

☎ Телефон: _____

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Приложение 2 Анкета за работодатели**АНКЕТА ЗА РАБОТОДАТЕЛИ**

Настоящата анкета е част от проект „Иновативни образователни услуги в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES), съфинансиран от Европейския съюз чрез програмата Interreg VI-A Румъния-България.

Проучването се провежда в трансграничния регион Видин-Монтана-Долж;

Целта на проучването е да събере информация за образователните потребности и нивото на ключови умения сред жителите на трансграничния регион Видин-Монтана-Долж.

Ще изследваме три основни типа компетентности, които са от значение за пазара на труда и съвременното общество:

Дигитални умения

Предприемачески компетенции, съобразени с местните условия

Чуждоезикови умения - български и румънски език

Вашето участие е анонимно и доброволно, а събраната информация ще бъде използвана само с цел разработване на обучения и политики, които по-добре да отговарят на реалните нужди на хората и бизнеса в трансграничния регион.

Благодарим ви, че отделяте време да участвате и да допринесете за едно по-добро бъдеще за местната общност!

109

1. Основна дейност на предприятието:

- Производство
- Услуги
- Селско стопанство
- Друго: _____

2. Брой служители:

- Под 10
- 10-50
- 51-250
- Над 250

3. Седалище на фирмата:

- Област Видин
- Област Монтана
- Окръг Долж
- Друго населено място: _____

4. Имате ли затруднения при намиране на подходящи кадри?

- Да, често
- Понякога
- Рядко

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Не

Кои от следните умения най-често липсват у кандидатите?

- Основни дигитални умения (работа с компютър, имейл, онлайн услуги)
- Специализирани дигитални умения (Excel, дигитална комуникация)
- Комуникационни умения
- Организационни и отговорност
- Езикови компетентности (български/румънски/английски)
- Предприемаческо мислене и инициативност
- Друго: _____
- Всички

5. До каква степен следните умения правят един кандидат по-ценен за Вас като работодател?

(Моля, оценете по скалата: 1 - Без значение, 2 - Малко важно, 3 - Умерено важно, 4 - Важно, 5 - Много важно)

Умение/ компетентност	1	2	3	4	5
Базови дигитални умения ((работа с компютър, имейл, електронни услуги)					
Работа с мобилни приложения и онлайн платформи					
Езикови умения (български/румънски/английски)					
Способност за решаване на проблеми и инициативност					
Предприемаческо мислене и отговорност					
Умения за организиране на собствената работа					

110

6. Как оценявате нивото на дигитална грамотност на служителите във Вашата организация?

- Високо
- Средно
- Ниско
- Много ниско
- Не знам

7. Ако служителите Ви притежават по-добри дигитални умения, това би

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)
Сдружение „Активно общество“
Октомври 2025 г.
„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

направило организацията Ви:

- По-конкурентоспособна
- По-ефективна
- Без съществена промяна
- Не мога да преценя

8. Кои от следните дигитални умения смятате, че най-много увеличават стойността на един служител?

- Работа с Microsoft Office
- Използване на електронни услуги и онлайн формуляри
- Дигитална комуникация (електронна поща, видеосрещи, Viber, Zoom и др.)
- Киберсигурност и защита на лични данни
- Всички
- Друго: _____
- Не знам

9. До каква степен служителите с предприемаческо мислене (инициативност, планиране, гъвкавост) са по-ценни във Вашата организация?

- Много по-ценни
- По-ценни
- Без значение
- Не е необходимо

10. Бихте ли насърчили свои служители да преминат обучение по предприемачество и иновации?

- Да
- Не
- Зависи от съдържанието
- Не знам

11. До каква степен владението на чужд език (български/румънски/английски) е важно за Вашата дейност?

- Много важно
- Умерено важно
- Не е необходимо

12. Срещате ли трудности в работата с партньори от съседната страна поради езикова бариера?

- Да
- Не
- Понякога

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

13. Владеенето на чужд език (български/румънски/английски) би направило един кандидат за работа:

- Значително по-предпочитан
- По-предпочитан
- Без разлика
- Не е от значение

14. В кои области бихте искали Вашите служители да получат допълнително обучение, за да бъдат по-поллезни за организацията?

- Дигитални умения
- Предприемачески компетентности
- Чужди езици (български/румънски)
- Във всички изброени
- Нямаат нужда от обучение

15. Бихте ли участвали в програмата, предлагаща безплатни обучения за Вашите служители в горните области?

- Да
- Не
- Може би - зависи от съдържанието

112

16. Кои според Вас са основните пречки пред участието на служители в обученията? (Моля, отбележете всички приложими отговори)

- Липса на време
- Липса на мотивация у служителите
- Липса на информация за подходящи обучения
- Сложна или неясна организация на обученията
- Друго (моля, уточнете): _____

17. Ако бъде създадена регионална обучителна платформа (вкл. онлайн курсове, видеа, наръчници), бихте ли я използвали за обучение на Вашите служители?

- Да
- Не
- Зависи от качеството на съдържанието

18. Желаете ли да получавате информация за предстоящи обучения и инициативи по темите от анкетата? (Попълването е доброволно. Ще използваме данните само за уведомяване за безплатни обучителни възможности и няма да ги предоставяме на трети лица.)

^ Имейл: _____

^ Телефон: : _____

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

Приложение 3 Дълбочинно интервю**ДЪЛБОЧИННО ИНТЕРВЮ**

Настоящото дълбочинно интервю е част от проект „Иновативни образователни услуги в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES), съфинансиран от Европейския съюз чрез програмата Interreg VI-A Румъния-България.

Целта на проучването е да събере информация за образователните потребности и нивото на ключови умения сред жителите на трансграничния регион Видин-Монтана-Долж.

Ще изследваме три основни типа компетентности, които са от значение за пазара на труда и съвременното общество:

Дигитални умения

Предприемачески компетенции, съобразени с местните условия

Чуждоезикови умения - български и румънски език

Вашето участие е анонимно и доброволно, а събраната информация ще бъде използвана само с цел разработване на обучения и политики, които по-добре да отговарят на реалните нужди на хората и бизнеса в трансграничния регион.

Благодарим ви, че отделяте време да участвате и да допринесете за едно по-добро бъдеще за местната общност!

1. Представете се накратко.....

От къде сте?

С Какво се занимавате?

2. Кое отличава вашето населено място от другите в страната според вас?

Част 2: Дигитални умения

3. Използвате ли компютър? А таблет?

Колко често? За какво основно?

4. Използвате ли смартфон?

Какъв? Колко често го използвате? За какво основно?

5. Ползвате ли интернет?

Колко често? Какви неща ползвате в онлайн среда?

6. Използвате ли електронни административни услуги (e-government)?

Напр. НАП, НОИ, местни администрации?

Лесно ли се ориентирате в тях?

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“

7. Имате ли интерес към обучение за подобряване на дигиталните си умения? Бихте ли участвали в такъв тип обучение?

8. По кои теми бихте се обучавали?

Част 3: Предприемачество

9. Имате ли опит със самостоятелна стопанска дейност или семеен бизнес? Какъв? Моля опишете го по подробно.

10. Знаете ли какви стъпки са необходими за регистрация на малък бизнес?

11. Знаете ли какво е бизнес план?

12. Бихте ли участвали в кратък курс по предприемачество?
Ако да - по какви теми?

Част 4: Чужди езици (български/румънски)

13. Разбирате ли румънски?/български?
А можете ли да го говорите? Пишете?

14. Ползвате ли румънски при пазаруване или посещение в Румъния?/ Използвате ли български език при пазаруване или посещение в България?

15. Бихте ли искали да подобрите чуждоезиковите си умения?
Кои например? Каква е основната ви мотивация за това?

16. Според вас познаването на езика на съседната страна би Ви помогнало в работата или ежедневието?
Опишете как.

17. Какво би ви попречило да участвате в обучение?

18. От какъв тип обучение имате най голяма нужда в момента?

19. Как според Вас могат да се подобрят възможностите за учене и работа в малките населени места?

20. Бихте ли искали да участвате в бъдещи обучения и инициативи по проекта, в рамките на който се провежда настоящото интервю?
(Ако да - по какви теми? Предпочитани формати?)

Проект „Иновативни образователни дейности в трансграничния регион Видин - Монтана - Долж“ (INES)

Сдружение „Активно общество“

Октомври 2025 г.

„Съдържанието на този материал не отразява непременно официалната позиция на Европейския съюз“